

Vertrouwelijk

Voedsel en Waren Autoriteit

Definitieve rapportage
4 juni 2010

2e Evaluatie kwaliteitssysteem Dierwaardig Vervoer en NBW-Q

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	i
1 Samenvatting	5
2 Evaluatie kwaliteitssystemen Dierwaardig Vervoer en NBW-Q	8
2.1 Vraagstelling	8
2.2 Opzet onderzoek	9
2.3 Uitvoering onderzoek	10
2.4 Beperkingen van het onderzoek	13
2.5 Onderzoeksteam	14
2.6 Leeswijzer	14
3 Dierwaardig Vervoer in de praktijk	15
3.1 De opzet van de regeling	15
3.2 Wijzigingen opzet regeling	17
3.3 Evaluatie beheer kwaliteitsregeling	17
3.4 Evaluatie ViaNorm	18
3.5 Evaluatie deelnemers	24
4 NBW-Q in de praktijk	27
4.1 De opzet van de regeling	27
4.2 Wijzigingen opzet regeling	28
4.3 Evaluatie beheer kwaliteitsregeling	29
4.4 Evaluatie SGS	29
4.5 Evaluatie deelnemers	33
5 Inzichten in werking kwaliteitssystemen en ontwikkelingen in de sector	36
5.1 Waar vertrouwen op wordt gebaseerd	36
5.2 Beeld van de naleving door de sector in 2009	37
5.3 Typering van het overheidstoezicht in 2009	38
5.4 Typering van de zelfregulering en het private toezicht in 2009	39
5.5 De waarde van de zelfregulering en het private toezicht voor de sector	39
5.6 De waarde van de zelfregulering en het private toezicht voor de overheid	39
5.7 Accreditatie en ISO 9001	40
5.8 Kanttekeningen bij de huidige opzet en werking van de kwaliteitssystemen, het private toezicht in combinatie met overheidstoezicht	41
5.9 Werken aan een geïntegreerd kwaliteitssysteem	43
6 Conclusies en aanbevelingen	44
6.1 Antwoord op de onderzoeksvragen	44

Bijlage 1:	Lijst van bezochte bedrijven	51
Bijlage 2:	Werkprogramma veetransporteurs	52
Bijlage 3:	Werkprogramma verzamelcentra	57
Bijlage 4:	Lijst van geïnterviewde partijen	71
Bijlage 5:	Geconstateerde tekortkomingen Vianorm	72
Bijlage 6:	Werkprogramma ViaNorm	75
Bijlage 7:	Werkprogramma SGS	92

Programma manager Dier VWA / Kwartiermaker TWO Dier nieuwe VWA
De heer ir. A.S.N. Tabak
Prinses Beatrixlaan 2
2595 AL 'S-GRAVENHAGE

Den Haag, 4 juni 2010

60267562-11422

Betreft: **Rapportage '2^e evaluatie kwaliteitssysteem Dierwaardig Vervoer en NBW-Q'**

Geachte heer Tabak,

Hierbij bieden wij u het rapport '2^e evaluatie kwaliteitssysteem Dierwaardig Vervoer en NBW-Q' aan. Aan dit rapport liggen de uitkomsten ten grondslag van de evaluatie die Ernst & Young Advisory heeft uitgevoerd in opdracht van de Voedsel en Waren Autoriteit.

De onderzoekswerkzaamheden zijn verricht in de periode van februari t/m maart 2010. De evaluatie heeft zich gericht op de opzet en werking van de systemen in de praktijk. De onderzoekswerkzaamheden hebben onder meer bestaan uit het analyseren van schriftelijke documentatie zoals wet- en regelgeving op het gebied van dierenwelzijn en de verschillende versies van de kwaliteitssystemen Dierwaardig Vervoer en NBW-Q, het interviewen van de regelinghouders en betrokken (beleids)ambtenaren en zijn audits gehouden bij deelnemers van de regelingen. Op de cijferinformatie die in deze rapportage is gebruikt is geen accountantscontrole uitgevoerd.

Beoordeeld zijn de regelingen en context (sector, toezicht) waarbinnen deze functioneren. Deze rapportage heeft het karakter van een evaluatie - 'hoe staat het ermee'. Ten aanzien van een aantal onderwerpen geven wij onze visie vanuit onze deskundigheid op het gebied van toezicht, kwaliteitsregelingen en kwaliteitssystemen. Bevindingen en beoordelingen uit de voorgaande evaluatie zijn geactualiseerd op basis van voortschrijdend inzicht. Daarbij gelden in deze evaluatie dezelfde gedachten en overwegingen als bij de vorige evaluatie.

Op verzoek van het ministerie van LNV is in de uitwerking van de rapportage bijzondere aandacht gegeven aan het inzichtelijk maken van de werkwijze van de certificerende instanties, welke voorschriften middels hun audits worden beoordeeld, op welke wijze naleving van voorschriften wordt vastgesteld en hoe diepgaand die wordt uitgevoerd. Hiertoe zijn in de periode tussen maart en eind mei 2010 diverse contactmomenten geweest en is de definitieve rapportage totstandgekomen. In de contacten met het ministerie is gesproken over de mate waarin deze evaluatie een oordeel vormt over de naleving van voorschriften door de deelnemers aan de kwaliteitssystemen. De evaluatie heeft onderzoek gedaan naar de werking van de kwaliteitssystemen in de praktijk. Naleving van voorschriften is onderdeel geweest van de uitvoering van het onderzoek. De evaluatie is echter geen nalevingsonderzoek op basis waarvan een integraal oordeel kan worden gevormd van de naleving van voorschriften door deelnemers aan de kwaliteitssystemen. Hiervoor zou een meer kwantitatief onderzoek moeten plaatsvinden onder een grotere groep deelnemers.

De benadering van de uitvoering van deze tweede evaluatie is vergelijkbaar met de eerder uitgevoerde evaluatie. Op onderdelen is er bij de onderzoekers sprake van voortschrijdend inzicht. Wij adviseren lezers van de rapportage ook kennis te nemen van de rapportage (10 oktober 2008) van de eerder uitgevoerde evaluatie.

Het rapport is bestemd voor de opdrachtgever die heeft aangegeven het ter beschikking te zullen stellen aan de Tweede kamer.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

H. van Moorsel MPM RA
Partner

Ernst & Young Advisory
Public sector

1 Samenvatting

De Directie Agroketens en Visserij van LNV en de VWA hebben gevraagd de kwaliteitssystemen Dierwaardig Vervoer en NBW-Q opnieuw te evalueren. Deze evaluatie heeft als doel om vast te stellen of de systemen waarborgen dat voorschriften ook daadwerkelijk worden uitgevoerd en of er effectief wordt ingegrepen.

Ten aanzien van de beoordeling van de kwaliteitssystemen geldt dat primair is gekeken naar:

- ▶ Wijzigingen in de opzet, het bestaan en de werking van de systemen
- ▶ De onderdelen in de systemen die betrekking hebben op dierenwelzijn van varkens
- ▶ De samenwerking tussen de bij het toezicht betrokken partijen
- ▶ De deelnemende bedrijven

Op basis van de evaluatie stellen wij vast dat de kwaliteitssystemen in de praktijk leven. Op basis van de eerste evaluatie hebben wij vastgesteld dat de systemen voldoende waarborgen bevatten om op grond daarvan te kunnen besluiten stalkeuring voor deelnemers aan de kwaliteitssystemen te continueren. Op basis van deze tweede evaluatie stellen wij vast dat de mechanismen van privaat toezicht en sanctioneren ook daadwerkelijk in de praktijk zijn ingevoerd en effectief zijn (afwijkingen worden geconstateerd door de certificerende instanties en sancties worden opgelegd). In die zin levert de naleving van de kwaliteitssystemen in de praktijk voldoende waarborgen op.

De effectiviteit van de audits die door de certificerende instanties worden uitgevoerd kan en moet in onze optiek worden verbeterd om de waarborgen die de kwaliteitssystemen bevatten ten volle te benutten. Het is hierom dat wij op basis van de door ons uitgevoerde evaluatie aanbevelen stalkeuring voor de desbetreffende kwaliteitssystemen voor te zetten, onder voorwaarde dat de aanbevelingen in deze rapportage op korte termijn worden opgepakt door betrokken partijen.

Op basis van de audits (observaties, interviews en administratieve steekproeven) constateren wij dat de bezochte bedrijven goed bekend zijn met de voorschriften en deze over het algemeen naleven. Verbetering van de naleving van voorschriften ten opzichte van de vorige evaluatie ligt vooral op het terrein van administratieve verplichtingen. Juist op basis van de administratie is door certificerende instanties een oordeel te geven van de naleving over langere periode (historie), dan alleen de naleving op het moment waarop de audit wordt gehouden.

Wij beoordelen de werkwijze van ViaNorm als vakkundig en van voldoende diepgang. Dit wordt in onze optiek bevestigd door de aard van de afwijkingen die door ViaNorm worden geconstateerd. Zowel administratieve afwijkingen als meer serieuze overtredingen van voorschriften met betrekking tot dierenwelzijn. Wij bevelen ViaNorm aan om bijzondere aandacht te schenken aan reisjournaals, GPS gegevens en temperatuur tijdens het transport.

Ook de werkwijze van SGS beoordelen wij als vakkundig. De diepgang van de audits verdient echter aandacht. Dit wordt in onze optiek bevestigd door de aard van de afwijkingen die door SGS worden geconstateerd. Meer cross checks, het beoordelen van de fysieke behandeling van dieren en doorvragen verbeteren de kwaliteit van de audits en de mate waarin SGS in staat is de feitelijke naleving van voorschriften te constateren. Wij bevelen aan om de diepgang van de audits te verbeteren en de audits te combineren met 'controles' tijdens belading van veetransportvoertuigen zodat de werking in de praktijk ook daadwerkelijk kan worden beoordeeld.

Wij concluderen dat het sanctiebeleid, gekoppeld aan de audits door de certificerende instantie wordt toegepast en er voldoende toezicht plaatsvindt op de opvolging van opgelegde sancties. Wanneer de

certificerende instantie onregelmatigheden constateert, wordt conform de sanctietabel een sanctie opgelegd en ziet zij er op toe dat herstelacties plaatsvinden. Zonodig vindt er een herstelaudit plaats om te bepalen of de actie effectief is geweest. Het toezicht en het sanctiebeleid hebben een dwingend karakter en dragen bij aan de naleving van voorschriften.

Partijen geven aan dat de informatie-uitwisseling verbetering behoeft. Met name op het vlak van opgelegde sancties. Wij plaatsen hierbij de volgende kanttekening: een directe relatie tussen de status van certificering en een door de overheid opgelegde sanctie of schorsing lijkt ons niet nuttig en juridisch moeilijk uitvoerbaar. Informatie-uitwisseling om dit te ondersteunen daarmee eveneens niet. Wanneer certificering als 'voorwaarde' wordt beschouwd voor stalkeuring is het van belang dat de VWA altijd op de hoogte is van de status (certificering) van de bedrijven. Ook informatie-uitwisseling over wet- en regelgeving en de interpretatie daarvan draagt in onze optiek bij aan een verbetering van de relatie tussen overheid en bedrijfsleven.

Verbeterpunten

- ▶ Hoe groter het afbreukrisico voor bedrijven om uitgesloten te worden van deelname aan een kwaliteitsregeling (het missen van voordelen) hoe groter de effectiviteit van de regeling is. Deelnemers ervaren de voordelen momenteel als beperkt en geven daarmee impliciet aan dat het afbreukrisico gering is. Het risico bestaat dat hierdoor de aandacht voor de voorschriften verzwakt en de naleving vermindert. In deze fase achten wij het van belang om in goed overleg met de sector de voordelen voor deelname stapsgewijs te vergroten.
- ▶ Het is van belang dat helderheid komt over de interpretatie van de Europese Transportverordening ten aanzien van de maximale belading met betrekking tot varkens. Het risico bestaat dat de sector haar eigen interpretatie hanteert en dat verschillende interpretaties naast elkaar bestaan. In onze optiek is dat onwenselijk.
- ▶ De audits die worden uitgevoerd door SGS bij de verzamelcentra verdienen aandacht. Meer diepgaand onderzoek verbetert het dwingende karakter van het private toezicht en vergroot de kans om serieuze overtredingen te constateren. Het is in onze optiek waarschijnlijk dat hiervoor meer tijd aan de audits moet worden besteed. Voor de onderzoekers heeft dit hoge prioriteit. Wanneer dit niet op korte termijn wordt aangescherpt bestaat het risico dat de aandacht om voorschriften na te leven vermindert en dat het private toezicht door de deelnemers van de regeling op zeker moment onvoldoende serieus wordt genomen, hetgeen het noodzakelijke dwingende karakter van het private toezicht ondermijnt.
- ▶ De naleving van een aantal voorschriften (bijvoorbeeld omgang met dieren) kan alleen worden vastgesteld door observatie van bedrijfsactiviteit. Wij concluderen dat tijdens audits van ViaNorm bij transporteurs er in veel gevallen geen sprake is van bedrijfsactiviteit (aanwezigheid dieren) en dat de audits op het slachthuis hiervoor een waardevolle aanvulling zijn. Wij constateren tevens dat het aantal van deze audits op het slachthuis in 2009 nog beperkt is geweest. Wij concluderen dat de audits van SGS voornamelijk een administratief karakter hebben en dat er in 2009 geen onaangekondigde audits hebben plaatsgevonden. In lijn met onze rapportage van 10 oktober 2008 bevelen wij aan om audits uit te voeren op momenten en op locaties waar de naleving van deze voorschriften kan worden vastgesteld. Het is daarvoor vanuit het perspectief van een private toezichthouder (certificerende instantie) reëel om rekening te houden met het feit dat naleefgedrag tijdens de aanwezigheid van certificerende instanties kan verschillen van momenten waarop de certificerende instanties niet aanwezig zijn. Constatering van overtredingen op dit gebied zou daarom met name plaats kunnen vinden tijdens onaangekondigde audits bij deelnemers en op locaties waar sprake is van bedrijfsactiviteit.
- ▶ In de naleving van voorschriften geldt voor de deelnemers van Dierwaardig Vervoer en van NBW-Q dat bijzondere aandacht moet worden geschonken aan de administratieve verplichtingen die de

regelingen bevatten. Met name het bijhouden van de zorgvee-registratie en het juist gebruik van formulieren.

- ▶ Primair is het van belang dat op basis van toezicht (zowel overheidstoezicht als privaat toezicht) vastgesteld kan worden in welke mate voorschriften worden nageleefd. Het is hiervoor noodzakelijk dat informatie aanwezig is op basis waarvan kan worden vastgesteld op welke wijze de naleving van deelnemers aan kwaliteitsregelingen zich ontwikkelt. Bij voorkeur ten opzichte van de gehele sector. Wij bevelen de VWA en de sector aan hierin te investeren.

Een evaluatie van de werking van de kwaliteitssystemen is waardevol om de ontwikkeling van de kwaliteitssystemen 'van binnen uit' te kunnen beoordelen. Onder andere om een beeld te ontwikkelen van de professionaliteit van deelnemers, de professionaliteit van het beheer van de regeling en de werkwijze van de certificerende instellingen. De invoering van de kwaliteitssystemen en de verdere ontwikkeling daarvan in de komende jaren is een proces dat door de overheid gevolgd moet worden. Een volgende evaluatie is daarom belangrijk. We geven echter in overweging om in plaats van de uitvoering van een dergelijke evaluatie door een onafhankelijke derde partij te laten uitvoeren, 'evaluatie' te vervangen voor een vorm van Toezicht op Controle op de werking van de kwaliteitsregelingen en de certificerende instellingen door de VWA zelf. In een dergelijke constructie houdt de VWA directe betrokkenheid bij de kwaliteitsregelingen, is zij niet afhankelijk van een derde partij en draagt het meta-toezicht bij aan het dwingende karakter van het private toezicht. De opzet zou de vorm kunnen hebben van 'Toezicht op Controle' of 'Toezicht op Systeemtoezicht' (dit laatste in geval de kwaliteitssystemen zich verder ontwikkelen tot het niveau van ISO 9001).

2 Evaluatie kwaliteitssystemen Dierwaardig Vervoer en NBW-Q

2.1 Vraagstelling

Aanleiding

Naar aanleiding van een aantal incidenten heeft de minister van LNV in 2007 besloten de brancheprotocollen (afspraken tussen overheid en de sector) in te trekken waarmee een einde kwam aan de vereenvoudigde vorm van toezicht op de export van varkens (stalkeuring). De sector werd door de minister aangespoord verantwoordelijkheid te nemen en dat zichtbaar te maken door de invoering van kwaliteitssystemen die de naleving van wet- en regelgeving waarborgen. Tot die tijd was er sprake van 100% controle (klepkeuring). In de daaropvolgende periode is vanuit de veetransporteurs (Dierwaardig vervoer) en vanuit de exploitanten van verzamelcentra (Q-Label) initiatief ontplooid om hieraan gehoor te geven. De kwaliteitssystemen die uiteindelijk tot stand zijn gekomen zijn door Ernst & Young in 2008 geëvalueerd op hun bestaan en opzet (rapportage van 10 oktober 2008). Naar aanleiding van de eerste evaluatie zijn verbetervoorstellen gedaan die de desbetreffende regelinghouders hebben doorgevoerd. Ook de verbeteringen zijn door Ernst & Young beoordeeld.

De Directie Agroketens en Visserij van LNV en de VWA hebben gevraagd de kwaliteitssystemen Dierwaardig Vervoer en NBW-Q opnieuw te evalueren. Deze evaluatie heeft als doel om vast te stellen of de systemen waarborgen dat voorschriften ook daadwerkelijk worden uitgevoerd en of er effectief wordt ingegrepen. De evaluatie is uitgevoerd om antwoord te geven op de volgende onderzoeksvragen.

Omwille van een goed vergelijk tussen de eerste en tweede evaluatie worden in deze evaluatie dezelfde onderzoeksvragen gehanteerd als in 2008:

- ▶ Levert de naleving van het systeem daadwerkelijk voldoende waarborgen op om op grond daarvan te kunnen besluiten zogenaamde stalkeuring voor deze bedrijven te continueren en dus geen fysieke controle tijdens het laden van de dieren (klepcontrole) verplicht te stellen?
- ▶ Wat zijn de ervaringen van de betrokkenen met het kwaliteitssysteem (VWA, AID, Dierwaardig vervoer, NBW-Q, deelnemers van de systemen)?
- ▶ Worden de eisen van de systemen goed nageleefd?
- ▶ Zijn de twee onafhankelijke controlerende instanties in staat om met de huidige werkwijze niet-conforme gedragingen te ontdekken?
- ▶ Wordt niet-conform gedrag op effectieve wijze gesanctioneerd?
- ▶ Is er voldoende informatie-uitwisseling tussen de twee kwaliteitssystemen en de VWA/AID?
- ▶ Wat zijn de verbeterpunten, kunnen deze op korte termijn opgelost worden? Zo niet, wat is het risico als dit pas op lange termijn gebeurt?
- ▶ De noodzakelijkheid om één of meerdere follow-up evaluaties uit te voeren ten einde de voortgang te bewaken?

2.2 Opzet onderzoek

De eerste evaluatie is relatief kort na de implementatie van de systemen uitgevoerd. Die evaluatie was daardoor vooral gericht op het bestaan en de opzet van de systemen. Deze evaluatie heeft nadrukkelijker de aandacht gehad voor **de werking in de praktijk**. Een beeld is gevormd van de mate waarin de kwaliteitssystemen zijn ingevoerd en 'leven' in de praktijk. Om een dergelijk beeld te verkrijgen zijn in deze evaluatie diverse systeemonderdelen beoordeeld. Hieronder wordt aangegeven hoe de onderzoekers deze onderdelen hebben beoordeeld.

Systeemonderdelen

Wat betreft de kwaliteitsregelingen Dierwaardig Vervoer en Q-Label is beoordeeld in hoeverre voorschriften overeenkomen met wettelijke vereisten (Europese Transportverordening), het toezicht op de naleving van voorschriften, het sanctiebeleid en het dwingende karakter daarvan en in hoeverre er sprake is van wijzigingen in de voorschriften en het sanctiebeleid.

Ten aanzien van het beheer van de regelingen is gekeken naar het beheer en het onderhoud van de regelingen door de regelinghouders (SKRV en NBW-Q). Daaronder is onder andere begrepen de ondersteuning van deelnemers aan de regeling en de aansturing van de certificerende instanties, de informatie-uitwisseling die daarbij plaatsvindt en of er een College van Deskundigen aanwezig is. Ook is het versiebeheer van de regelingen beoordeeld.

De certificerende instanties zijn nadrukkelijk onderdeel van de evaluatie geweest. Daarbij is enerzijds gekeken naar de professionaliteit van de organisaties (omvang, bekendheid met de sector, protocollen, achtergrond betrokken auditoren) en onafhankelijkheid ten opzichte van de regelinghouders. Anderzijds zijn de werkwijzen beoordeeld. Zijn de werkwijzen diepgaand genoeg, worden alle voorschriften beoordeeld, vinden audits plaats tijdens bedrijfsactiviteiten, worden aangekondigde audits afgewisseld met onaangekondigde audits en is er sprake van afwisseling tussen het vaststellen van de naleving van de voorschriften op basis van administratieve controles (retrospectief) ten opzichte van inspectie-achtige controles (op het moment zelf tijdens bedrijfsactiviteit).

De deelnemers zijn beoordeeld op de bekendheid met de voorschriften, de wijze waarop medewerkers worden geïnstrueerd over de voorschriften en opvolging van door de certificerende instantie geconstateerde afwijkingen. Ook is naleving van voorschriften beoordeeld door administraties te beoordelen en observaties tijdens bedrijfsactiviteiten (opdrijven dieren, gebruik van prikstokken, aanwezigheid van wrak vee, laden van veetransportmiddelen).

Scope

Een gefundeerd antwoord op de onderzoeksvragen verlangt onder meer inzicht in relevante wet- en regelgeving, de opzet en naleving van de systemen, het toezicht door private certificerende / toetsende instellingen en wijze van sanctioneren. Ook de rol van en de samenwerking met de overheid (VWA) hierbij is voor deze evaluatie relevant.

Ten aanzien van de beoordeling van de kwaliteitssystemen geldt dat primair is gekeken naar:

- ▶ Wijzigingen in de opzet, het bestaan en de werking van de systemen.
- ▶ De onderdelen in de systemen die betrekking hebben op dierenwelzijn van varkens.
- ▶ De samenwerking tussen de bij het toezicht betrokken partijen.
- ▶ De deelnemende bedrijven.

Deze evaluatie richt zich specifiek op het **vervoer van varkens** en daarbij twee schakels in de keten:

- ▶ Veetransporteurs
- ▶ Verzamelcentra

Daarbij is, geredeneerd vanuit de kwaliteitssystemen Dierwaardig Vervoer respectievelijk Q-Label, geanalyseerd hoe de systemen zich verhouden tot andere schakels in de keten.

Figuur 2.1 voorbeeldketen van schakels in de keten van de varkenssector

Politieke gevoeligheid

De afgelopen jaren is dierenwelzijn voor wat betreft veevervoer een regelmatig onderwerp geweest in de Tweede Kamer en is veel media aandacht uitgegaan naar dit thema. Het onderzoek vraagt om een zorgvuldige voorbereiding en uitvoering.

Onafhankelijkheid onderzoek

De Directie Agroketens en Visserij van LNV hecht er waarde aan de evaluatie te laten uitvoeren door een onafhankelijke instantie. Ernst & Young heeft als onafhankelijke partij het onderzoek uitgevoerd. In de uitvoering van het onderzoek is ondersteuning verleend vanuit de VWA: een senior auditor is vanuit de VWA voor het projectteam beschikbaar gesteld. De auditwerkzaamheden zijn onder verantwoordelijkheid van Ernst & Young uitgevoerd.

2.3 Uitvoering onderzoek

Aangezien het bestaan en de opzet van de kwaliteitssystemen tijdens de eerste evaluatie nadrukkelijk aan de orde zijn geweest, heeft in deze evaluatie vooral de werking in de praktijk veel aandacht gekregen. Voor de uitvoering van het onderzoek is een aanpak gevolgd van documentenstudie, interviews met bij het onderwerp betrokken partijen, audits ter plaatse bij veetransporteurs en verzamelcentra, evaluatie van werkwijzen van de certificerende instanties en analyse van uitgevoerde inspecties, waarschuwingen en sancties VWA/AID.

Documentstudie

In de eerste fase vond een inventarisatie en bestudering van relevante documenten plaats. Daarin zijn vigerende wet- en regelgeving, de laatste versie van de kwaliteitsregelingen Dierwaardig Vervoer en Q-Label, werkprogramma en auditplan certificerende instanties ViaNorm en SGS en verkregen inspectiegegevens van de VWA/AID nader bestudeerd.

In lijn met de scope van het onderzoek hebben wij deze documenten specifiek geanalyseerd op de inhoud die betrekking heeft op de diersoort varkens. Tevens hebben wij onderzocht of sinds de afronding van de eerste evaluatie wijzigingen in de voorschriften zijn aangebracht (noodzakelijk door

wijziging in regelgeving, of wijziging op eigen initiatief van regelingshouders) en welke consequenties deze wijzigingen hebben op de werking van de systemen.

Audit

- ▶ Beoordeling van de opzet: om onder meer antwoord te geven op de onderzoeksvraag of naleving van de systemen voldoende waarborgen biedt, zijn de wijzigingen in de opzet van de kwaliteitssystemen beoordeeld. Deze beoordeling heeft plaatsgevonden door documentenstudie en was tevens onderwerp van gesprek tijdens de audits ter plaatse en tijdens interviews. Daarbij is onder andere gekeken naar en gesproken over de erkenning van de betreffende regeling door de Raad van Accreditatie, de installatie en samenstelling van een College van deskundigen, de frequentie en onderwerpen van vergadering, de onafhankelijkheid van de certificerende instellingen en het effect van aanbevelingen/auditresultaten van certificerende instellingen. Kortom: werkt het in de praktijk zoals beschreven in het kwaliteitssysteem.
- ▶ Beoordeling van het bestaan: om een antwoord te geven op de vraag of de eisen van de systemen goed zijn geïmplementeerd en worden toegepast, is de audit tevens gericht op het 'bestaan' van het systeem in de praktijk. Hierbij is bijzondere aandacht gegeven aan de mate waarin de relevante administraties worden bijgehouden en op orde zijn. Hiertoe zijn een aantal audits op kwaliteitssystemen bij veetransporteurs en verzamelcentra ter plaatse uitgevoerd. In bijlage 1 is een lijst van bezochte bedrijven opgenomen.

Voor de uitvoering van de audits ter plaatse hebben onderzoekers een werkprogramma gehanteerd. Dit werkprogramma is afgeleid van de voorschriften uit de kwaliteitsregelingen Dierwaardig Vervoer en Q-Label (zie bijlagen).

Aan de hand van het werkprogramma zijn tijdens de audits bij *veetransporteurs* door de onderzoekers de volgende onderdelen onderzocht:

- ▶ Kwaliteitshandboek: conform laatste versie aanwezig, algemene bedrijfsgegevens, vergunningen, overzicht wagenpark, certificaten voertuigen en chauffeurs, weegbonnen ledig gewicht voertuigen,
- ▶ Aanwezige procedures en instructies: zijn instructies voor chauffeurs aanwezig, onder andere ten aanzien van zorgvee, omgang met dieren en belading
- ▶ Ritdossier (met bijbehorende aanvoerdocumenten): gebruikt voertuig (certificaat en vergunning), chauffeur (getuigschrift), reisjournaal en route (afstand, duur), GPS, temperatuurregistraties, aantal ton geladen, weegbriefje treingewicht (aanwezigheid en geldigheid), belading (aantal dieren en maximaal gewicht)
- ▶ Bedrijfssysteem: is een dergelijk geautomatiseerd systeem aanwezig, wat wordt hierin bijgehouden, welke mogelijkheden zijn er om transporten te volgen (GPS)
- ▶ Rapportages ten aanzien van naleving voorschriften: welke bevindingen uit eerdere audits, hoe zijn tekortkomingen opgevolgd, tekortkomingen geconstateerd door AID/VWA
- ▶ Veetransportmiddelen: wat is de algemene staat van het transportmiddel. Zijn ze schoon en voorzien van de vereiste functionaliteiten zoals drinkinstallaties, GPS, temperatuurregistratie (schoon, drinkinstallatie, GPS)

Voor het onderzoeken van de naleving van voorschriften zijn deelwaarnemingen gedaan in de administratie. In een aantal gevallen is een rondgang over het bedrijf gemaakt waarbij veetransportmiddelen zijn bekeken op de voorgeschreven vereisten.

Aan de hand van het werkprogramma (zie bijlagen) zijn tijdens de audits bij *verzamelcentra* door de onderzoekers de volgende onderdelen onderzocht:

- ▶ Bedrijfsprotocol: is dit goedgekeurd en erkend, hebben medewerkers de juiste kwalificaties.

- ▶ Aanwezige procedures en instructies: aanwezigheid actuele versie Q-Handboek, hoe is de werkverdeling en overleg hierover op het verzamelcentrum georganiseerd, hoe wordt invulling gegeven aan algemene procedures als het aanvragen van blokperioden en omgang met dieren, hoe gaat men om met instructies en registratie ten aanzien van zorgvee en euthanaseren.
- ▶ Aanvoerdocumenten: zijn die aanwezig en zijn ze compleet, is het aantal dieren en de identificatie ervan vast te stellen.
- ▶ Q-Formulieren: zijn deze volledig en correct ingevuld (is belading herleidbaar), op welke wijze worden de formulieren opgeborgen.
- ▶ In- en uitslagregister: is te herleiden of het aantal aangevoerde dieren gelijk is aan het aantal afgevoerde dieren.
- ▶ Traces, reisjournaals, routenet: zijn de voorgeschreven documenten aanwezig
- ▶ Logboek: is een logboek aanwezig, worden afwijkingen geregistreerd en opgevolgd
- ▶ R&O registratie: is deze aanwezig en is reiniging van transportmiddelen herleidbaar
- ▶ Fysieke inrichting en voorzieningen in stallen/hokken (ruimte, strooisel, onthouders) en logistiek (selecteren en groeperen van dieren, herleidbaarheid herkomst dieren gewaarborgd)
- ▶ Drinkinstallaties: zijn ze aanwezig en in gebruik
- ▶ Wasplaats: hoe vinden werkzaamheden plaats, hoe werken installaties en welke reinigingsmiddelen worden gebruikt.

Voor het onderzoeken van de naleving van voorschriften zijn deelwaarnemingen gedaan in de administratie. In alle gevallen is een rondgang over het verzamelcentrum gemaakt waarbij in een aantal gevallen sprake was van bedrijfsactiviteiten tijdens het bedrijfsbezoek.

- ▶ Beoordeling van de werking: met de audit hebben wij ook onderzoek verricht naar de werking van de systematiek in een bredere context van het systeem. Daarbij is de werkwijze van de certificerende instanties en de wijze van sanctioneren, de informatie-uitwisseling tussen diverse partijen aan de orde geweest. Audits ter plaatse (ook het bijwonen van audits van certificerende instanties) maar ook interviews met de certificerende instanties en analyse van de gehele opzet van regelgeving, certificering en toezicht zijn hiervan onderdeel geweest. Het accent van de audit heeft gelegen op onderzoek naar de werking in de praktijk.

De beoordeling van de opzet, het bestaan en de werking van de systemen is uitgevoerd op basis van een auditplan dat is gebaseerd op het aantal transporteurs en verzamelplaatsen dat al is gecertificeerd.

- ▶ Van de 112 bedrijven die Dierwaardig Vervoer gecertificeerd zijn, is bij 7 bedrijven een audit uitgevoerd en is één bedrijf telefonisch gesproken over de regeling Dierwaardig Vervoer.
- ▶ Van de 13 bedrijven die voor specifiek varkens op basis van het kwaliteitssysteem NBW-Q zijn gecertificeerd is bij 4 bedrijven een audit uitgevoerd. Voor de audits ter plaatse is een auditplan ontwikkeld, gebaseerd op de normen uit de kwaliteitssystemen. Hierbij zijn individuele voorschriften vertaald in vragen waarmee de werking en naleving werd beoordeeld.
- ▶ Om de werkwijze van de certificerende instanties te beoordelen is Ernst & Young bij een aantal van de door hun uitgevoerde audits aanwezig geweest. Het aantal audits waarbij onderzoekers aanwezig konden zijn was afhankelijk van de auditplanning van de certificerende instanties. Bij twee audits zijn onderzoekers meegelopen met ViaNorm, waarvan één audit onaangekondigd op locatie. Bij twee audits zijn onderzoekers met SGS meegelopen.

Het aantal bedrijfsbezoeken is gebaseerd op de informatie die wij van de VWA en de regelingen hebben ontvangen met betrekking tot de sector. Rekening is gehouden met het aantal leden van Saveetra en het aantal Dierwaardig vervoer gecertificeerde transporteurs en met het aantal leden van de NBW en het aantal NBW-Q gecertificeerde verzamelcentra.

	Aantal
Audits veetransporteurs	10
- Aangekondigd	9
- Onaangekondigd (op locatie)	1

Tabel 2.1 aantal bedrijfsbezoeken bij veetransporteurs in het kader van deze evaluatie

Tijdens het uitvoeren van audits ter plaatse bij veetransporteurs waren in een aantal gevallen veetransportmiddelen aanwezig. In die gevallen is onderzocht of de veetransportmiddelen aan de eisen voldeden. Bij vier bedrijven was enkel sprake van transport korter dan 8 uur met bijbehorende veetransportmiddelen (met name aan voertuigen die worden ingezet voor transporten langer dan 8 uur gelden specifieke voorschriften). Tijdens het meelopen met de certificerende instantie (aangekondigd) waren de veetransportmiddelen gedurende de audit ter plaatse aanwezig. Ook hier was enkel sprake van binnenlands transport.

	Aantal
Audits verzamelcentra	6
- Aangekondigd	6

Tabel 2.2 aantal bedrijfsbezoeken bij Verzamelcentra in het kader van deze evaluatie

Tijdens het uitvoeren van de audits ter plaatse bij verzamelcentra was er in drie gevallen sprake van bedrijfsactiviteiten (er waren dieren aanwezig op het verzamelcentrum). Tijdens het meelopen met audits uitgevoerd door de certificerende instantie was er in één geval sprake van bedrijfsactiviteiten. Bij het plannen van de audits hebben onderzoekers er naar gestreefd de audits zoveel mogelijk plaats te laten vinden tijdens bedrijfsactiviteiten. Wegens het vervallen van een export is bij één bedrijfsbezoek geen sprake geweest van bedrijfsactiviteit. Voor de uitvoering van audits is voor het vaststellen van de naleving van een aantal specifieke dierenwelzijnsvoorschriften (bijvoorbeeld omgang met dieren) bedrijfsactiviteit in onze optiek een voorwaarde. Het betreft een aantal voorschriften waarvan de naleving niet uit vastleggingen (administratie / registratie) is vast te stellen. Hier komen we in hoofdstukken 5 en 6 op terug.

Interviews

Met een aantal stakeholders zijn interviews gehouden. Daarbij is de werking van de kwaliteitssystemen en de rollen van de diverse betrokken partijen in een brede context besproken. In overleg met de VWA is een reeks stakeholders geïnterviewd. In bijlage 2 is een lijst van geïnterviewde personen opgenomen.

2.4 Beperkingen van het onderzoek

- ▶ Om te komen tot een oordeel over de werking van de systemen in de praktijk is een steekproef getrokken uit de deelnemende bedrijven. Niet alle bedrijven die deelnemen aan de regelingen zijn onderzocht. Dit geldt ook voor de beoordeling van de werkzaamheden van de certificerende instanties. Slechts bij een aantal audits hebben onderzoekers meegelopen met de certificerende instanties.
- ▶ De voorliggende evaluatie betrof een evaluatie naar de werking van de systemen in de praktijk, en of alle mechanismen die daar onderdeel van uit maken (audits door certificerende instanties, sanctionering) ook daadwerkelijk operationeel zijn. Er is geen diepgaand onderzoek uitgevoerd per bedrijf om de naleving ten aanzien van alle wettelijke voorschriften van de deelnemers aan de kwaliteitssystemen te beoordelen. De door ons uitgevoerde bedrijfsbezoeken zijn een steekproef en een momentopname. Weliswaar is door het beoordelen van administraties en rondgang over het desbetreffende bedrijf een beeld verkregen van de naleving door de bezochte bedrijven, daarmee is een algemeen (niet uitputtend) beeld van de naleving verkregen. In onze optiek is de gekozen aanpak afdoende om een gefundeerd antwoord te kunnen geven op de gestelde onderzoeksvragen.

- ▶ De audits die Ernst & Young heeft uitgevoerd waren aangekondigde audits. Ernst & Young heeft geen onaangekondigde audits uitgevoerd.
- ▶ Bij een aantal van de bezochte bedrijven was tijdens de audit ter plaatse géén bedrijfsactiviteit aanwezig.
- ▶ In het onderzoeken van de werking van de kwaliteitssystemen in de praktijk is door de onderzoekers gezocht naar bewijzen die een goede werking in de praktijk bevestigen. Het karakter van het onderzoek verschilt daarmee van een onderzoek naar het vinden van bewijzen dat desbetreffende kwaliteitssystemen in de praktijk niet werken.
- ▶ Door onderzoekers zijn gegevens opgevraagd bij Bureau Veetransport. Op basis van die gegevens is niet vast te stellen of deelnemers aan de regelingen voorschriften beter naleven dan de bedrijven die niet deelnemen aan de regelingen.

2.5 Onderzoeksteam

Opdrachtgever VWA

Dr. ir. R.J. Dortland, continuïteitsmanager VWA

Onderzoeksteam

- ▶ Drs. ing. K. Louwerens, senior auditor en projectleider Ernst & Young
- ▶ Drs. E. Vromans, auditor Ernst & Young
- ▶ Drs. T.A. Van Diest, auditor Ernst & Young
- ▶ H. Van Moorsel MPM RA, kwaliteitsborging en eindverantwoordelijk partner Ernst & Young
- ▶ Drs. T.G. Van de Vuurst DVM, senior auditor VWA

2.6 Leeswijzer

De voorliggende rapportage bevat de resultaten van de tweede evaluatie van de kwaliteitssystemen Dierwaardig Vervoer en Q-Label. In hoofdstukken 3 en 4 wordt ingegaan op de werking van de kwaliteitssystemen Dierwaardig Vervoer respectievelijk NBW-Q. In hoofdstuk 5 wordt een aantal onderwerpen beschreven die de context vormen voor de uiteindelijke conclusies en aanbevelingen. In hoofdstuk 6 wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvragen zoals gesteld in hoofdstuk 2.

3 Dierwaardig Vervoer in de praktijk

3.1 De opzet van de regeling

De regeling Dierwaardig Vervoer is een initiatief van Saveetra, de Commissie Veehandel van het Productschap Vee en Vlees (PVV) en de Nederlandse Bond van Handelaren in Vee (NBHV). De Stichting Kwaliteitsregeling Veetransport (SKRV) is eigenaar van de kwaliteitsregeling Dierwaardig Vervoer. Het beheer van de regeling is bij de SKRV belegd.

De volgende personen maken deel uit van het bestuur (bron: SKRV):

- ▶ J. Zegers - Voorzitter
- ▶ A.M. Nelck - secretaris
- ▶ G. Damen
- ▶ J.W. Klinkhamer
- ▶ E. Bomers
- ▶ C. Oostrom
- ▶ R. Van Vlastuin

De regeling Dierwaardig Vervoer is na goedkeuring door de Minister van LNV in april 2008 in werking getreden en hanteert als doelstelling *'het bevorderen van dierenwelzijn tijdens transport alsmede reiniging en ontsmetting van veetransportmiddelen'*. Als uitgangspunt geldt hierbij minimaal de eisen uit de (EU) Transportverordening.

Op basis van de eerste evaluatie zijn in 2008 aanpassingen in de regeling doorgevoerd en vastgesteld door het SKRV-bestuur. Per 1 januari 2009 is een nieuwe versie van de regeling ingevoerd op basis waarvan audits plaatsvinden. Per 10 juli 2009 is een exportmodule als onderdeel van het kwaliteitssysteem in werking getreden. Sinds die tijd worden hiervoor ook audits afgenomen. Indien een bedrijf is gecertificeerd voor de exportmodule wordt dit afzonderlijk vermeld in het register van deelnemers.

Het toezicht op de naleving van de voorschriften is door SKRV belegd bij certificerende instanties. ViaNorm en (sinds de zomer van 2009) SGS zijn actief als certificerende instanties. De onderzoekers zien voor dit moment een risico in het werken met meerdere certificerende instanties. We zijn van mening dat dit in deze fase van de ontwikkeling van het systeem niet bijdraagt aan de overzichtelijkheid van een toch al groot speelveld met diverse spelers.

De kwaliteitsregeling bestaat uit:

- ▶ Algemene voorwaarden
- ▶ Bijlage 1: Voorschriften Dierwaardig Vervoer
- ▶ Bijlage 1a: Documenten Dierwaardig vervoer
- ▶ Bijlage 2: Certificatiecriteria Dierwaardig Vervoer
- ▶ Bijlage 3: Klachten- en geschillenreglement Dierwaardig Vervoer
- ▶ Bijlage 4: Keurmerkreglement Dierwaardig vervoer
- ▶ Bijlage 5: Erkenningsvoorwaarden certificerende instanties Dierwaardig Vervoer
- ▶ Bijlage 6: Reglement Centraal College van Deskundigen
- ▶ Bijlage 7: (EG) transportverordening 1/2005
- ▶ Bijlage 8: Exportmodule

De voorschriften van de regeling stellen eisen aan:

- ▶ De fysieke omgang met en controle van dieren
- ▶ De controle van vervoersmiddelen en toebehoren (veetransportvoertuig)
- ▶ De administratie rondom het vervoer van dieren zoals de aanwezigheid van geldige vergunningen

De voorschriften omvatten:

- ▶ Wettelijke eisen; voorschriften conform de in Nederland (Nederlands en Europees) geldende regelgeving
- ▶ Bovenwettelijke eisen: de regeling stelt aanvullende eisen voor deelnemers die verder gaan dan de in Nederland geldende regelgeving
- ▶ Systeemeisen: niet bij wet geregeld maar onderdeel van de 'kwaliteitssystematiek' zoals het gebruik van een klachtenprocedure

Onze eerste (niet-inhoudelijke) indruk van de opzet van de regeling: de opzet van de regeling en de daartoe behorende onderdelen en voorbeelddocumenten maken een gedegen indruk. De voorschriften geven de diverse eisen en verantwoordelijkheden van de diverse partijen en de interpretatie daarvan overzichtelijk weer, evenals de categorisering en interpretatie van de sancties.

Deelnemers in de praktijk

Het huidige aantal deelnemers aan de regeling Dierwaardig vervoer is 120 (Ernst & Young bezocht het register het laatst op 19 maart 2010) ten opzichte van 87 deelnemers in de evaluatie van 2008, waarvan 10 buitenlandse bedrijven. Van de huidige deelnemers hebben vier bedrijven status 3 en één bedrijf status 4 (het systeem kent 6 statussen, van status 1 'alle controlebevindingen conform de voorschriften' tot status 6 'uitgesloten van deelname aan Dierwaardig vervoer voor minimaal 1 jaar'). Van vijf bedrijven zijn geen kentekens geregistreerd in het register.

Per 1 mei 2009 zijn er 16 nieuwe deelnemers (waarvan 3 buitenlandse bedrijven) en is van 7 bedrijven het certificaat ingetrokken (waarvan 6 op verzoek van het bedrijf) en is er één buitenlands bedrijf afgevallen. Naar aanleiding van een jaarlijkse controle is van één bedrijf het certificaat ook ingetrokken. Ook heeft één bedrijf na schorsing het certificaat in laten trekken.

Als gevolg van het toelaten van een tweede certificerende instantie (SGS) is van één deelnemer bekend dat deze is overgestapt naar SGS.

Door ontwikkelingen in de sector, zoals de ontwikkeling van een tweede kwaliteitsregeling voor veetransport (Veetrans) en discussie over de ontwikkeling van een systeem voor de gehele sector, bemerken we een ontwikkeling waaruit is op te maken dat het aantal deelnemers aan de regeling Dierwaardig Vervoer 'beweegt'.

Deelnemers Dierwaardig vervoer	Aantal 2008	Aantal 2009
Transport	87	104
Transport en export	-	14
Export	-	2
Totaal	87	120

Tabel 3.1 Deelnemers dierwaardig vervoer

3.2 Wijzigingen opzet regeling

- ▶ *Wijziging voorschriften:* de wijzigingen betreffen een verduidelijking van de meetmethode per voorschrift en interpretatie daarvan. Dat geldt ook voor de sanctie per voorschrift. Daarnaast zijn aanvullende registratieformulieren voor deelnemers (om naleving van de voorschriften beter vast te kunnen stellen) en instructies toegevoegd voor zorgvee en de omgang met dieren. De voorschriften ten aanzien van uitbesteding van transport zijn komen te vervallen. Hierdoor is het voor deelnemers niet meer mogelijk om transport uit te besteden aan andere (gecertificeerde) bedrijven. Dit voorschrift was bovenwettelijk.
De voorschriften ten aanzien van export (korter dan 8 uur) zijn in een afzonderlijke module opgenomen (bijlage 8). In 2008 werden exporteurs en hun verantwoordelijkheden in de regeling genoemd maar konden zij niet aangesproken worden op het niet naleven van de voorschriften. Op basis van de exportmodule kunnen ook exporteurs gecertificeerd worden op de voorschriften. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in de organisator van de export (geen eigen transportmiddelen) en de exporteur (organisator met eigen transportmiddelen). Indien een bedrijf is gecertificeerd voor de exportmodule hoeft het veetransportmiddel niet aanwezig te zijn bij de keuring (keuren zonder wagen). De vereiste documenten dienen op het moment van keuring aanwezig te zijn en de dieren worden goedgekeurd door een VWA dierenarts. Het keuren zonder wagen is alleen mogelijk met transportmiddelen die een RDW certificaat van goedkeuring voor veetransport hebben.
- ▶ *Wijzigingen sanctiebeleid:* het sanctiebeleid is aangepast waardoor er sprake is van 'stapeling' van overtredingen. Bij een x-aantal zware tekortkomingen (aantal is afhankelijk van bedrijfsomvang) in twee jaar, zijn aanvullende sancties van toepassing. Voor deze wijziging kreeg een vervoerder per overtreding een sanctie. Het dwingende karakter van het sanctiebeleid en toezicht is daarmee toegenomen.
- ▶ *Accreditatie:* in februari 2009 is de SKRV na overleg met sectorpartijen een traject gestart van accreditatie. Op 9 december 2009 heeft het bestuur van de SKRV de versie voor accreditatie goedgekeurd en ter goedkeuring aan de VWA aangeboden. In hoofdstuk 5 wordt nader stilgestaan bij de accreditatie van de regelingen.

De doorgevoerde wijzigingen in de regeling zijn in lijn met de aanbevelingen uit de rapportage van Ernst & Young van 10 oktober 2008.

3.3 Evaluatie beheer kwaliteitsregeling

Het beheer van de regeling Dierwaardig Vervoer is belegd bij de SKRV. Vanuit die rol is ze verantwoordelijk voor de opzet en inhoud van de regeling en ziet ze toe op een goede uitvoering van werkzaamheden door de certificerende instanties. In dat licht zijn informatie-uitwisseling en afstemming belangrijke werkzaamheden. Uit gesprekken met de SKRV en ViaNorm maken we op dat betrokken partijen elkaar actief weten te vinden. Er is door de SKRV inzet gepleegd om te komen tot een accrediterbare regeling. De SKRV zet zich in om koppeling van Dierwaardig Vervoer met andere kwaliteitssystemen in de keten te realiseren.

De SKRV heeft met enige regelmaat harmonisatieoverleg met de VWA. Uitwisseling van informatie tussen regelinghouder en VWA is beperkt. Zoals ook tijdens de eerste evaluatie is de vraag in welke mate het oordeel van de ene toezichthouder leidend moet zijn voor het opleggen van sancties door de andere toezichthouder, nog altijd actueel. Met andere woorden: kan of moet bijvoorbeeld de VWA op basis van bevindingen van de certificerende instantie sancties opleggen aan een bedrijf en kan of moet een certificerende instantie op basis van bevindingen van de VWA het certificaat van de deelnemer intrekken. In hoofdstuk 5 worden hiervoor aanbevelingen gedaan.

Binnen de regeling Dierwaardig Vervoer is een Centraal College van Deskundigen (het College) aangesteld. Zij houdt toezicht op de uitvoering van de werkzaamheden door de certificerende instanties en waarborgt de onafhankelijkheid van de regeling. Daartoe kan ze gevraagd en ongevraagd advies geven aan de regelinghouder over het beheer van en toezicht op de uitvoering van de kwaliteitsregeling. Ten tijde van de vorige evaluatie was het College nog niet bijeen geweest. Omwille van het waarborgen van de onafhankelijkheid is besloten de huidige voorzitter van het College af te laten treden vanwege andere activiteiten binnen de sector.

Volgens de SKRV is de huidige samenstelling van het College:

- ▶ Transport en Logistiek Nederland - Mevrouw A.M. Nelck
- ▶ Fa. N.G. de Groot en Zn. - De heer N.G.J. de Groot
- ▶ ViaNorm B.V. - Mevrouw H. Broos
- ▶ Nederlandse Bond van Handelaren in Vee - De heer J. Zegers
- ▶ Nederlandse Bond van Handelaren in Vee - De heer C. Oostrom
- ▶ Productschappen Vee, Vlees en Eieren - Mevrouw I. Overmars (toehoorder)
- ▶ Productschappen Vee, Vlees en Eieren - De heer J.J. Raap
- ▶ LTO Nederland - De heer H. Boelrijk
- ▶ Nederlandse Vakbond Varkenshouders - De heer L. Verheijen
- ▶ Nederlandse Melkveehouders Vakbond - De heer J. Grimmus
- ▶ Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde - De heer A.H.G. Piebes
- ▶ Centrale Bond van Paardenhandelaren Nederland - De heer R. Bakker
- ▶ Koninklijke Nederlandse Slagersorganisatie - De heer G. van Dalen

In 2009 is het College zes keer bijeen geweest waarbij hoofdzakelijk over de inhoud van de regeling is gesproken. Een jaarlijkse evaluatie op de typen van inspecties en controles heeft nog niet plaatsgevonden.

3.4 Evaluatie ViaNorm

Werkplan ViaNorm

Als certificerende instantie houdt ViaNorm toezicht op de naleving van de voorschriften uit de regeling Dierwaardig Vervoer. Dit doet zij door het uitvoeren van audits bij deelnemende bedrijven in lijn met de certificatiecriteria zoals opgenomen bij de regeling waarin zaken zijn opgenomen als de procedure rondom controles (frequentie en tijdsbesteding), de beoordeling van tekortkomingen en maatregelen die daarop worden getroffen.

De regeling Dierwaardig Vervoer kent een aantal typen controles met ieder een eigen doelstelling, inhoud en procedure. Met een jaarlijkse controle per deelnemer dient de certificerende instantie te controleren of nog voldaan wordt aan de voorschriften. Daarnaast vindt er een erkenningscontrole plaats bij potentiële nieuwe deelnemers om erkend te worden.

Indien controles aanleiding geven tot herstel worden hiervoor herstelcontroles uitgevoerd. Herstelcontroles worden soms administratief afgedaan. Soms wordt een controle ter plaatse uitgevoerd. Jaarlijks wordt in overleg tussen de regelinghouder en de certificerende instantie de omvang van het programma van onaangekondigde controles vastgesteld. Deze controles kennen meer het karakter van een inspectie en vinden onder andere plaats bij slachthuizen. In navolging van de rapportage uit 2008 achten de onderzoekers dit een positieve ontwikkeling.

In 2009 zijn de volgende controles uitgevoerd door ViaNorm.

Type controle	aantal
Erkenningscontrole	24
(extra) jaarlijkse controle	150
Herstelcontrole	42
Documentcontrole	37
Tussentijdse controle i.ov. SKRV:	
- Steekproef op externe locatie	6 (65 transporten)
- Steekproef op bedrijfslocatie	8
- N.a.v. in opspraak raken deelnemer	-

Tabel 3.2 Controles uitgevoerd door Vianorm in 2009

Werkwijze ViaNorm

In de uitvoering van haar controles hanteert ViaNorm een auditprotocol dat bestaat uit een checklist waarlangs de voorschriften uit de kwaliteitsregeling worden gecontroleerd en een geautomatiseerde rapportagemodule om bevindingen ter plaatse te rapporteren. De voorschriften zijn afzonderlijk voorzien van een interpretatie en van een beoordelingsmethode die ook is voorzien van een interpretatie. Het auditprotocol bevat daarnaast richtlijnen voor de duur van de audit. Op basis van de interviews met ViaNorm hebben wij de indruk dat zij het auditproces professioneel heeft georganiseerd en met gekwalificeerde mensen werkt.

Meelopen ViaNorm

Gedurende het onderzoek hebben onderzoekers bij twee audits meegelopen met de certificerende instantie. Eén keer tijdens een aangekondigde audit en één keer tijdens een audit op een externe locatie (slachthuis). Tijdens de audits waarbij onderzoekers aanwezig zijn geweest, hanteerde ViaNorm haar auditprotocol.

Gedurende de aangekondigde audit zijn onderstaande voorschriften uit de regeling Dierwaardig vervoer gecontroleerd. De uitgevoerde transporten door het bedrijf betroffen enkel transporten korter dan 8 uur, maar in een aantal gevallen wel grensoverschrijdend.

2.1 Bedrijfsgegevens (systeem eisen)

- ▶ 2.1.1 - 2.1.5: verklaring kwaliteitsbeleid, instructies hierover aan medewerkers, bedrijfsgegevens, overzicht medewerkers en wagenpark. Deze punten worden gecontroleerd door het kwaliteitshandboek te controleren op de voorgeschreven documenten en aan de hand van interviews vastgesteld.
- ▶ 2.1.5a: registratie veetransportmiddelen in register ViaNorm. De auditor heeft een lijst met kentekens uit het register bij zich en controleert deze met het overzicht van veetransportmiddelen in de bedrijfsgegevens.
- ▶ 2.1.6 - 2.1.7: aanwezigheid noodplan en klachtenprocedure. Deze punten worden gecontroleerd door het kwaliteitshandboek te controleren op de voorgeschreven documenten en aan de hand van interviews vastgesteld.
- ▶ 2.1.8 - 2.1.9: gebruik vrachtdocumenten (aanvoerdocumenten, weegbonnen, identificatie en registratie) en rittenregistratie. Er worden deelwaarnemingen gedaan op ritopdrachten en bijbehorende administratie waarbij voorgeschreven aspecten worden gecontroleerd.
- ▶ 2.1.10 - 2.1.11: aanwezigheid functieomschrijving en overzicht correspondentie met VWA/AID (inzake waarschuwingen, boetes). Deze punten worden gecontroleerd door het kwaliteitshandboek te controleren op de voorgeschreven documenten en aan de hand van interviews vastgesteld.

2.2 Vergunningen en uitbesteding vervoer (wettelijke eisen)

- ▶ 2.2.1 - 2.2.5: vergunningen, getuigschriften, certificaten en eventueel erkenning wasplaats. Deze punten worden gecontroleerd in de bedrijfsadministratie / kwaliteitshandboek.
- ▶ NB: 2.2.6 uitbesteding transport is vervallen.

2.3 Eisen aan veetransportmiddelen en chauffeurs

- ▶ 2.3.1 - 2.3.2: RDW-certificaat (transport langer dan 8 uur) en RDW bewijs van goedkeuring (transport minder dan 8 uur). Deze punten worden gecontroleerd in de bedrijfsadministratie / kwaliteitshandboek.
- ▶ 2.3.4 - 2.3.5: getuigschrift van vakbekwaamheid chauffeurs, instructies rijstijl chauffeurs. Deze punten worden gecontroleerd in de bedrijfsadministratie / kwaliteitshandboek.
- ▶ 2.3.9: Aanwezige documenten tijdens transport. Op basis van een deelwaarneming uit de administratie worden transporten op de vereiste documenten gecontroleerd.

3.1 Geschiktheid voor vervoer

- ▶ 3.1.1 - 3.1.5: gewonde en zwakke dieren niet vervoeren, verklaring veehouder dieren geschikt voor vervoer, omgang met dieren die ziek worden tijdens transport, toedienen kalmerende middelen, gescheiden behandelen en vervoeren dieren. Voor een aantal van deze punten geldt dat er navraag wordt gedaan tijdens de audit (zijn er instructies voor aanwezig) en in welke mate medewerkers bekend zijn met deze voorschriften en of ze worden nageleefd. Ze worden niet gecontroleerd, wat in het geval van een reguliere audit (zonder bedrijfsactiviteit) ook niet mogelijk is.

3.6 Omgang met en behandeling van dieren

- ▶ 3.6.1 - 3.6.7: agressie jegens dieren, voorkomen letsel, lijden en stress tijdens transport, onnodig pijn of leed berokkenen bij dieren, gebruik van prikstokken en apparaten waarmee elektrische schokken worden toegediend, verlichting tijdens laden en lossen. Voor een aantal van deze punten geldt dat er navraag wordt gedaan tijdens de audit (zijn er instructies voor aanwezig) en in welke mate medewerkers bekend zijn met deze voorschriften en of ze worden nageleefd. Ze worden niet gecontroleerd, wat in het geval van een reguliere audit (zonder bedrijfsactiviteit) ook niet mogelijk is.

3.7 Treingewicht (bovenwettelijk)

- ▶ 3.7.1 - 3.7.2: maximaal toegestaan treingewicht en weegbriefje bij grensoverschrijdende vrachten. Op basis van een deelwaarneming uit de administratie worden transporten op deze onderdelen gecontroleerd.

3.8 Beladingsgraad

- ▶ 3.8.1 - 3.8.2: naleving van beladingsvoorschriften uit beladingstabel en aanwezigheid weegbriefje ledig gewicht (bovenwettelijk). Op basis van een deelwaarneming uit de administratie worden transporten op belading gecontroleerd en wordt de bedrijfsadministratie / kwaliteitshandboek gecontroleerd op aanwezigheid en geldigheid van de weegbriefjes per veetransportmiddel.

3.9a Reistijden biggen en varkens

- ▶ 3.9.3: maximale reistijd voor biggen en varkens. Op basis van een deelwaarneming uit de administratie worden transporten op dit onderdeel gecontroleerd. Dit gebeurt aan de hand van de rittenstaat / ritopdracht.

Gedurende de audit op een externe locatie (slachthuis) zijn onderstaande voorschriften uit de regeling Dierwaardig vervoer gecontroleerd. De gecontroleerde transporten bij het slachthuis betreffen enkele binnenlandse transporten.

2.1 Bedrijfsgegevens (systeem eisen)

- ▶ 2.1.5a: registratie veetransportmiddelen in register ViaNorm. De auditor heeft een lijst met kentekens uit het register bij zich en controleert of het veetransportmiddel geregistreerd is.
- ▶ 2.1.8 - 2.1.9: gebruik vrachtdocumenten (aanvoerdokument, weegbonnen, identificatie en registratie) en rittenregistratie. De chauffeur wordt gevraagd naar de vereiste documenten.

2.2 Vergunningen en uitbesteding vervoer (wettelijke eisen)

- ▶ 2.2.1 - 2.2.5: vergunningen, getuigschriften, certificaten. Tijdens de audit wordt door de auditor naar deze documenten gevraagd en gecontroleerd.

2.3 Eisen aan veetransportmiddelen en chauffeurs

- ▶ 2.3.4: getuigschrift van vakbekwaamheid chauffeurs, Tijdens de audit wordt door de auditor naar deze documenten gevraagd en gecontroleerd.
- ▶ 2.3.6a: instructies chauffeurs aangaande temperatuurbeheersing in laadruimte bij transporten korter dan 8 uur (bovenwettelijk). De auditor observeert of hieraan in de praktijk invulling wordt gegeven. Daar waar hiervan geen sprake is wordt de transporteur erop aangesproken.
- ▶ 2.3.9: Aanwezige documenten tijdens transport. Tijdens de audit wordt door de auditor naar deze documenten gevraagd en worden deze gecontroleerd.

3.1 Geschiktheid voor vervoer

- ▶ 3.1.1: gewonde en zwakke dieren niet vervoeren. Chauffeurs worden door de auditor getoetst op hun kennis van wrak vee en gevraagd naar de aanwezigheid en de kennis van de instructies uit het handboek chauffeurs.

3.6 Omgang met en behandeling van dieren

- ▶ 3.6.1 - 3.6.7: agressie jegens dieren, voorkomen letsel, lijden en stress tijdens transport, onnodig pijn of leed berokkenen bij dieren, gebruik van prikstokken en apparaten waarmee elektrische schokken worden toegediend, verlichting tijdens laden en lossen. Chauffeurs worden door de auditor getoetst op hun kennis van wrak vee en gevraagd naar de aanwezigheid en de kennis van de instructies uit het handboek chauffeurs.

3.8 Beladingsgraad

- ▶ 3.8.1: naleving van beladingsvoorschriften uit beladingstabel. Aan de hand van de vervoersdocumenten en de vereiste documenten voor het veetransportmiddel wordt door de auditor de belading vastgesteld.

Toelichting bij de audit door ViaNorm: ViaNorm geeft aan zij aan dat tijdens een audit alle punten worden gecontroleerd. Het kan voorkomen dat bepaalde voorschriften niet van toepassing zijn. Indien dit het geval is wordt dit in het audit rapport opgenomen. Tijdens de audits op bedrijfslocatie zijn de voorschriften ten aanzien van dierenwelzijn over het algemeen alleen in de bedrijfsadministratie en door middel van interview (naar de kennis met betrekking tot dit onderwerp) vast te stellen omdat daar doorgaans geen bedrijfsactiviteit (aanwezigheid dieren) plaatsvindt. Tijdens een audit op een externe locatie (slachthuis) zijn specifieke voorschriften ten aanzien van dierenwelzijn wel te controleren, maar is het niet mogelijk om de bedrijfsadministratie in te zien. De voorschriften die het betreft wordt in het auditrapport aangegeven met 'niet gecontroleerd'. De onderzoekers hebben dit kunnen constateren bij het inzien van de auditrapportages op het kantoor van ViaNorm.

Uit de werkwijze tijdens audits hebben wij het beeld gekregen dat de auditoren beschikken over passende kennis van de regeling en ruime ervaring hebben met de sector. Op gedegen wijze worden de voorschriften gecontroleerd; niet één voor één maar in samenhang per onderdeel van de regeling. Om de naleving van de voorschriften vast te stellen worden meerdere bronnen geraadpleegd (handboek, instructies voor chauffeurs, rittenadministraties, website Dierwaardig Vervoer). De controle van transporten vindt plaats door van ieder veetransportmiddel de ritten van één maand te controleren. De

fysieke controle van de veetransportmiddelen is tijdens een audit op het bedrijf beperkt. In geval van lang transport is de werking van GPS en temperatuur via inloggen op euroweb mogelijk. ViaNorm zou in onze optiek van deze gegevens meer gebruik kunnen maken. Door onduidelijkheid in de regeling over de maximale belading is volledige controle door ViaNorm op dit onderdeel niet mogelijk. In haar werkwijze heeft zij enkele cross checks om de belading (achteraf) vast te stellen.

Varkens (biggen, varkens, slachtzeugen, etc.) worden in het algemeen niet op een willekeurig moment in hun leven vervoerd, maar juist wanneer zij een bepaald gewicht bereikt hebben. Om de betrouwbaarheid van weegbriefjes vast te stellen berekent ViaNorm aan de hand van het op het weegbriefje aangegeven totale gewicht het gemiddelde gewicht per varken. Het totaal aantal varkens dat is vermeld op officiële formulieren is doorgaans betrouwbaar. Wanneer het gemiddelde gewicht per varken sterk afwijkt van het gemiddelde gewicht van het type varken (big, varken, slachtzeug) dat doorgaans wordt vervoerd vormt dat voor ViaNorm aanleiding tot nader onderzoek.

ViaNorm voert ook onaangekondigde controles uit op locatie, zoals bij een slachthuis. De meeste slachthuizen werken hier inmiddels aan mee. De controle wordt enkele dagen van te voren aangekondigd bij het slachthuis. De auditor meldt zich en op de plek waar de dieren worden gelost waarna de wijze van lossen van dieren en het veetransportmiddel van deelnemende bedrijven wordt gecontroleerd. In een kort gesprek wordt de kennis van de regeling bij de chauffeur getoetst en vervoersdocumenten gecontroleerd. ViaNorm hanteert hiervoor een checklist. De chauffeur ontvangt een rapport van de resultaten. Tijdens het bijwonen van de audit valt ons op dat er sprake is van een goede samenwerking met chauffeurs en dat er voldoende tijd wordt genomen om kritisch te onderzoeken of voorschriften worden nageleefd. Het beeld dat wij krijgen van de werkwijze van ViaNorm kan worden getypeerd als uitvoerig en met verstand van de praktijk. Dit laatste blijkt uit de kennis die auditoren hebben van de sector en de vragen die ze stellen tijdens de audits.

Met de huidige systematiek van controle (procedures en protocol), het kennisniveau van auditoren en de werkwijze gedurende audits zijn wij van mening dat ViaNorm in staat is om de naleving van voorschriften uit de regeling Dierwaardig Vervoer adequaat vast te stellen. Daar waar sprake is van afwijkingen worden die conform bijbehorende sanctie afgedaan. In geval afwijkingen worden geconstateerd wordt de sanctietabel zoals opgenomen in het kwaliteitssysteem toegepast. Daar waar de situatie het mogelijk maakt om afwijkingen administratief af te handelen wordt hier soms de voorkeur aangegeven. Hiermee wordt in sommige gevallen een herstelcontrole afgedaan en daarmee naar een voor alle partijen hanteerbare oplossing gezocht.

In de voorbereiding op een audit wordt de rapportage van de laatste audit bij de deelnemer bekeken. Na afronding van een audit wordt door de auditor ter plaatse een rapportage met bevindingen opgemaakt. Deze wordt ter ondertekening aangeboden aan de deelnemer. De auditor stuurt de rapportage door aan de projectcoördinator die de status van de deelnemers registreert en eventueel aanpast. De wijze waarop ViaNorm haar audits uitvoert en de opzet van de auditrapportages maakt dat de werkzaamheden en resultaten naspeurbaar zijn.

Volgens de regeling dient ViaNorm maandelijks een rapportage over de auditresultaten naar de SKRV te sturen. Hieruit kan de SKRV een beeld opmaken van de onregelmatigheden, of die groot of klein zijn, of hierin een trend te herkennen is en of de vorm en frequentie van toezicht plaatsvindt zoals afgesproken. Uit navraag bij de SKRV blijkt dat de rapportage onregelmatig plaatsvindt (5 keer per jaar) en sinds het najaar van 2009 heeft de SKRV geen rapportage meer ontvangen. Momenteel werkt de sector aan één integraal kwaliteitssysteem voor de sector (Eén huis). Partijen zijn in afwachting van dit integrale systeem. De onregelmatige rapportage schrijven wij toe aan deze 'overgangssituatie'.

Sanctionering

Van de erkenningscontroles die ViaNorm heeft uitgevoerd in 2009 hebben er vier niet geleid tot certificering. Één (extra) jaarlijkse controle / herstelcontrole heeft geleid tot het intrekken van het certificaat en van drie bedrijven is het certificaat geschorst (treingewicht), waarvan er twee zijn opgeheven en één is omgezet in het (vrijwillig) intrekken van het certificaat. In de bijlage bij dit rapport is een totaal overzicht opgenomen van geconstateerde tekortkomingen en opmerkingen uit de 99 (extra) jaarlijkse controles van ViaNorm. Hieronder is een geaggregeerde tabel met tekortkomingen en opmerkingen opgenomen.

Voorschrift	Tekortkoming	Opmerking	Categorie	
Bedrijfsgegevens				
2.1.2	Voorschriften	3	2	Middel
2.1.4	Overzicht personeel	1	8	Licht
2.1.5	Overzicht wagenpark	2	12	Middel
2.1.5.a	Gelijk aan 2.1.5	4	12	Zwaar
2.1.8	Vrachtdocumenten	2	4	Middel
2.1.9	Rittenregistratie	16	19	Middel
2.1.10	Functie- omschrijving	1	1	Licht
Eisen aan veetransportmiddelen en chauffeurs				
2.3.3	Navigatie	2	3	Zwaar
2.3.4	Getuigschrift van vakbekwaamheid	10	10	Zwaar
2.3.5	Instructies	1	0	Middel
2.3.6	Temperatuur > 8 uur	1	1	Zwaar
2.3.7	temperatuurregistratie plaats	2	1	Zwaar
2.3.9a	o kenteken transportmiddel;	4	15	Middel
2.3.9b	o naam en handtekening chauffeur;	5	3	Middel
2.3.9c	o herkomst en eigenaar dier(en);	3	1	Middel
2.3.9d	o plaats, datum en uur van vertrek;	4	8	Middel
2.3.9e	o plaats van bestemming;	3	0	Middel
2.3.9f	o verwachte duur van het transport;	5	16	Middel
2.3.9g	o werkelijke aankomsttijd	5	8	Middel
2.3.9.h	o tijdstip einde lossen	6	14	Middel
2.3.10	Journal	1	8	Zwaar
Treingewicht				
3.7.1	Max. treingewicht	6	14	Zwaar > 10%
3.7.2	Weegbrief	10	7	Zwaar

Beladingsgraad				
3.8.2	Weegbrief voertuig	11	17	Middel
3.8.a	Varkens / biggen beladingsnorm	1	12	Zwaar > 10%
Reistijden				
3.9.3	Biggen varkens Maximaal 24 uur	1	1	Middel
Instructies				
3.10.1	Instructies	10	11	Middel

Tabel 3.3 Resultaten o.b.v. 99 (extra) jaarlijkse controles

Volgens ViaNorm is het bewustzijn in de sector gegroeid, voornamelijk ten aanzien van zorgvee. Er wordt minder risico gelopen met het vervoeren van zorgvee. Het vervoeren van dieren conform de uitgangspunten van dierenwelzijn is een belangrijk uitgangspunt voor transporteurs. Er vindt minder discussie plaats over zorgvee, mogelijk ligt de oorzaak daarvan in het van kracht worden van de Beleidsregels dierenwelzijn waarmee het mogelijk wordt om ook het primaire bedrijf te beboeten in geval van overtredingen met betrekking tot zorgvee.

Ook constateren wij een zekere 'vermoeidheid' rondom de discussie van zorgvee, die er toe leidt dat partijen 'het zekere voor het onzekere kiezen' en bij twijfel meer dan voorheen dieren niet transporteren. Beladingsgraad is nog steeds een onderwerp van discussie. Er is geen duidelijkheid ten aanzien van beladingsgraad in de regeling. Volledige handhaving tijdens controles op dit punt is volgens ViaNorm niet mogelijk. Volgens ViaNorm zijn de transporteurs over het algemeen goed bekend met de regeling (wetgeving).

3.5 Evaluatie deelnemers

De regeling Dierwaardig Vervoer geeft voorschriften voor de omgang met en controle van dieren, vervoersmiddelen en de administratie rondom het vervoer van dieren. Bijbehorende handelingen en conform gedrag dienen te blijken uit registraties en administraties van deelnemende bedrijven. Voor de certificerende instantie vormen het kwaliteitshandboek en de administratie (ritten) daarmee een belangrijke bron waaruit zij conform handelen kan beoordelen.

Administratie

- ▶ In de eerste evaluatie hebben we aangegeven dat de werking van de kwaliteitssystemen in de praktijk afhankelijk is van de organisatiegraad van de organisatie. De toepassing van een kwaliteitssysteem en de verslaglegging van eigen controles en relevante administraties die de naleving door het bedrijf moeten aantonen vragen immers om een zeker bureaucratisch niveau. In deze tweede evaluatie hebben onderzoekers bijzondere aandacht gegeven aan deze organisatiegraad en de mate waarin uit de relevante administraties blijkt dat voorschriften worden nageleefd.
- ▶ Aan het uitvoerig vastleggen en administreren van controles en handelingen moeten de deelnemers nog steeds wennen. Onderzoekers zijn van mening dat het willen naleven van voorschriften en het inzichtelijk maken van handelingen in administraties voor een groot deel zit in intenties, houding en gedrag; professionaliteit willen nastreven. We merken dat de voorschriften uit de regelingen, en bijbehorende nadruk op registraties, bijdragen aan een verdere professionalisering van de bedrijven.
- ▶ Bij diverse bedrijven hebben we een deelwaarneming gedaan in de administratie. Daarbij is gekeken naar beladingsgraad, transport korter of langer dan 8 uur, ingezet materieel (vergunning, aantal m2), R&O en de naspeurbaarheid van transporten (organisatiegraad).

- ▶ Voor alle deelwaarnemingen geldt dat het gevraagde in de administratie kon worden getoond. In de mate van administratiegraad en de professionaliteit waarmee de administratie wordt gevoerd zijn tussen deelnemers grote verschillen te zien, variërend van ERP systemen met volledig
- ▶ De aan ons getoonde transportdocumentatie was op orde. In het onderzoek van 2008 constateerden wij regelmatig dat transportdocumentatie niet volledig werd ingevuld, nu is dit verbeterd. Men raakt er aan gewend om registraties van handelingen in administraties op te nemen.
- ▶ Uit de bedrijfsbezoeken komt naar voren dat sommige bedrijven zoeken naar praktische invullingen om de gevraagde registraties op één formulier inzichtelijk te maken. Dit kan naspeurbaarheid en traceerbaarheid kwetsbaar maken. Zo werkten drie van de door ons bezochte bedrijven met ritopdrachten die tevens dienden als R&O registratie. De traceerbaarheid van de R&O van die betreffende wagen wordt hierdoor lastiger.
- ▶ Bij twee bedrijven werd niet gewerkt met ritopdrachten, chauffeurs kregen telefonisch de opdrachten. De chauffeurs hielden wel een rittenweekstaat bij.

Veetransportmiddelen

- ▶ De veetransportmiddelen die zijn beoordeeld tijdens de bedrijfsbezoeken voldoen aan de vereiste wettelijke voorschriften.
- ▶ Bij transport met een duur van meer dan 8 uur is in het veetransportmiddel een navigatiesysteem in werking. Bij alle door ons bezochte bedrijven met veetransportmiddelen die gekeurd zijn voor transporten langer dan 8 uur waren de veetransportmiddelen uitgerust met GPS.
- ▶ Bij transporten van meer dan 8 uur vindt er in het veetransportmiddel temperatuurregistratie plaats. Zover wij hebben kunnen nagaan gebeurd dit.
- ▶ Drie van de bezochte bedrijven zijn gecertificeerd voor de exportmodule (keuren zonder wagen). Deze module staat alleen open voor wagens die geschikt (en goedgekeurd) zijn voor transporten langer dan 8 uur.
  - De exportmodule geldt alleen voor exporten korter dan 8 uur; veetransportmiddelen die niet zijn gekeurd kunnen echter niet worden ingezet (dit betreft juist veelal transportmiddelen voor transporten korter dan 8 uur).
  - Controlerende dierenartsen gaven aan dat hun werkzaamheden in het kader van de exportmodule (keuren zonder wagen) beperkt inzicht geven over de daadwerkelijke naleving van de voorschriften.
- ▶ De RDW keurt veetransportmiddelen op hun geschiktheid voor transporten langer dan 8 uur. Wagens die niet aan deze eisen voldoen kunnen alleen worden ingezet voor transporten van 8 uur of korter. Het exacte aantal vierkante meters is dan echter niet bekend. Deze wagens kunnen daarom niet worden ingezet voor de Exportmodule die keuring door de RDW vereist. Er wordt momenteel door betrokken partijen gezocht naar een geschikte instantie die deze keuringen kan verrichten.

Omgang met dieren

- ▶ Uit een aantal administratieve deelwaarnemingen, voornamelijk bij binnenlandse transporten) bleek de belading (ruim) onder de toegestane maximale norm van 235 kg per vierkante meter te liggen. Niet vast te stellen is of alle vloeren van het veetransportmiddel volledig worden benut. Daar waar het ogenschijnlijk lijkt dat het dierenwelzijn niet in het geding is, kunnen alle dieren op een verdieping in het veetransportmiddel geladen zijn waardoor het dierenwelzijn mogelijk in het geding is. Onderzoekers hebben dit niet kunnen vaststellen.
- ▶ Voor een aantal voorschriften is de naleving tijdens een audit vast te stellen op basis van registraties. Voor andere voorschriften zijn geen registraties vereist of mogelijk waardoor de naleving niet achteraf is vast te stellen. Naleving moet dus ter plaatse (tijdens bedrijfsactiviteit) worden vastgesteld.

- ▶ Er blijft een discussie bestaan over wat tot zorgvee gerekend moet worden. De discussie betreft voornamelijk de inschatting of dieren zonder pijn te lijden het transportvoertuig kunnen op- of aflopen. Uit de interviews maken we op dat er wel sprake is van een andere houding ten aanzien van zorgvee. Bedrijven nemen sneller het zekere voor het onzekere.

Bestaan in de praktijk

- ▶ Tijdens de audits bleek dat de deelnemers over het algemeen goed bekend zijn met de inhoud van de regeling met bijbehorende instructies en procedures. Op een meer gedetailleerd niveau is een aantal zaken minder uitvoerig bekend. Zo konden de meeste bedrijven geen functiebeschrijving van de medewerker kwaliteit overleggen en voerden een aantal bedrijven geen *register* waarin de waarschuwingen en boetes van de VWA en AID worden bijgehouden. Deze informatie had men overigens wel paraat.
- ▶ Drie van de bezochte transporteurs voerden hoofdzakelijk binnenlands transport uit. Het voordeel van stalkeuring was voor hen niet relevant, zij gaven ook aan weinig voordeel te ervaren van deelname aan de regeling.
- ▶ De waarde die desbetreffende bedrijven aan de regeling hechten verschilt. Het feitelijke voordeel van deelname heeft betrekking op kostenbesparing, de voordelen van 'keuren zonder wagen' (exportmodule) en de flexibiliteit die hiermee ontstaat.

4 NBW-Q in de praktijk

4.1 De opzet van de regeling

Het Q-Label kwaliteitshandboek is een initiatief van de Nederlandse Bond van Waaghouders. De Stichting NBW-Q is eigenaar van de kwaliteitsregeling Q-Label. Het beheer is bij de stichting NBW-Q belegd. Het toezicht op de naleving van de voorschriften is door NBW-Q belegd bij een controlerende instantie, SGS.

De volgende personen maken deel uit van het bestuur (bron NBW-Q):

- ▶ De heer J.F.J.M. Wittebols (voorzitter)
- ▶ De heer J. Boogaard
- ▶ De heer J.M. de Kruijf
- ▶ De heer J.J. van den Berg

Het kwaliteitssysteem NBW-Q (Q-label) is in juni 2008 na goedkeuring door de Minister van LNV in werking getreden. Op basis van de eerste evaluatie van het kwaliteitssysteem zijn aanbevelingen gedaan om het kwaliteitssysteem te verbeteren. Hierop is in december 2008 de goedkeuring ingetrokken. Na implementatie van de gedane aanbevelingen is in mei 2009 de goedkeuring opnieuw verleend. Tot mei 2009 was er dus sprake van verscherpt toezicht voor alle verzamelcentra. Het systeem kent zijn basis in de transportverordening en de beleidsregels dierenwelzijn en is bedoeld voor verzamelcentra met een erkenning voor varkens. Het systeem dient bij te dragen aan meer transparantie en verdere professionalisering van de activiteiten op verzamelcentra.

Het systeem bestaat uit:

- ▶ Kaders met betrekking tot de reikwijdte, beleid en (organisatie)structuur van het systeem
- ▶ Een beschrijving van de primaire processen op verzamelcentra met bijbehorende taken en verantwoordelijkheden voor de waaghouder (inclusief voorschriften voor de omgang met zorgvee en administratieve afwijkingen)
- ▶ Een beschrijving van de administratieve processen en kaders voor administratie
- ▶ Een beschrijving van de ondersteunende processen, waaronder de controle en opvolging
- ▶ Kaders met betrekking tot de evaluatie en optimalisatie van het kwaliteitssysteem
- ▶ Specifieke voorschriften voor verzamelcentra met een erkenning voor het verzamelen van varkens

Daarnaast zijn bijlagen opgenomen met eventuele verbijzonderingen, referenties en formulieren. Deze bijlagen zijn onlosmakelijk verbonden met het handboek en hebben hetzelfde verplichtende karakter. Het kwaliteitssysteem omvat de dier(groep)en varkens; zeugen, biggen, (vlees)varkens, fokvarkens.

De voorschriften van de regeling stelt eisen aan:

- ▶ De fysieke omgang en controle van dieren
- ▶ De controle van accommodaties (stallen / hokken / wasplaats) en vervoermiddelen
- ▶ De administratie rondom het vervoer van dieren zoals de aanwezigheid van geldige vergunningen

De voorschriften omvatten:

- ▶ Wettelijke eisen
- ▶ Bovenwettelijke eisen (de regeling stelt aanvullende eisen voor deelnemers, zoals de verzegeling van voertuigen bij vertrek)

- ▶ **Systeemeisen** (niet bij wet geregeld maar onderdeel van de 'kwaliteitssystematiek' zoals het gebruik van het Q - formulier)

Onze eerste (niet-inhoudelijke) indruk van de opzet van de regeling: de regeling is gedegen opgezet. De beschrijving van de primaire processen geeft overzichtelijk de voorschriften voor de uitvoering weer met bijbehorende taken en verantwoordelijkheden. Het systeem geeft in haar karakter (beschrijvend) enkele handvatten om een en ander te implementeren in de praktijk, niet door (voorbeeld) formulieren en registraties.

Deelnemers in de praktijk

Het aantal deelnemers aan het kwaliteitssysteem is beperkt. Er zijn in Nederland 16 verzamelcentra met een erkenning voor het verzamelen van de diersoort varken. Van deze bedrijven hebben er 13 (datum raadplegen register: 19 maart 2010) het kwaliteitssysteem geïmplementeerd en zijn gecontroleerd door SGS. Sinds de evaluatie van 2008 zijn er twee nieuwe deelnemers aan de regeling (ook als lid van de NBW) en is één deelnemer na schorsing gestopt (ook als lid van de NBW).

	Aantal 2008	Aantal 2009
Aangesloten leden NBW	30	29
Leden met erkenning voor VC varkens	15	16
Deelnemers regeling Q-Label	13	14

Tabel 4.1 deelnemers NBW-Q

4.2 Wijzigingen opzet regeling

- ▶ **Wijziging in de opzet:** het kwaliteitssysteem heeft in haar opzet aansluiting gezocht bij de structuur van ISO:9001:2008. Hierdoor is de opzet van het systeem meer volwassen en robuuster geworden ten opzicht van de versie ten tijde van de eerste evaluatie. Zo zijn uitvoeriger de structuur en verplichtingen tussen de regelinghouder, deelnemers en controlerende instantie beschreven net zoals het toezicht op de naleving van het systeem door audits en sanctionering. De auditfrequentie is verhoogd.
- ▶ **Wijzigingen in de voorschriften:** opvallende wijzigingen in de voorschriften van het kwaliteitssysteem zijn de beschrijvingen van de omgang met zorgvee, de omgang met afwijkingen en de administratieve processen. Hiermee zijn drie belangrijke aspecten ten aanzien van het systeem verduidelijkt die bijdragen aan een betere naleving van voorschriften en de vastlegging daarvan. De checklist waarlangs de naleving van de voorschriften uit het kwaliteitssysteem worden getoetst (inclusief weging van tekortkoming per voorschrift), is opgenomen in de bijlage van de regeling. Hiermee wordt het inzicht en begrip ten aanzien van de naleving bij deelnemers vergroot.
- ▶ **Wijzigingen sanctiebeleid:** Het sanctiebeleid is verzaamd. Zo is er sprake van stapeling van tekortkomingen bij een audit die kunnen leiden tot een specifieke opvolging en vindt er stapeling plaats van tekortkomingen met een voortschrijdend 'venster' van 3 jaar. Ook hier met een bijbehorende opvolging.
- ▶ **Accreditatie:** Het toezicht op de naleving van de voorschriften is door de stichting NBW-Q belegd bij SGS, als controlerende instantie. Die toetst op de implementatie en naleving van de voorschriften uit het kwaliteitssysteem. De controlerende activiteiten van SGS rondom kwaliteitssysteem Q-Label vallen buiten de scope van de accreditatie van SGS als certificerende instantie. Hierin is geen wijziging ten opzichte van de eerste evaluatie. SGS is de enige controlerende instantie.

De doorgevoerde wijzigingen in de regeling zijn in lijn met de aanbevelingen uit de rapportage van Ernst & Young van 10 oktober 2008.

4.3 Evaluatie beheer kwaliteitsregeling

Het beheer van de kwaliteitsregeling Q-Label is belegd bij de stichting NBW-Q. Zij is verantwoordelijk voor de opzet en inhoud van de regeling en ziet ze toe op een goede uitvoering van werkzaamheden door SGS. In dat licht zijn informatie-uitwisseling en afstemming belangrijke aspecten. Uit de interviews maken wij op dat de informatie-uitwisseling tussen NBW-Q en SGS goed verloopt. De contacten tussen de stichting NBW-Q en SGS verlopen via de secretaris van de stichting. De NBW-Q ontvangt alle auditverslagen van SGS en er is sprake van regelmatig telefonisch contact.

De stichting NBW-Q heeft inzet gepleegd in de ontwikkeling en uitwerking van een adequaat kwaliteitssysteem. Het uiteindelijke doel van NBW-Q is één integraal kwaliteitssysteem voor alle diersoorten, waarbij niet alleen de normen vanuit dierwelzijn worden meegenomen, maar ook normen vanuit de preventieregelgeving.

Uitwisseling van informatie tussen NBW-Q en VWA vindt nog maar beperkt plaats (bijvoorbeeld auditbevindingen).

Binnen de kwaliteitsregeling Q-Label is geen Centraal College van Deskundigen aangesteld. Er is wel sprake van stakeholdersoverleg. De regeling schrijft voor dat er jaarlijks een harmonisatieoverleg tussen het NBW-Q bestuur en de certificerende instantie moet plaatsvinden. Een dergelijk harmonisatieoverleg heeft in het jaar 2009-2010 nog niet plaatsgevonden. Dit geldt ook voor de jaarlijkse evaluatie van het kwaliteitssysteem door het bestuur van de stichting NBW-Q. Aanpassingen van het systeem worden door de stichting NBW-Q besproken met de certificerende instantie en met de VWA.

4.4 Evaluatie SGS

Werkplan SGS

Als certificerende instantie houdt SGS toezicht op de werking van het kwaliteitssysteem Q-Label in de praktijk. Dit doet zij door het uitvoeren van audits, in lijn met de procedures zoals deze zijn opgenomen in het kwaliteitssysteem (ondersteunende processen). Het doel van de controles is vast te stellen of wordt gewerkt conform de voorschriften en of dit is te herleiden uit vastleggingen en administraties.

De kwaliteitsregeling Q-Label kent een aantal soorten audits voor de toetsing van de werking van het kwaliteitssysteem. Jaarlijks dient SGS minimaal alle deelnemers te controleren waarbij geldt dat kleine bedrijven (1-3 dagen activiteiten per week) één keer aangekondigd en twee keer onaangekondigd worden gecontroleerd. Voor grote bedrijven (4 of meer dagen activiteiten per week) geldt dat er twee aangekondigde en twee onaangekondigde controles plaats moeten vinden. Daarnaast vindt er een entree audit plaats bij potentiële nieuwe deelnemers. Indien deze audits aanleiding geven tot herstel worden hiervoor herstelaudits uitgevoerd.

In 2009 zijn (vanaf eind mei) de volgende controles uitgevoerd door SGS (in kalenderjaar 2010 zijn er tot medio maart 10 audits uitgevoerd):

Type controle	Aantal
Entree-audits	2
Jaarlijkse audits	40
Herstelaudits	3

Tabel 4.2 Controles uitgevoerd door SGS

Werkwijze SGS

In de uitvoering van haar controles hanteert SGS een auditprotocol wat bestaat uit een checklist waarlangs de voorschriften rondom de werkwijze worden gecontroleerd. Daarbij wordt per voorschrift aangegeven of gewerkt wordt conform de werkwijze uit het kwaliteitssysteem en tot welke categorie een eventuele afwijking behoort (licht, middel, zwaar). De omschreven tekortkomingen per voorschrift zijn niet voorzien van een interpretatie. De checklist dient tevens als rapportage van de controle en wordt voorzien van een verzamelblad met eventuele tekortkomingen. Het protocol bevat ook richtlijnen voor de duur van de audit.

Meelopen SGS

Gedurende het onderzoek hebben onderzoekers bij twee audits meegelopen met de certificerende instantie. In beide gevallen betrof het een aangekondigde (reguliere) audit. In één geval was er sprake van bedrijfsactiviteiten tijdens de audit. Tijdens de audits waarbij onderzoekers aanwezig waren, hanteerde SGS haar auditprotocol.

Gedurende de aangekondigde (reguliere) audits zijn onderstaande voorschriften uit de regeling Q-Label gecontroleerd.

3. Organisatiestructuur

- ▶ 1-3: De auditor stelt vast of hij medewerking krijgt en vraagt aan de gecontroleerde of het EVC is geschorst. Deze punten worden gecontroleerd door middel van interview. Door middel van het opvragen van een agenda of notulen wordt de gecontroleerde gevraagd aan te tonen of er werkoverleg plaatsvindt.

4. Algemeen dierenwelzijn

- ▶ 4-8: De fysieke inrichting van het verzamelcentrum wordt tijdens een rondgang over het bedrijf gecontroleerd aan de hand van navraag over de staat en werking van voorzieningen.

4.1. Meldingen VWA

- ▶ 9: Dit punt wordt gecontroleerd in de bedrijfsadministratie door middel van een deelwaarneming.

4.2. Lossen van dieren

- ▶ 10-19: Door middel van interviews en door middel van het raadplegen van de bedrijfsadministratie wordt vastgesteld of aan de voorgeschreven punten wordt voldaan.

4.3. Klaarleggen van de dieren.

- ▶ 20-22: Door middel van een rondgang over het bedrijf en interviews wordt vastgesteld of aan deze punten wordt voldaan.

4.4 Beoordeling veetransportmiddel

- ▶ 23-33: Deze punten worden gecontroleerd aan de hand van bedrijfsadministratie en interviews. Tijdens de interviews die door de onderzoekers zijn bijgewoond heeft de auditor heeft niet zelf VTM's gecontroleerd op bijvoorbeeld R&O, instrooien van de laadvloer of beladingsgraad.

4.5 - 4.6 Exportkeuring en afgifte gezondheidscertificaat door certificerende dierenarts

- ▶ 34-44: Deze punten worden gecontroleerd in de bedrijfsadministratie door middel van een deelwaarneming en tijdens de rondgang over het bedrijf (als er sprake is van een export ten tijde van de audit).

4.7 Laden van veetransportmiddel

- ▶ 45-50: Deze punten worden gecontroleerd met een deelwaarneming gedaan in de bedrijfsadministratie aangevuld met interviews.

4.8 - 4.9 Omgang met zorgvee

- ▶ 51-59: Door middel van interviews wordt vastgesteld hoe op het betreffende verzamelcentrum werd omgegaan met zorgvee. Met een deelwaarneming wordt de registratie van zorgvee gecontroleerd.

4.10 Administratieve processen

- ▶ 60-67: Deze punten worden gecontroleerd door middel van een deelwaarneming in de bedrijfsadministratie.

4.11 Kwalificatie van (E)VC-medewerkers

- ▶ 68-71: Of aan deze voorschriften wordt voldaan wordt gecontroleerd aan de hand van de vereiste documenten in de bedrijfsadministratie / kwaliteitshandboek.

4.12 R&O protocol

- ▶ 72-77: Of aan de voorgeschreven eisen wordt voldaan wordt gecontroleerd aan de R&O administratie aangevuld met een interview.

Opmerking bij de audits van SGS: Bij navraag bij SGS geeft zij aan dat ze tijdens audits alle voorschriften beoordeelt. Mochten bepaalde voorschriften niet beoordeeld worden (afhankelijk van het verloop van een audit) dan wordt hiervan registratie vastgelegd en worden de voorschriften tijdens een volgende audit meegenomen. Zij geeft verder aan dat haar onderzoek tijdens het bezoek aan een verzamelcentra voornamelijk administratief van aard is. Tijdens een audit worden praktijkzaken bekeken maar het onderzoek betreft hoofdzakelijk de historie van de afgelopen periode.

Uit de audits van SGS waar de onderzoekers bij aanwezig waren blijkt dat de desbetreffende auditor het auditprotocol hanteert en controleert de voorschriften met behulp van de checklist. Naast de administratieve controle wordt ook een rondgang over het bedrijf gemaakt. Eventuele afwijkingen of auditaantekeningen worden op de checklist vastgelegd. Uit het interview met de desbetreffende auditor stellen wij vast dat deze over relevante kennis en ervaring beschikt. De controlepunten op de checklist zijn niet voorzien van een interpretatievoorschrift. De auditor gebruikt een eigen interpretatie. Er is ook geen methode om snel de administratie van een verzamelcentrum te doorgronden. SGS voert geen inspectie-achtige controles uit.

Op basis van de interviews met SGS hebben wij de indruk dat zij het auditproces professioneel heeft georganiseerd en dat het wordt uitgevoerd door gekwalificeerde medewerkers. Voor de uitvoering van de audits heeft SGS één auditor aangewezen. Gezien het beperkte aantal deelnemers is dit begrijpelijk en wordt zodoende expertise opgebouwd bij deze auditor. Wel bestaat het risico van bedrijfsblindheid en beperktere onafhankelijkheid door de regelmatige contacten met de bedrijven. Ook kan door het inzetten van één auditor een zekere mate van eenzijdigheid in de audits ontstaan.

De tijd die aan een audit wordt besteedt is beperkt (1.5 uur). Tijdens audits wordt niet op alle onderdelen doorgevraagd en worden onvoldoende cross checks uitgevoerd die in onze optiek nodig zijn om afwijkingen te kunnen vaststellen. Met deze beperkte opzet richt de audit zich op het vaststellen of de naleving van de voorschriften in de praktijk herkenbaar is. Met andere woorden: blijkt uit de audit of het desbetreffende bedrijf bekend is met de voorschriften en blijkt dit uit de administratie. Wanneer de tijdsbesteding aan audits ruimer is en meer cross checks worden uitgevoerd ontstaat in onze optiek een meer gefundeerd beeld van de naleving van voorschriften in de praktijk (de steekproefgrootte van administratieve controles moet dan groter zijn).

SGS heeft in 2009 geen onaangekondigde (inspectie achtige) audits uitgevoerd. De naleving van een aantal dierenwelzijnsvoorschriften kan echter alleen maar met observatie van bedrijfsactiviteiten

worden vastgesteld (bijvoorbeeld omgang met dieren). Vooral onaangekondigde audits zijn daarvoor effectief. We komen hierop terug in hoofdstuk 6.

Op basis van het interview dat wij met dierenartsen van VWA hebben gevoerd concluderen wij dat steekproefsgewijze controles door de certificerende instelling bij *aanlevering* van dieren (bijvoorbeeld 's nachts) op het verzamelcentrum wenselijk is. Het betreft weliswaar activiteiten die formeel onderdeel uitmaken van het kwaliteitssysteem en daarmee onderwerp zijn van het private toezicht. In de praktijk echter vormen deze momenten van aanlevering van dieren op het verzamelcentrum een zogenaamde 'blinde vlek' in het toezicht. Wij bevelen SGS aan deze aanbeveling in de aanpak van onaangekondigde audits mee te nemen.

In de voorbereiding op een audit wordt de rapportage van de laatste audit bij de deelnemer bekeken. Na afronding van een audit wordt door de auditor ter plaatse een rapportage met bevindingen opgemaakt. Deze wordt ter ondertekening aangeboden aan de deelnemer. De auditor stuurt de rapportage door aan de projectmanager die een beslissing neemt over de opvolging van de audit.

Maandelijks rapporteert SGS de resultaten van de uitgevoerde audits aan de stichting NBW-Q. Opgelegde sancties op het niveau van schorsing of uitsluiting worden direct gecommuniceerd met de stichting. Er heeft nog geen harmonisatieoverleg plaatsgevonden. Dit geldt ook voor de jaarlijkse evaluatie van het kwaliteitssysteem.

Sanctionering

Beide entree audits die in 2009 hebben plaats gevonden, hebben geleid tot certificering door de stichting NBW-Q. Van de 40 audits die zijn uitgevoerd zijn de geconstateerde afwijkingen schriftelijk afgedaan, op drie na. Dit betrof in alle gevallen een middel zware afwijking wat heeft geleid tot een herstel audit.

Opvallend is dat de stichting NBW-Q een deelnemer heeft geschorst zonder dat dit gegrond was op bevindingen van SGS. Juridisch bleek dit niet mogelijk, de schorsing is daarom later teruggedraaid. In het interview met het bestuur hierover heeft zij aangegeven de collectieve boven de belangen van individuele leden te stellen. Uit het interview ontstaat het beeld dat het bestuur van NBW-Q meer in haar professionele 'rol' komt als beheerder van de regeling. Met de kanttekening dat het schorsen van bedrijven zonder een juridische basis niet mogelijk is.

De geconstateerde tekortkomingen bij de jaarlijkse audits zijn:

Voorschrift	Aantal	Categorie
3.3 Kwartaal overleg/instructie vindt niet aantoonbaar plaats	10	Licht
4.2 Geen gebruik Q-Label stempel	1	Licht
4.4 Q-Document niet volledig ingevuld	1	Licht
4.8 Administratie euthanasieren is onvolledig	1	Middel
4.11.1 Medewerker niet in bezit van certificaat	1	Middel

Tabel 4.2: Resultaten o.b.v. 40 jaarlijkse audits

4.5 Evaluatie deelnemers

De kwaliteitsregeling Q-Label stelt voorschriften voor de fysieke omgang en controle van dieren, de controle van accommodaties (stallen / hokken / wasplaats) en vervoermiddelen en de administratie rondom het vervoer van dieren zoals de aanwezigheid van geldige vergunningen. Bijbehorende handelingen en conform gedrag moeten blijken uit registraties en administraties. Voor de certificerende instantie vormt de administratie daarmee een belangrijke bron waaruit zij conform gedrag kan beoordelen.

Administratie

- ▶ In de eerste evaluatie hebben we aangegeven dat de werking van de kwaliteitssystemen in de praktijk afhankelijk is van de organisatiegraad van de organisatie. De toepassing van een kwaliteitssysteem en de verslaglegging van eigen controles en relevante administraties die de naleving door het bedrijf moeten aantonen vragen immers om een zeker bureaucratisch niveau. In deze tweede evaluatie hebben onderzoekers bijzondere aandacht gegeven aan deze organisatiegraad en de mate waarin uit de relevante administraties blijkt dat voorschriften worden nageleefd.
- ▶ Aan het uitvoerig vastleggen en administreren van controles en handelingen moeten de deelnemers nog steeds wennen. Onderzoekers zijn van mening dat het willen naleven van voorschriften en het inzichtelijk maken van handelingen in administraties voor een groot deel zit in intenties, houding en gedrag; professionaliteit willen nastreven. We merken dat de voorschriften uit de regelingen, en bijbehorende nadruk op registraties, bijdragen aan een verdere professionalisering van de bedrijven.
- ▶ Het Q-formulier wordt door verzamelcentra nadrukkelijk gezien als centraal document in de uitvoering. Dit geldt niet voor het logboek. Het kwaliteitssysteem is onduidelijk over de toepassing van het logboek. Het is onduidelijk of dit een apart boekje met registraties van afwijkingen dient te zijn, of dat het een zorgvee registratie betreft. Deze onduidelijkheid vertaalt zich in de praktijk in verschillende varianten logboeken die voor verschillende doeleinden worden gebruikt. Het belangrijkste doel dat met het logboek wordt beoogd is dat alle afwijkingen (zorgvee, administratief) geregistreerd dienen te worden en inzichtelijk dienen te zijn. Dat is niet in alle onderzochte gevallen aan de orde.
- ▶ In onze optiek draagt een afzonderlijke registratie bij aan inzicht in de gang van zaken op een bedrijf en de afwijkingen daarin. Dit inzicht verdwijnt, of wordt tenminste verminderd, door registraties van afwijkingen te noteren op formulieren die over het algemeen in een map in een archief worden opgeslagen.
- ▶ We constateren dat er onduidelijkheid is over wanneer een blokperiode afloopt. Betekent het dat het blok ontvolkt en ontsmet moet zijn binnen de blokperiode of dat er binnen de blokperiode ontvolkt moet zijn en dat ontsmetting in ieder geval plaats heeft gevonden voordat het volgende blok aanvangt.
- ▶ Bij alle bezochte bedrijven vormde het Q-Formulier een centraal document in de export van dieren en wordt veelal gezien als een checklist waarop samenvattend alle zaken van de export terugkomen. In veel gevallen wordt het Q-Formulier samen met de aanvoer- en reisdocumenten (journaals, routenet, Traces) als één set van documenten per export opgeborgen in de administratie. Dit komt ten goede aan de naspeurbaarheid van varkenstransporten en de in- en uitslag van dieren op het verzamelcentrum.
- ▶ In alle gevallen kon men de R&O registratie tonen en was de reiniging van veetransportmiddelen herleidbaar. In veel gevallen geldt de wasplaats voor de houder van het verzamelcentrum als een bron van inkomsten, voor exploitanten een extra stimulans om een goede administratie bij te houden.

- ▶ In tegenstelling tot onze bevindingen naar aanleiding van de eerste evaluatie hebben wij bij de bezochte bedrijven geconstateerd dat varkenstransporten administratief naspeurbaar zijn.

Accommodaties

- ▶ Bij de bezochte bedrijven zijn tijdens de bedrijfsbezoeken geen grote afwijkingen aangetroffen ten opzichte van de voorschriften rondom de fysieke inrichting van stallen en hokken. In alle onderzochte gevallen was er sprake van afdoende inrichting van stallen/hokken met bijbehorende voorzieningen zoals drinkinstallaties, strooisel en een afzonderlijke ruimte voor onthouders. De logistiek in de stallen/hokken voor het selecteren en groeperen waarborgt de herleidbaarheid van de dieren.
- ▶ Het toezicht op en controle van de R&O-werkzaamheden zoals die moet worden uitgevoerd door de exploitant van het verzamelcentrum is in een aantal gevallen niet aangetoond. Uit interviews met dierenartsen blijkt dat dit vaker voorkomt.

Omgang met dieren

- ▶ Tijdens de audits waar sprake was van bedrijfsactiviteit, hebben de onderzoekers de omgang met dieren beoordeeld met betrekking tot opdrijven (verloopt rustig, van gebruik van prikstokken was geen sprake), drinkwater (voor de aanwezige dieren was in drinkmogelijkheid voorzien) en aanwezigheid van zorgvee (onderzoekers zijn weliswaar geen deskundigen op dit terrein, maar achten zich in staat om zichtbare lichamelijke afwijkingen, mank lopen, verwondingen of uitputting met een 'lekenoog' te constateren). De omgang met dieren was conform de voorschriften.
- ▶ Het aantal discussies over zorgvee neemt af. Er is een zekere 'vermoeidheid' ontstaan rondom de discussie over zorgvee met dierenartsen.
- ▶ Dieren waarvan men het idee heeft dat die leiden tot discussie (verderop in de keten) worden op het verzamelcentrum geëuthanaseerd. Over de wijze waarop dit dient te gebeuren bestaat in de praktijk onduidelijkheid. Bij navraag bij de VWA blijkt dat er een informatiebijeenkomst over het euthanaseren van dieren wordt voorbereid. De stichting NBW-Q geeft aan dat er een protocol komt voor de wijze van euthanaseren.
- ▶ De registratie van zorgvee (de registratie van het euthanaseren) zoals in het handboek voorgeschreven wordt bij geen van de bezochte bedrijven toegepast.
- ▶ In de praktijk bestaat nog steeds onduidelijkheid over de maximale belading in het kader van dierenwelzijn. Er is geen formele beladingstabel vastgesteld. De Europese transportverordening geeft een algemene richtlijn (235 kg per vierkante meter, uitgaande van varkens van ca. 100kg). In de praktijk leven verschillende interpretaties van dit voorschrift.

Bestaan in de praktijk

- ▶ Uit de bedrijfsbezoeken die in het kader van dit onderzoek uitgevoerd zijn blijkt dat men bekend is met het systeem, bijbehorende werkwijzen (inhoud) en de rol van de stichting en die van de controlerende instantie. Wat daarbij opvalt, is dat in de praktijk in veel gevallen nog de oude versie van het kwaliteitssysteem wordt gebruikt op het verzamelcentrum.
- ▶ Over het algemeen heeft het kwaliteitssysteem zijn beslag gekregen ('tussen de oren gekomen van deelnemers / sector') in de dagelijkse gang van zaken op het verzamelcentrum. Onderdelen in het kwaliteitssysteem die voortkomen uit een zogenaamde systeemgedachte (continu verbeteren), zoals het voeren van werkoverleg, vormen hierop een uitzondering. Bij geen van de onderzochte bedrijven vond het werkoverleg en de opvolging daarvan plaats zoals het kwaliteitssysteem voorschrijft.
- ▶ Het toezicht op de naleving van het kwaliteitssysteem door SGS heeft veel overlap met het toezicht (audits) dat wordt uitgevoerd door de VWA/AID. Het betreft immers dezelfde wet- en regelgeving. De VWA verlangt van verzamelcentra dat zij rondom verschillende onderwerpen een bedrijfsprotocol hanteren. Tijdens de audits die wij zelf bij de verzamelcentra hebben uitgevoerd vallen de exploitanten bij het beantwoorden van onze vragen veelal terug op dit bedrijfsprotocol. Het bedrijfsprotocol dekt echter niet alle zaken die door het kwaliteitssysteem Q-Label worden

vereist. Daar waar het bedrijfsprotocol en het kwaliteitssysteem Q-Label overlappen is de naleving in onze optiek op voldoende niveau. Daar waar die niet overlappen constateren wij dat de onbekendheid met voorschriften groter is.

- ▶ Over het algemeen constateren wij dat er sprake is van een verbeterde bekendheid met en naleving van de voorschriften. In welke mate dit is toe te schrijven aan de werking van de kwaliteitssystemen of aan het in 2009 aangescherpte overheidstoezicht is niet precies vast te stellen. Op basis van de interviews (met bedrijven en de VWA) is het aannemelijk dat de verbeterde naleving vooral het gevolg is van het door de VWA aangescherpt toezicht en in mindere mate door de werking van het kwaliteitssysteem.
- ▶ Het voordeel van de stalkeuring ten opzicht van klepkeuring vormt voor veel bedrijven de belangrijkste drijfveer om deel te nemen.
- ▶ De stichting NBW-Q geeft aan dat er meer informatie en ervaringen worden uitgewisseld tussen de deelnemers. De bedrijven zijn transparanter geworden over hun handelen. SGS ziet eenzelfde trend: de bedrijven zijn 'opgevoed' en men is serieus bezig met de systemen.
- ▶ De kwaliteitsregeling NBW-Q legt een duidelijke verantwoordelijkheid bij de exploitant van het verzamelcentrum als het gaat om de controle op de aanwezigheid en correcte invulling van alle benodigde formulieren bij de aanlevering van dieren (precertificering). Tijdens onze audits bleek dat een aantal exploitanten worstelt met deze verantwoordelijkheid. Om discussies te voorkomen vragen zij het oordeel van de dierenarts. Deze 'worsteling' typeert de fase waarin de regeling NBW-Q zich bevindt. Het nemen van de 'eigen' verantwoordelijkheid voelt voor sommigen onwennig en ongemakkelijk tegen de achtergrond van de relatief grote druk die op de sector wordt uitgeoefend om voorschriften na te leven.
- ▶ Het toezicht op en de controle van veetransportmiddelen zoals die moet worden uitgevoerd door de exploitant van het verzamelcentrum is tijdens de bedrijfsbezoeken niet aangetoond / beoordeeld. Wel is vastgesteld dat de exploitant de reiniging van het transportmiddel beoordeelt en aantekent in het Reinigings- en Ontsmettingsboekje (R&O).

5 Inzichten in werking kwaliteitssystemen en ontwikkelingen in de sector

5.1 Waar vertrouwen op wordt gebaseerd

Door de onlangs uitgevoerde tweede evaluatie, waarvan voorliggende rapportage het resultaat is, zijn bij onderzoekers op nieuwe inzichten ontstaan. Inzichten over de werking van de kwaliteitssystemen in de praktijk, hoe deze zich verhouden tot het doel waartoe zij ingevoerd zijn en het toezicht dat door de overheid wordt uitgevoerd. Deze nieuwe inzichten zijn in dit hoofdstuk verwerkt.

Vertrouwen in relatie tot stalkeuring

Bij stalkeuring worden dieren voor export door een keuringsarts van de VWA gekeurd in de stal en niet aan de klep van het veetransportmiddel (klepkeuring). De keuringsarts geeft daarbij aan of er sprake is van zorgvee en instrueert de veehouder of exploitant van het verzamelcentrum welke dieren niet voor vervoer geschikt zijn. Het belangrijkste voordeel voor het bedrijfsleven is de kostenbesparing die stalkeuring oplevert. De exporteur betaalt per kwartier voor de diensten van de keuringsarts. Bij stalkeuring heeft de keuringsarts doorgaans minder tijd nodig.

Bij het verlaten van het bedrijf kan de keuringsarts zichzelf afvragen: 'Wie controleert of daadwerkelijk de goedgekeurde dieren worden geladen, dat het zorgvee achterblijft, dat er niet meer dieren op het veetransportmiddel worden geladen dan in het kader van dierenwelzijn is toegestaan (Europese Transportverordening), dat op de juiste wijze wordt beladen en dat de juiste voorzieningen (drinkwater en dergelijke) zijn getroffen?'

Deze vraag en soortgelijke vragen, leven in de praktijk en zijn illustratief voor de wijze waarop een deel van de geïnterviewden naar de private kwaliteitssystemen kijkt. Het betreft dat deel van de geïnterviewden dat beperkt vertrouwen heeft in de naleving van voorschriften door de sector en daardoor met scepsis de kwaliteitssystemen beziet. Vereenvoudiging van het overheidstoezicht zou in hun beeld moeten resulteren in qua vorm en frequentie vergelijkbaar toezicht, uitgevoerd door een private partij. Het repressieve toezicht dat niet langer door de overheid wordt uitgevoerd wordt dan uitgevoerd door een private instantie. 'Een erkende onafhankelijke private controleur' zou dan het antwoord moeten zijn op bovenstaande vraag.

De onderzoekers begrijpen deze zienswijze, maar plaatsen daar de volgende kanttekening bij. De naleving van wet- en regelgeving (Europese Transportverordening en relevante beleidsregels) is in de basis afhankelijk van de integriteit van de desbetreffende ondernemer (naleving van de wet in het algemeen) en de mate waarin dierenwelzijn als serieus onderwerp wordt beschouwd. De deelname van een bedrijf aan een collectief opgezet kwaliteitssysteem zou moeten kunnen worden beschouwd als een bevestiging dat een bedrijf wil professionaliseren en transparantie wil betrachten over de handelswijze, meer dan dat het wordt gezien als een private aanvulling op repressief overheidstoezicht om tot 100% toezicht te komen (en de toezichtslast niet vermindert).

De onderzoekers zijn van mening dat vertrouwen in de sector primair gebaseerd moet zijn op de mate waarin overtredingen en incidenten achterwege blijven. Dat moet blijken uit door de overheid en certificerende instanties uitgevoerde inspecties respectievelijk audits. Monitoring over langere termijn is daarvoor noodzakelijk. Naarmate het vertrouwen groeit, kan de overheid stapsgewijs terugtreden,

waarbij zij haar vertrouwen mede baseert op vormen van zelfregulering of privaat (systeem-) toezicht. Omdat gekozen is voor de opzet van kwaliteitssystemen heeft het private (systeem-)toezicht een ander karakter (naast dierenwelzijn ook accenten op bedrijfsvoering en administratie) dan het repressieve toezicht (exportkeuringen) van de overheid.

Het antwoord op bovenstaande vraag die door een keuringsarts gesteld zou kunnen worden, moet in de optiek van de onderzoekers in theorie de volgende strekking hebben: enerzijds is het vereenvoudigde overheidstoezicht (stalkeuring in plaats van klepkeuring) gebaseerd op een toegenomen vertrouwen in de sector of een specifiek bedrijf. Het begint dus met vertrouwen. Anderzijds is er sprake van een werkend kwaliteitssysteem dat zelfreinigende mechanismen bevat en waarbij op de naleving ervan privaat toezicht wordt gehouden. 'Rotte appels' kunnen het vertrouwen dat de overheid in een gehele sector heeft schaden, met als mogelijk gevolg dat vereenvoudigd toezicht weer plaats maakt voor 100% controle. Zelfreinigende mechanismen beschermen dit collectieve belang en 'rotte appels' worden gedwongen tot naleving of worden uitgesloten van deelname. De voordelen van deelname moeten voor bedrijven dermate groot zijn dat uitsluiting van deelname (bedrijfseconomisch) risicovol is. Dit geldt niet alleen met betrekking tot de voordelen van vereenvoudigd overheidstoezicht (verticaal), maar ook met betrekking tot de schade die niet-naleving veroorzaakt in de relatie tussen ketenpartijen. De tucht van de markt (horizontaal).

Het bovenstaande beschrijft hoe de onderzoekers kijken naar de relatie tussen overheidstoezicht en de private kwaliteitssystemen.

5.2 Beeld van de naleving door de sector in 2009

Het nalevingsniveau van wet- en regelgeving is relevant als context waarbinnen de conclusies en aanbevelingen van deze evaluatie moeten worden beschouwd. Van de VWA zijn gegevens verkregen die een beeld geven van de resultaten van inspecties op verzamelcentra. Resultaten in onderstaande tabel geven het resultaat weer van 195 controles uitgevoerd door de AID op erkende verzamelcentra met een erkenning voor varkens. De onderzoeksperiode besloeg januari 2009 tot en met maart 2010. Van de uitgevoerde controles resulteerde er 26 in niet-akkoord.

Controle aspect	Aantal
Bloktijden	10
Voorkomen onnodig lijden dieren	7
Watervoorziening dieren	7
Vervoersdocumenten	2
Inrichtingseisen	1
Reiniging en ontsmetting	1

Tabel 5.1: Resultaten AID controles verzamelcentra

Van de VWA (Bureau Veetransport) zijn gegevens verkregen over de periode 2008 tot en met maart 2010 met betrekking tot alle Nederlandse vervoerders die de VWA in beeld heeft. De gegevens zijn onvoldoende specifiek. Het betreffen enkel gegevens over het aantal opgelegde sancties, weliswaar onderverdeeld in administratieve overtredingen en overtredingen ten aanzien van dierenwelzijn. In de genoemde periode zijn er bij vervoerders 95 administratieve overtredingen geconstateerd. In één geval was sprake van een geringe overtreding (overtredingen van bepalingen van de transportverordening van voornamelijk administratieve aard welke geen gevaar opleveren voor het welzijn van de vervoerde of te vervoeren dieren). In alle overige gevallen van een overtreding (overtredingen van bepalingen van de transportverordening die niet zijn aan te merken als geringe of ernstige overtredingen). Ernstige overtredingen betreffen overtredingen van bepalingen van de transportverordening waarbij sprake is of is geweest van een ernstig risico voor de gezondheid van het dier en of ernstige aantasting van het

welzijn van het dier.

Administratieve overtredingen en sancties	2008	2009	2010	
Geringe overtreding	0	1	0	
Overtreding				
- Schriftelijke waarschuwing	3	43	1	
- Schriftelijke waarschuwing + voornemen LOD	1	37	9	
Ernstige overtreding	0	0	0	
Totaal	4	81	10	95

Tabel 5.2: Resultaten VWA administratieve overtredingen en sancties veetransporteurs

In de genoemde periode zijn er door de VWA bij vervoerders 99 overtredingen ten aanzien van dierenwelzijn geconstateerd. In één geval betrof het een geringe overtreding. In alle overige gevallen was er sprake van een overtreding.

Dierenwelzijn overtredingen en sancties	2008	2009	2010	
Geringe overtreding	1	0	0	
Overtreding				
- Schriftelijke waarschuwing	14	44	5	
- Schriftelijke waarschuwing + voornemen LOD	8	16	3	
- LOD opleggen	0	6	0	
- LOD verbeuren	0	3	1	
Ernstige overtreding	0	0	0	
Totaal	23	69	9	99

Tabel 5.3: Resultaten VWA dierenwelzijn overtredingen en sancties veetransporteurs

Uit deze gegevens valt niet op te maken of er sprake is van verbetering van de naleving. Een toename van het aantal geconstateerde overtredingen zou immers ook beïnvloed kunnen worden door het aangescherpte toezicht in 2009. Ook valt niet op te maken of de gemiddelde naleving van deelnemers aan de kwaliteitssystemen verschilt van de naleving in het algemeen.

5.3 Typering van het overheidstoezicht in 2009

De mate waarin en wijze waarop de overheid in 2009 toezicht heeft gehouden is relevant als context voor deze evaluatie. De VWA heeft, in samenwerking met de AID, het toezicht op de sector aangescherpt. Door aanvullende beleidsregels, een striktere vorm van toezicht door inspecteurs en keuringsartsen, het opleggen van sancties (last onder dwangsom, schorsing of sluiting) en gerichte handhavingscommunicatie.

De interviews en audits die in het kader van deze evaluatie zijn uitgevoerd vormen een te smalle basis om het overheidstoezicht ten algemene te duiden. De evaluatie heeft dit ook niet als doel. Wel is de typering van het overheidstoezicht relevant voor de beantwoording van de onderzoeksvraag of de kwaliteitssystemen en het gevoerde toezicht daarop voldoende waarborgen bieden. De overheid is immers één van de spelers en haar handelen is daarom relevant. De opzet van privaat toezicht verschilt weliswaar van de opzet van overheidstoezicht, maar betreft dezelfde wet- en regelgeving. Handhaving van wet- en regelgeving door de overheid maakt (praktisch) zichtbaar hoe wetten en regels moeten worden geïnterpreteerd en moeten worden nageleefd. Uit de interviews wordt afgeleid dat het aangescherpte toezicht op onderdelen meer het karakter heeft van 'rule based' toezicht (de letter van

de wet) dan van 'principle based' toezicht (doel van de wet). De eenduidigheid van wet- en regelgeving is hiervoor een belangrijke voorwaarde. Voor een aantal onderwerpen is wet- en regelgeving niet eenduidig. Het belangrijkste onderwerp waarover wet- en regelgeving niet eenduidig zijn betreft de beladingsnorm voor varkens. De evaluatie wijst uit dat dit nog steeds een belangrijk discussiepunt is. Daarnaast is er sprake van wettelijke vereisten die in de praktijk onvoldoende zijn uitgewerkt. Bijvoorbeeld: er is geen verbod op het vervoeren van varkens bij een buitentemperatuur van rond het vriespunt. Tegelijk vereist wet- en regelgeving dat tijdens (belading en) transport de watervoorziening voor de dieren operationeel is. De mogelijkheid dat het drinkwater tijdens transport bevroest is een praktisch probleem. Dergelijke onderwerpen vormen aanleiding tot discussie tussen (overheids-) toezichthouders en het bedrijfsleven.

5.4 Typering van de zelfregulering en het private toezicht in 2009

In de rapportage van de eerste evaluatie (10 oktober 2008) constateren wij dat de kwaliteitssystemen in hun opzet geen 'systemen' zijn zoals kwaliteitssystemen die gebaseerd zijn op de internationale norm ISO 9001. Het betreffen systemen die grotendeels bestaan uit (wettelijke) voorschriften, aangevuld met een op de naleving gerichte private vorm van toezicht en daaraan gekoppelde sancties. Naar aanleiding van de eerste evaluatie bevelen wij aan dat het private toezicht naast audits, aangevuld zou moeten worden met inspectieachtige vormen van toezicht om de naleving niet alleen 'op papier' maar ook in de praktijk te beoordelen. Met name in het toezicht zoals ViaNorm dat voor Dierwaardig Vervoer uitvoert is dat in 2009 tot uitdrukking gekomen. Bij SGS, dat toezicht houdt op NBW-Q, in mindere mate. Tijdens het interview met ViaNorm typeert zij haar toezicht als 'beoordeling' (het beoordelen of wordt voldaan aan voorschriften) en niet als een typische 'audit' (de beoordeling van de werking van een systeem). Doordat de opzet van de kwaliteitssystemen zich voornamelijk beperkt tot (wettelijke) voorschriften en het toezicht vooral gericht is op de naleving van die voorschriften is het toezicht door de certificerende instanties 'onderdeel van het systeem'. De beoordeling van de werking van het systeem in zijn geheel (dus inclusief het beheer van de regeling) is daar geen onderdeel van. Dat is een rol voor de overheid (VWA).

5.5 De waarde van de zelfregulering en het private toezicht voor de sector

De waarde van de kwaliteitssystemen wordt door de bedrijven als beperkt ervaren omdat deelname hen beperkte voordelen biedt.

Uit de interviews met de betrokken bedrijven blijkt dat de waarde van de kwaliteitssystemen vooral ligt in de besparing op de kosten verbonden aan de exportkeuring door de VWA keuringsarts. Voor veel van de betrokken bedrijven is dit voordeel geen voordeel voor zichzelf, maar voor de exporteur die via hun veetransportbedrijf of verzamelcentrum dieren exporteert (keuringskosten worden doorberekend aan de exporteur).

Wel geven de geïnterviewde bedrijven aan dat de ontwikkeling van kwaliteitssystemen de deelnemers dwingt om te professionaliseren en het daardoor de sector als geheel ten goede komt.

5.6 De waarde van de zelfregulering en het private toezicht voor de overheid

De diverse inspectiediensten van de rijksoverheid werken aan vernieuwing van het toezicht. Basis voor deze vernieuwing wordt gevormd door het overheidsprogramma Vernieuwing Rijksdienst en de Kaderstellende Visie op Toezicht (2005). In hoofdlijnen vertaalt die visie de veranderende rol van de overheid naar nieuwe vormen van toezicht. Vormen waarin burgers en bedrijfsleven (meer dan

voorheen) vanuit vertrouwen worden benaderd en het uitgangspunt wordt gehanteerd dat burgers en bedrijfsleven hun eigen verantwoordelijkheid hebben, bijvoorbeeld in de naleving van wet- en regeling. Daar waar burgers of bedrijven aantonen dat zij hun eigen verantwoordelijkheid nemen (bijvoorbeeld door zelfregulering) kan de overheid terugtreden.

Ook de VWA en AID werken aan vernieuwing van het toezicht. Vanuit dat perspectief hebben de kwaliteitssystemen bij de veetransporteurs (Dierwaardig Vervoer) en verzamelcentra (Q-Label) (voor de langere termijn) veel waarde voor de overheid. De in 2009 aangescherpte handhaving lijkt hiermee tegenstrijdig, maar past volgens de onderzoekers in deze fase van ontwikkeling. Juist door enerzijds het toezicht te vereenvoudigen en het bedrijfsleven te stimuleren zichzelf te professionaliseren en anderzijds de eigen (vereenvoudigde) handhaving aan te scherpen (te verduidelijken) en niet-nalevers te bestraffen ontstaat een 'samenspel' tussen publieke (vernieuwing toezicht) en private (zelfregulering) ontwikkelingen die elkaar versterken en waarmee de rolverdeling helder wordt. Het vereenvoudigen van het toezicht is tegen die achtergrond geen 'naïeve', maar juist een strategische en beheerste ontwikkeling.

5.7 Accreditatie en ISO 9001

De regelinghouders streven er naar de kwaliteitsregelingen een zekere formele status te geven. Bij Dierwaardig Vervoer wordt bijvoorbeeld daarom gewerkt aan een 'accreditatie van de regeling'. Een dergelijke accreditatie wordt afgegeven door de Raad voor Accreditatie. De Raad voor Accreditatie is een Zelfstandig Bestuursorgaan (ZBO) en is belast met de erkenning van en het toezicht op onder meer certificerende instanties (door de Raad genoemd: conformiteitverklarende instellingen) in Nederland. De evaluatie wijst uit dat er rondom de begrippen 'accreditatie' en 'ISO 9001' de nodige verwarring bestaat. Deze paragraaf geeft aan welke toegevoegde waarde accreditatie kan hebben en definieert de daaraan verwante begrippen die door betrokken partijen door elkaar gebruikt worden.

Het begrip accreditatie

Zowel nationaal als internationaal hebben afnemers behoefte aan zekerheid over de kwaliteit van geleverde goederen en diensten. Immers, de verscheidenheid is tegenwoordig groot. Daarom kan een leverancier zijn product of dienst objectief laten beoordelen of testen door een laboratorium, certificatie- of inspectie-instelling. Dit is mogelijk op ieder denkbaar werkgebied, zoals bouw, energie, voeding, milieu, drinkwater, gezondheid, transport en zo verder.

Goed resultaat? Conformiteitverklaring!

Bij een goed resultaat verstrekt de beoordelende organisatie een conformiteitverklaring van het product of de dienst. Meestal bestaat die verklaring uit een certificaat of een rapport. Daarom heet een beoordelende instelling een conformiteitverklarende instelling. Het is belangrijk dat deze instelling competent is. Alleen dan is de conformiteitverklaring bruikbaar en betrouwbaar.

Controle op de conformiteitverklarende instelling

Een accreditatie-instelling beoordeelt zowel het managementsysteem als de technische competentie van de conformiteitverklarende instelling. Daarnaast houdt de accreditatie-instelling toezicht om de onpartijdigheid en deskundigheid van de conformiteitverklarende instelling te garanderen.

Bron: website Raad voor Accreditatie www.rva.nl

Accreditatie betreft dus de beoordeling en erkenning van een certificerende instelling. De Raad accrediteert geen 'regelingen'. Wel kan zij regelingen (in het jargon ook wel genoemd: schema) accepteren.

De mogelijke verwarring met ISO 9001

De nieuwe Regeling Preventie biedt voordelen voor bedrijven die een kwaliteitssysteem op basis van ISO 9001 hebben ingevoerd. ISO 9001 is een internationale norm die eisen stelt aan kwaliteitssystemen (in het jargon ook wel genoemd: kwaliteitsmanagementsystemen of managementsystemen). Bedrijven die een dergelijk systeem hebben ingevoerd kunnen door een certificerende instantie worden gecertificeerd, mits die instantie daartoe door de Raad voor Accreditatie is geaccrediteerd. Die accreditatie wordt dan gebaseerd op ISO 17021/ NEN-EN-45000 reeks (accreditatie voor het beoordelen van managementsystemen).

5.8 Kanttekeningen bij de huidige opzet en werking van de kwaliteitssystemen, het private toezicht in combinatie met overheidstoezicht

De onderzoekers plaatsen de volgende kanttekeningen bij de huidige opzet en werking van de kwaliteitssystemen, het private toezicht in combinatie met het overheidstoezicht:

- ▶ In de hoofdstukken 3 en 4 zijn tabellen opgenomen die de tekortkomingen zoals die door de certificerende instanties en de overheid (AID/VWA) in 2009 zijn geconstateerd weergeven. Het ministerie van LNV heeft ten tijden van het schrijven van deze rapportage verzocht om een analyse van deze resultaten en met name te duiden waarom certificerende instanties een relatief hoog aantal afwijkingen met een administratief karakter constateren. Het zou immers een aanwijzing kunnen zijn dat certificerende instanties voornamelijk een retrospectieve (op administratie gebaseerde) werkwijze hanteren en beperkt de bedrijfsactiviteiten beoordelen (naleving dierenwelzijnsaspecten die niet op basis van administratie kan worden vastgesteld). In onze analyse komen wij op de volgende punten:
  - De opzet van de kwaliteitssystemen hebben gedeeltelijk een administratief karakter (gebruik van formulieren, voorgeschreven vastleggingen, enzovoorts). Beoordeling van de werking van kwaliteitssystemen moet deze administratieve verplichtingen beoordelen. Hetgeen kan resulteren in afwijkingen.
  - ViaNorm (Dierwaardig Vervoer) beoordeelt de naleving van dierenwelzijnsaspecten tijdens bedrijfsactiviteit voornamelijk op het slachthuis (onaangekondigd). Tijdens audits op het bedrijf van de transporteur is in veel gevallen geen bedrijfsactiviteit (geen dieren).
  - De audits van SGS omvatten onder andere het beoordelen van de naleving van voorschriften tijdens bedrijfsactiviteit maar vormt een beperkt onderdeel van de audit. De audits van SGS hebben (ook naar hun eigen zeggen) vooral een administratief karakter.
  - Voor een aantal dierenwelzijnsvoorschriften is de naleving niet op basis van administratieve controle vast te stellen. Observaties tijdens bedrijfsactiviteit zijn daarvoor een voorwaarde. Onaangekondigde audits zijn in onze optiek daarvoor het meest effectief. Het aantal onaangekondigde audits en audits ten tijde van bedrijfsactiviteit zijn in 2009 beperkt geweest. Voor de onderzoekers een belangrijk punt dat zal terugkomen in de conclusies en aanbevelingen.
- ▶ In lijn met de vorige kanttekening stellen wij vast dat audits bij transporteurs op tweelocaties plaatsvinden. Bij het transportbedrijf (waar niet altijd sprake is van bedrijfsactiviteit / aanwezigheid van dieren) en bij het slachthuis, waar wel sprake is van bedrijfsactiviteit / aanwezigheid van dieren. Bij bevelen aan een nadere koppeling aan te brengen tussen deze twee vormen van audits. Zo kunnen tijdens de audit op het slachthuis de transportgegevens worden geregistreerd, om tijdens een volgende audit op het transportbedrijf de administratie van het desbetreffende transport te beoordelen. Op die wijze kan de daadwerkelijke bedrijfsactiviteit vergeleken worden met de administratie.
- ▶ De mate waarin de kwaliteitssystemen bijdragen aan de naleving van wet- en regelgeving hangt samen met de voordelen die het bedrijven biedt om deel te nemen (of anders gezegd: de nadelen

die het heeft wanneer niet (meer) kan worden deelgenomen). Naarmate het voordeel voor het bedrijfsleven groter is, neemt het collectieve belang bij het behouden van dit voordeel toe. Hoe groter dit collectieve belang, hoe sterker het mechanisme van zelfreiniging kan functioneren. De voordelen voor het bedrijfsleven zijn in de huidige opzet beperkt. Met betrekking tot dierenwelzijn (de Europese Transportverordening) is stalkeuring het (kosten-) voordeel.

- ▶ Bij de huidige opzet van de systemen is gezocht naar een manier om de uitkomsten van het private toezicht te koppelen aan het overheidstoezicht. Casus: 'Een bedrijf kan toch niet gecertificeerd zijn wanneer de VWA het bedrijf heeft geschorst?' Of andersom: 'Wanneer de certificerende instantie constateert dat het bedrijf wet- en regelgeving niet naleeft kan er toch ook geen sprake meer zijn van stalkeuring?'. De koppeling is getracht aan te brengen door informatie-uitwisseling tussen de VWA en de regelinghouders. Uit de interviews komt bijvoorbeeld naar voren dat wordt nagedacht over de vraag of het mogelijk is dat de VWA, zij het indirect, het 'certificaat' van een deelnemer kan laten vervallen, ongeldig laten verklaren of uit een regeling kan laten schorsen. Wij hebben hierover de volgende opvatting:

Het is aan te bevelen dat de overheid de deelname aan de kwaliteitsregelingen (certificering of ISO 9001 certificering) als basisvoorwaarde beschouwt voor vereenvoudigd toezicht. Op het gebied van dierenwelzijn, maar mogelijk ook op andere wettelijke terreinen. Wanneer een certificerende instantie het certificaat schorst of intrekt kan het desbetreffende bedrijf geen aanspraak meer doen op de voordelen. Wanneer de overheid een overtreding constateert bij een bedrijf dat gecertificeerd is kan zij besluiten het desbetreffende bedrijf geen vereenvoudigd toezicht meer te gunnen. Dit betekent echter niet dat daarmee het certificaat (afgegeven door een certificerende instantie) ongeldig wordt. Wel is het mogelijk dat op basis van de informatie rondom het desbetreffende bedrijf een aanvullende audit door de certificerende instantie wordt gehouden of dat bij een eerstvolgende audit aan specifieke onderwerpen nadere aandacht wordt geschonken. Kort gezegd: een certificaat is een basisvoorwaarde om van de voordelen van vereenvoudigd overheidstoezicht te kunnen profiteren, maar geeft daar geen recht op. In onze optiek hoeft, naast informatie-uitwisseling en bovenstaande, geen nadere koppeling tussen het overheidstoezicht en private toezicht te worden aangebracht.

- ▶ Er is contact tussen de VWA en het bedrijfsleven ten aanzien van de kwaliteitsregelingen en hun verdere ontwikkeling. Met name om te komen tot heldere (proces-) afspraken. Er is beperkt sprake van inhoudelijke kennisuitwisseling tussen de VWA en de kwaliteitsregelingen of hun certificerende instanties. Kennisuitwisseling draagt inhoudelijk bij aan de kwaliteit van het private toezicht, en wellicht ook aan de kwaliteit van het overheidstoezicht. Door casuïstiek te bespreken en door uit te wisselen hoe naar de wetgeving en de praktijk wordt gekeken. Het draagt tevens bij aan de kwaliteit van de relatie tussen overheid en bedrijfsleven.
- ▶ De kwaliteitssystemen zijn in beginsel een private aangelegenheid. Inhoudelijk betreft het echter geen branche-eigen normenkader, maar betreft het wet- en regelgeving. Ook het feit dat deelname aan de kwaliteitssystemen kan resulteren in vereenvoudigd overheidstoezicht, maakt dat niet 'geïsoleerd' naar de kwaliteitssystemen als louter private aangelegenheid kan worden gekeken, maar dat de rol van de overheid daarbij in ogenschouw moet worden genomen. Voor de onderzoekers is de volgende vraag relevant:

Kan het vertrouwen van de overheid in de werking van de kwaliteitssystemen alleen gebaseerd worden op enerzijds het achterwege blijven van overtredingen en incidenten en anderzijds op de resultaten van de audits die door certificerende instanties worden uitgevoerd, of zou er daarnaast sprake moeten zijn van een vanuit de overheid uitgevoerde vorm van 'Toezicht op Controle' op de gehele werking of de werking van de kwaliteitssystemen (inclusief het beheer en het opereren

van de certificerende instanties), vergelijkbaar met de evaluatie waar deze rapportage het resultaat van is?

De onderzoekers zijn van mening dat dit laatste het geval zou moeten zijn. Een beoordeling van de werking op dit niveau is immers niet structureel belegd, terwijl juist hierdoor inzichten ontstaan die op systeemniveau waardevol zijn. Deze vorm van 'systeemtoezicht' of 'Toezicht op Controle' zou door de overheid (VWA) kunnen worden uitgevoerd.

- ▶ Uit de evaluatie blijkt dat het aantal wettelijke voorschriften toeneemt. Bijvoorbeeld: de nieuwe beleidsregels van de VWA en de nieuwe Regeling Preventie. Het aantal kwaliteitsregelingen neemt toe (Veetrans). Bij Dierwaardig Vervoer is naast ViaNorm in 2009 ook SGS als certificerende instantie actief. De onderzoekers achten de toename van complexiteit van het speelveld in deze fase risicovol. De werking van de kwaliteitssystemen, de samenwerking tussen partijen, de interpretatie van voorschriften en normen begint vorm te krijgen, maar is nog erg in beweging en in ontwikkeling. Hoe complexer het speelveld wordt, hoe langer het duurt voordat de werking van de kwaliteitssystemen en het toezicht daarop 'stabiel' is. In de optiek van de onderzoekers is de VWA (en/of het ministerie) bij uitstek de partij die in haar rol van 'regisseur' de complexiteit van het speelveld kan beperken. Ook kan zij in die rol investeren in het beslechten van de discussies rondom de belading en zorgvee.

5.9 Werken aan een geïntegreerd kwaliteitssysteem

De SKRV, Saveetra, de Stichting NBW-Q (verzamelcentra), de Stichting Veetrans en de Nederlandse Bond van Handelaren in Vee werken momenteel aan een geïntegreerd kwaliteitssysteem dat de afzonderlijke kwaliteitssystemen moet gaan vervangen. De coördinatie van deze ontwikkeling wordt uitgevoerd door de Productschap van Vee en Vlees. De nVWA heeft aangegeven deze ontwikkeling met veel belangstelling te volgen.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Antwoord op de onderzoeksvragen

- ▶ *Levert de naleving van het systeem daadwerkelijk voldoende waarborgen op om op grond daarvan te kunnen besluiten zogenaamde stalkeuring voor deze bedrijven te continueren en dus geen fysieke controle tijdens het laden van de dieren (klepcontrole) verplicht te stellen?*

Op basis van de evaluatie stellen wij vast dat de kwaliteitssystemen in de praktijk leven. Op basis van de eerste evaluatie hebben wij vastgesteld dat de systemen voldoende waarborgen bevatten om op grond daarvan te kunnen besluiten stalkeuring voor deelnemers aan de kwaliteitssystemen te continueren. Op basis van deze tweede evaluatie stellen wij vast dat de mechanismen van privaat toezicht en sanctioneren ook daadwerkelijk in de praktijk zijn ingevoerd en effectief zijn (afwijkingen worden geconstateerd door de certificerende instanties en sancties worden opgelegd). In die zin levert de naleving van de kwaliteitssystemen in de praktijk voldoende waarborgen op.

De effectiviteit van de audits die door de certificerende instanties worden uitgevoerd kan en moet in onze optiek worden verbeterd om de waarborgen die de kwaliteitssystemen bevatten ten volle te benutten. Hieronder komen wij daar bij de desbetreffende onderzoeksvraag op terug.

Zoals in hoofdstuk 5 beschreven bestaat er in onze optiek geen directe relatie tussen enerzijds stalkeuring door de overheid en de audits van de certificerende instanties. De audits van de certificerende instanties staan op zichzelf en 'het terugtreden van de overheid' door klepkeuring te vervangen voor stalkeuring wordt niet één op één en voor 100% aangevuld met het private toezicht. Het private toezicht moet worden opgevat als aanvullend op het overheidstoezicht, waardoor extra druk op deelnemers van kwaliteitssystemen ontstaat om in het algemeen voorschriften na te leven. Het is hierom dat wij op basis van de door ons uitgevoerde evaluatie aanbevelen stalkeuring voor de desbetreffende kwaliteitssystemen voor te zetten, onder voorwaarde dat de aanbevelingen in deze rapportage op korte termijn worden opgepakt door betrokken partijen.

- ▶ *Wat zijn de ervaringen van de betrokkenen met het kwaliteitssysteem (VWA, AID, Dierwaardig vervoer, NBW-Q, deelnemers van de systemen)?*
  - VWA en AID

Medewerkers van de VWA die gesprekspartner zijn van de kwaliteitsregelingen (productmanagement) hebben een positief kritisch beeld van de kwaliteitsregelingen. In hun optiek is de invoering van de kwaliteitssystemen een eerste stap in de goede richting, maar zal de sector ook de komende jaren moeten bewijzen dat zij dit vertrouwen waard is. De VWA volgt in die zin de ontwikkelingen bij de regelingen op de voet.

Dierenartsen van de VWA en medewerkers van de AID zijn sceptischer over de kwaliteitsregelingen. Hun twijfel over de effectiviteit van de kwaliteitssystemen heeft in onze optiek vooral te maken met een zeker wantrouwen bij het (nalevings-) gedrag van de sector en mogelijkheden die bestaan om voorschriften of (private) inspecties te ontlopen. De onderzoekers nemen dit beeld zeer serieus. Tegelijkertijd hanteren de onderzoekers het uitgangspunt dat geen enkel systeem (ook de desbetreffende kwaliteitsregelingen) niet-professioneel gedrag of bewust overtreden in alle gevallen voorkomt of detecteert. Het private toezicht moet volgens de

onderzoekers vooral worden gewaarborgd door audits, steekproefsgewijze controles en een voldoende dwingend sanctiebeleid. Wanneer voldoende vertrouwen hiervoor ontbreekt en/of wanneer blijkt dat deelnemers aan kwaliteitssystemen bewust overtreden of frauderen is overheidstoezicht in onze optiek de meest passende vorm van toezicht.

- Dierwaardig Vervoer

Dierwaardig Vervoer is positief over het functioneren van de regeling, met de kanttekening dat helderheid over belading een belangrijk punt van aandacht blijft. Het College van Deskundigen draagt volgens de stichting bij aan de betrokkenheid van partijen bij de regeling. Verdere ontwikkeling van de regeling vindt momenteel beperkt plaats in afwachting van het integrale systeem (Eén huis). De stichting vindt het belangrijk dat de informatie-uitwisseling tussen de stichting en de VWA verbetert. Met name voor wat betreft de uitwisseling van inspectieresultaten of opgelegde sancties. De stichting geeft aan dat een tweede kwaliteitsregeling voor veetransporteurs (Veetrans) door de VWA is goedgekeurd die op een aantal punten verschilt van Dierwaardig Vervoer. De onderlinge 'concurrentie' die hierdoor tussen de regelingen kan ontstaan heeft invloed op het draagvlak onder deelnemers en acht de stichting onwenselijk.

- NBW-Q

NBW-Q is positief over het functioneren van de regeling. Zij constateert dat de transparantie van deelnemers is toegenomen. Met name tussen deelnemers en tijdens bijeenkomsten die NBW-Q organiseert. NBW-Q werkt aan uitbreiding van het kwaliteitssysteem voor andere diersoorten dan varkens en aan de uitwerking van de regeling met betrekking tot de Regeling Preventie. Doel van NBW-Q is deelnemers van meerdere voordelen te laten profiteren.

- Deelnemers

De deelnemers van Dierwaardig Vervoer zijn over het algemeen positief over de regeling. Wel geven zij aan dat het voordeel van deelname beperkt is. Deelnemers geven aan dat de belading (beladingstabel) nog steeds een discussiepunt is. Chauffeurs geven aan dat zij het vreemd vinden dat deelnemers aan de kwaliteitsregeling door ViaNorm bij slachthuizen (zij het steekproefsgewijs) extra gecontroleerd worden en bedrijven die niet deelnemen niet extra gecontroleerd worden. De onderzoekers begrijpen deze zienswijze, maar zijn van mening dat deze extra controle moet worden gezien tegen de achtergrond van het voordeel van stalkeuring. Uit de opmerkingen van de chauffeurs leiden de onderzoekers echter ook af dat het private toezicht daadwerkelijk als extra controle wordt ervaren en dat er een dwingend karakter vanuit gaat. Ondanks dat chauffeurs dit als extra belasting ervaren, is het voor de onderzoekers een belangrijk signaal dat het kwaliteitssysteem in de praktijk daadwerkelijk werkt en effect heeft.

Een aantal transportbedrijven (Dierwaardig Vervoer) heeft tijdens de audit aangegeven dat zij een evaluatie in deze fase merkwaardig vindt (gedoeld wordt op de ontwikkeling van het integrale kwaliteitssysteem (Eén huis)).

De deelnemers van NBW-Q zijn over het algemeen positief over de regeling. Ook zij geven aan de voordelen van deelname beperkt te vinden. Deelnemers geven aan dat de belading (beladingstabel) nog steeds een discussiepunt is, maar dat de discussie rondom zorgvee verminderd is. Zoals eerder in deze rapportage aangegeven is dit laatste volgens de bezochte deelnemers vooral het gevolg van een vermoeidheid in de discussie rondom zorgvee. Voor de onderzoekers een belangrijk signaal dat toezicht (overheid en privaat) effect heeft op de naleving.

- ▶ *Worden de eisen van de systemen goed nageleefd?*

Op basis van de audits (observaties, interviews en administratieve steekproeven) constateren wij dat de bezochte bedrijven goed bekend zijn met de voorschriften en deze over het algemeen

naleven. Verbetering van de naleving van voorschriften ten opzichte van de vorige evaluatie ligt vooral op het terrein van administratieve verplichtingen. Juist op basis van de administratie is door certificerende instanties een oordeel te geven van de naleving over langere periode (historie), dan alleen de naleving op het moment waarop de audit wordt gehouden.

De evaluatie heeft zich echter met name gericht op de werking van de kwaliteitssystemen in de praktijk. De werking van de diverse systeemonderdelen (voorschriften, certificerende instantie, sancties, deelnemers) is beoordeeld. Geen diepgaand 'nalevingsonderzoek' is uitgevoerd. De audits bij bedrijven zijn een steekproef en een momentopname. Een nalevingsonderzoek vraagt een meer kwantitatieve aanpak.

- ▶ *Zijn de twee onafhankelijke controlerende instanties in staat om met de huidige werkwijze niet-conforme gedragingen te ontdekken?*

ViaNorm

Zoals eerder in deze rapportage is aangegeven beoordelen wij de werkwijze van ViaNorm als vakkundig en van voldoende diepgang. Dit wordt in onze optiek bevestigd door de aard van de afwijkingen die door ViaNorm worden geconstateerd. Zowel administratieve afwijkingen als overtredingen op het gebied van dierenwelzijn (bijvoorbeeld overschrijding van de norm voor maximale belading).

SGS

Ook de werkwijze van SGS beoordelen wij als vakkundig. De diepgang van de audits verdient echter aandacht. In onze contacten met SGS geeft zij zelf aan dat de audits voornamelijk een administratief karakter hebben. Dit wordt in onze optiek bevestigd door de aard van de afwijkingen die door SGS worden geconstateerd. Meer cross checks, meer aandacht voor de fysieke behandeling van dieren en doorvragen verbeteren de kwaliteit van de audits en de mate waarin SGS in staat is de feitelijke naleving van voorschriften te constateren. Wij bevelen aan om de diepgang van de audits te verbeteren en de audits te combineren met 'controles' tijdens belading van veetransportvoertuigen zodat de werking in de praktijk ook daadwerkelijk kan worden beoordeeld. Wij bevelen eveneens aan de geplande onaangekondigde audits te gaan uitvoeren. Naar onze mening komt dat het dwingend karakter van het toezicht ten goede. Eén en ander in lijn met onze rapportage van 10 oktober 2008. De tijd die aan audits door SGS besteed wordt is beperkt (ongeveer 1.5 uur) en de diepgang van de audits (cross checks) verdient aandacht.

Algemeen

- De naleving van een aantal voorschriften (bijvoorbeeld omgang met dieren) kan alleen worden vastgesteld door observatie van bedrijfsactiviteit. Wij concluderen dat tijdens audits van ViaNorm bij transporteurs er in voorkomende gevallen geen sprake is van bedrijfsactiviteit (aanwezigheid dieren) en dat de audits op het slachthuis hiervoor een waardevolle aanvulling zijn. Wij constateren tevens dat het aantal van deze audits op het slachthuis in 2009 nog beperkt is geweest. Wij concluderen dat de audits van SGS voornamelijk een administratief karakter hebben en dat er in 2009 geen onaangekondigde audits hebben plaatsgevonden. In lijn met onze rapportage van 10 oktober 2008 bevelen wij aan om audits uit te voeren op momenten en op locaties waar de naleving van deze voorschriften kan worden vastgesteld. Het is daarvoor vanuit het perspectief van een private toezichthouder (certificerende instantie) reëel om rekening te houden met het feit dat naleefgedrag tijdens de aanwezigheid van certificerende instanties kan verschillen van momenten waarop de certificerende instanties niet aanwezig zijn. Constatering van

overtredingen op dit gebied zou daarom met name plaats kunnen vinden tijdens onaangekondigde audits bij deelnemers en op locaties waar sprake is van bedrijfsactiviteit.

- Op basis van het interview dat wij met dierenartsen van de VWA hebben gevoerd begrijpen wij dat steekproefsgewijze controles door de certificerende instantie bij *aanlevering* van dieren (bijvoorbeeld 's nachts) op het verzamelcentrum wenselijk is. Het betreft weliswaar activiteiten die formeel onderdeel uitmaken van het kwaliteitssysteem en daarmee onderwerp zijn van het private toezicht, in de praktijk echter vormen momenten van aanlevering van dieren in de nacht op het verzamelcentrum volgens de dierenartsen een zogenaamde 'blinde vlek' in het toezicht.

▶ *Wordt niet-conform gedrag op effectieve wijze gesanctioneerd?*

Wij concluderen dat het sanctiebeleid, gekoppeld aan de audits door de certificerende instantie wordt toegepast en er voldoende toezicht plaatsvindt op de opvolging van opgelegde sancties. Wanneer de certificerende instantie onregelmatigheden constateert wordt conform de sanctietabel een sanctie opgelegd en ziet zij er op toe dat herstelacties plaatsvinden. Zonodig vindt er een herstelaudit plaats om te bepalen of de actie effectief is geweest. Het toezicht en het sanctiebeleid hebben een dwingend karakter en dragen bij aan de naleving van voorschriften.

▶ *Is er voldoende informatie-uitwisseling tussen de twee kwaliteitssystemen en de VWA/AID?*

Partijen geven aan dat de informatie-uitwisseling verbetering behoeft. Met name op het vlak van opgelegde sancties. Zoals eerder in hoofdstuk 5 van deze rapportage aangegeven plaatsen wij hierbij de volgende kanttekening: een directe relatie tussen de status van certificering en een door de overheid opgelegde sanctie of schorsing lijkt ons niet nuttig. Informatie-uitwisseling om dit te ondersteunen daarmee eveneens niet.

Wanneer certificering als 'voorwaarde' wordt beschouwd voor stalkeuring is het van belang dat de VWA altijd op de hoogte is van de status (certificering) van de bedrijven. Ook informatie-uitwisseling over wet- en regelgeving en de eenduidige interpretatie daarvan draagt in onze optiek bij aan een verbetering van de relatie tussen overheid en bedrijfsleven.

▶ *Wat zijn de verbeterpunten, kunnen deze op korte termijn opgelost worden? Zo niet, wat is het risico als dit pas op lange termijn gebeurt?*

- Hoe groter het afbreukrisico voor bedrijven om uitgesloten te worden van deelname aan een kwaliteitsregeling (het missen van voordelen) hoe groter de effectiviteit van de regeling is. Deelnemers ervaren de voordelen momenteel als beperkt en geven daarmee impliciet aan dat het afbreukrisico gering is. Het risico bestaat dat hierdoor de aandacht voor de voorschriften verzwakt en de naleving vermindert. In deze fase achten wij het van belang om in goed overleg met de sector de voordelen voor deelname stapsgewijs te vergroten.
- Het is van belang dat helderheid komt over de interpretatie van de Europese Transportverordening ten aanzien van de maximale belading met betrekking tot varkens. Het risico bestaat dat de sector haar eigen interpretatie hanteert en dat verschillende interpretaties naast elkaar bestaan. In onze optiek is dat onwenselijk.
- De audits die worden uitgevoerd door SGS bij verzamelcentra verdienen aandacht. Meer diepgaand onderzoek verbetert het dwingende karakter van het private toezicht en vergroot de kans om serieuze overtredingen te constateren. Het is in onze optiek waarschijnlijk dat hiervoor meer tijd aan de audits moet worden besteed. Voor de onderzoekers heeft dit hoge prioriteit. Wanneer dit niet op korte termijn wordt aangescherpt bestaat het risico dat de

aandacht om voorschriften na te leven vermindert en dat het private toezicht door de deelnemers van de regeling op zeker moment onvoldoende serieus wordt genomen, hetgeen het noodzakelijke dwingende karakter van het private toezicht ondermijnt.

- In de naleving van voorschriften geldt voor de deelnemers van Dierwaardig Vervoer en van NBW-Q dat bijzondere aandacht moet worden geschonken aan de administratieve verplichtingen die de regelingen bevatten. Met name het bijhouden van de zorgveeregistratie en het juist gebruik van formulieren.

► *De noodzakelijkheid om één of meerdere follow-up evaluaties uit te voeren ten einde de voortgang te bewaken?*

Primair is het van belang dat op basis van toezicht (zowel overheidstoezicht als privaat toezicht) vastgesteld kan worden in welke mate voorschriften worden nageleefd. Het is hiervoor noodzakelijk dat informatie aanwezig is op basis waarvan kan worden vastgesteld op welke wijze de naleving van deelnemers aan kwaliteitsregelingen zich ontwikkelt. Bij voorkeur ten opzichte van de gehele sector. Wij bevelen de VWA en de sector aan hierin te investeren.

Een evaluatie van de werking van de kwaliteitssystemen is waardevol om de ontwikkeling van de kwaliteitssystemen 'van binnen uit' te kunnen beoordelen. Onder andere om beeld te ontwikkelen van de professionaliteit van deelnemers, de professionaliteit van het beheer van de regeling en de werkwijze van de certificerende instellingen. De invoering van de kwaliteitssystemen en de verdere ontwikkeling daarvan in de komende jaren is een proces dat door de overheid gevolgd moet worden. Een volgende evaluatie is daarom belangrijk. We geven echter in overweging om in plaats van de uitvoering van een dergelijke evaluatie door een onafhankelijke derde partij te laten uitvoeren, 'evaluatie' te vervangen voor een vorm van 'Toezicht op Controle' op de werking van de kwaliteitsregelingen en de certificerende instellingen door de VWA zelf. In een dergelijke constructie houdt de VWA directe betrokkenheid bij de kwaliteitsregelingen, is zij niet afhankelijk van een derde partij en draagt het bij aan het dwingende karakter van het private toezicht. De opzet van dit toezicht zou de vorm kunnen hebben van 'Toezicht op Controle' of 'Toezicht op Systeemtoezicht' (dit laatste in geval de kwaliteitssystemen zich verder ontwikkelen tot het niveau van ISO 9001).

Overige conclusies en aanbeveling

- Wij concluderen dat het beheer van de stichting SKRV adequaat is opgezet en plaatsvindt. Met name de inspanningen rondom de accreditatie en de instelling van het College van Deskundigen getuigen hiervan. Wij bevelen aan ook in afwachting van het integrale kwaliteitssysteem (Eén huis genaamd) aandacht te blijven houden voor het adequate beheer van de regeling en het stimuleren van naleving door deelnemers.
- Wij constateren dat het bestuur van de regeling NBW-Q zich meer bewust is van haar rol. Uit het interview met het bestuur maken wij op dat zij zich primair richt op het collectieve belang van de deelnemers en minder op de individuele belangen van deelnemers. Hiermee ontstaat de vorm van zelfreiniging die met de kwaliteitssystemen wordt beoogd.
- Wij constateren dat de toename van wet- en regelgeving, de toename van kwaliteitsregelingen (Veetrans) en de toename van certificerende instanties per regeling (Dierwaardig Vervoer) niet ten goede komt aan de overzichtelijkheid van het speelveld. Wij bevelen de VWA aan een regierol te vervullen in het beperken van de complexiteit gedurende deze fase waarin de kwaliteitssystemen in verdere ontwikkeling zijn.
- Wij constateren dat het overheidstoezicht in 2009 is aangescherpt. Het is niet precies vast te stellen in welke mate naleving van voorschriften is toe te schrijven aan de werking van de kwaliteitssystemen in de praktijk of aan het aangescherpte overheidstoezicht. De onderzoekers

gaan er van uit dat het waarschijnlijk de combinatie van deze vormen van toezicht is die de naleving van voorschriften heeft gestimuleerd. Wij bevelen aan om in de komende periode tussen VWA en bedrijfsleven nader te bepalen wat de waarde (effectiviteit) van de kwaliteitssystemen is voor de naleving van voorschriften in relatie tot het overheidstoezicht. Hoe sterker de overheid het overheidstoezicht vanuit repressie aanscherpt hoe groter het risico dat de private kwaliteitssystemen in verhouding slechts gering bijdragen aan naleving en verworden tot 'luchtfietserij', of als een 'overkill' aan toezicht. Het antwoord op deze vraag kan onder andere gevonden worden door te bepalen of het vertrouwen in de sector groot genoeg is voor *horizontale* vormen van toezicht.

- ▶ Wij bevelen aan dat de VWA in samenwerking met de kwaliteitsregelingen informatie verzamelt waarmee de ontwikkelingen op het gebied van naleving van voorschriften door deelnemers van de kwaliteitsregelingen te monitoren is. Op basis van deze informatie kan de VWA bepalen in hoeverre overheidsvertrouwen in de kwaliteitssystemen gegrond is. Tijdens evaluaties is deze informatie waardevol om onder andere op basis daarvan te kunnen besluiten stalkeuring of andere voordelen te prolongeren.
- ▶ Wij bevelen aan te onderzoeken op welke wijze privaat toezicht en het meta-toezicht daarop (vanuit bijvoorbeeld de overheid) het meest effectief kan worden vormgegeven. In de huidige opzet achten wij het private toezicht (weliswaar vakkundig uitgevoerd) als meer van hetzelfde, in vergelijking met het overheidstoezicht. Voor de verdere ontwikkeling van de kwaliteitssystemen bevelen wij aan te streven naar volwaardige kwaliteitssystemen waarbij certificerende instanties systeemtoezicht uitvoeren dat een breed oordeel geeft over de professionaliteit van het desbetreffende bedrijf, aangevuld met steekproeven (reality checks). Hiermee ontstijgt het private toezicht het niveau van controles op naleving, waardoor de eigen verantwoordelijkheid van het desbetreffende bedrijf sterker wordt aangezet en zich moet vertalen in een professionele en transparante bedrijfsvoering. Hetgeen zich onder andere moet vertalen in de naleving van wet- en regelgeving.
- ▶ Wij bevelen aan de opzet en werking van het te verwachten integrale kwaliteitssysteem (Eén huis) zowel voor implementatie als tijdens de eerste fasen van werking in de praktijk te beoordelen respectievelijk te evalueren.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Lijst van bezochte bedrijven

Verzamelcentra

Meijer en Zn., Harfsen	Dhr. Meijer	Ernst & Young	17 feb. 2010
Heitink, Wehl	Dhr. Heitink	Ernst & Young	18 feb. 2010
Tijs, Haarle	Dhr. Tijs	Ernst & Young	24 feb. 2010
Van der Walle, Baarle-Nassau	Dhr. Hafmans	Ernst & Young	8 mrt. 2010
Verheijden	Dhr. Verheijden	Met SGS meegelopen	2 mrt. 2010
Animo Agribusiness	Dhr. Wassenberg	Met SGS meegelopen	2 mrt. 2010

Veetransporteurs

N.G. De Groot en Zn.	Dhr. De Groot	Ernst & Young	19 mrt. 2010
Varkenshandel Dijk BV	Dhr. V.d. Linden en dhr. Lenters	Ernst & Young	22 mrt. 2010
Handelshuis Schuttert	Dhr. Kamerman	Ernst & Young	22 mrt. 2010
Geert Damen vof	Dhr. Damen	Ernst & Young	24 mrt. 2010
Koppen en Hekers Transport	Dhr. Hekers	Ernst & Young	24 mrt. 2010
D. Verstoep Transport	Dhr. Verstoep	Ernst & Young	25 mrt. 2010
Vlastrans BV	Dhr. Vlastuin	Ernst & Young	29 mrt. 2010
Avarco vof	Dhr. Paalman*	Ernst & Young	30 mrt. 2010
Landewee vof	Dhr. R. Landewee	Met ViaNorm meegelopen	9 mrt. 2010
Compaxo Zevenaar		Met ViaNorm Meegelopen	17 mrt. 2010

*) *Telefonisch interview*

Bijlage 2: Ernst & Young werkprogramma veetransporteurs

2. Bedrijfsgegevens (bedrijf)

Bevindingen

2.1.1	Is er een kwaliteitsbeleid en door de directie ondertekende verklaring omtrent dit beleid aanwezig	
2.1.2	Op welke wijze zijn personeelsleden op de hoogte gesteld van de voorschriften Dierwaardig Vervoer (DV). Meetmethode: Controleer middels interview of het personeel is geïnstrueerd (bv middels chauffeurshandboek, nieuwsbrief, notulen werkoverleg).	
2.1.3	Bedrijfsgegevens zijn bekend en actueel. Meetmethode: Controleer of de bedrijfsgegevens zijn ingevuld cf doc 1.2)	
2.1.4	Is er een actueel overzicht van de personeelsleden. Is er een functieomschrijving voor de directeur en de medewerker kwaliteit. (vraag ter controle een overzicht v.d. medewerkers op de loonlijst en check middels steekproeven of de namen van de chauffeurs aangegeven op de vervoersdocumenten in het overzicht zijn opgenomen).	
2.1.5	Is er een actueel overzicht van de veetransportmiddelen. (controleer a.d.h.v. de bedrijfsadministratie of een actueel overzicht van de veetransportmiddelen bestemd voor veevervoer is opgesteld cf. 1.4 inclusief vloeroppervlak per veetransportmiddel en per laag aanwezig is en leeg gewicht). (Controleer of de in de bedrijfsadmin. opgenomen kentekens overeenkomen met de registratie in het register. Controleer middels onaangekondigde controles of gebruik wordt gemaakt van geregistreerde veetransportmiddelen. Indien een kenteken niet is geregistreerd moet aan artikel 9 lid 3 Alg. Voorwaarden worden voldaan.	
2.1.6	Is er een noodplan voor het geval een transport niet volgens planning verloopt (voor transporten < 8 uur) (Controleer of noodplan aanwezig is en middels interview of dit bekend is bij de planner, chauffeurs en verzorgers en het gebruik maken van het noodplan wordt geregistreerd en geëvalueerd.)	
2.1.7	Is er een klachten procedure. Zijn er klachten in behandeling geweest. (controleer of de klachtenprocedure aanwezig is en via interview of dit bekend is bij relevante medewerkers. En indien van toepassing of er een (kopie van) de uitgevoerde corrigerende maatregelen n.a.v. de klachtenprocedure in de administratie is opgenomen.	
2.1.8	Controleer in de bedrijfsadministratie of de vrachtdocumenten op de juiste wijze en volledig zijn ingevuld.	
2.1.9	Op welke wijze vindt registratie plaats van ritopdrachten (Controleer in de bedrijfsadmin of van elk veetransportmiddel de ritvolgorde is vastgelegd. (er kan worden afgeweken indien de ontbrekende gegevens op een vervoersdocument zijn vastgelegd en de transportvolgorde per veetransportmiddel kan worden getraceerd.)	
2.1.10	Controleer of de functieomschrijving van de medewerker kwaliteit aanwezig is.	
2.1.11	Indien het bedrijf van de VWA of de AID een waarschuwing of boete heeft gekregen dient dit te worden bijgehouden in een register. Dit register moet tijdens de audit worden getoond. Indien er een waarschuwing of boete is, is dit voor de CI aanleiding voor extra onderzoek m.b.t. die onderwerpen.	

Vergunningen en uitbesteding vervoer (bedrijf) (controleer of vergunning aanwezig en geldig is)

2.2.2	Heeft het bedrijf een Vergunning Wet Goederenvervoer over de Weg	
2.2.3	Heeft het bedrijf een Vervoerdersvergunning voor vervoer langer dan 65 km en minder dan 8 uur	
2.2.4	Heeft het bedrijf een Vervoerdersvergunning voor vervoer boven de 8 uur	
2.2.5	Een bewijs van erkenning van de wasplaats: (controleer of het erkenningsbewijs aanwezig is en vraag naar het inspectierapport van de VWA (niet ouder dan een half jaar)	

Eisen aan voertuigen en chauffeurs (bedrijf)

2.3.1	Er is een certificaat van goedkeuring aanwezig voor alle veetransportmiddelen, ingezet voor transport met een duur van meer dan 8 uur.(Controleer bedrijfsadministratie en veevoermiddel)	
2.3.2	Er is een bewijs van goedkeuring aanwezig voor alle veetransportmiddelen ingezet voor transport met een duur van minder dan 8 uur .(Controleer bedrijfsadministratie en veevoermiddel)	
2.3.3	Bij transporten langer dan 8 uur is een navigatiesysteem in werking. Geregistreerd wordt waar het veetransportmiddel zich bevindt en waar de klep wordt geopend en gesloten. (controleer in de bedrijfsadministratie of gegevens van een navigatiesysteem zijn opgenomen en controleer in de veetransportmiddelen of een operationeel navigatiesysteem aanwezig is. Controleer GPS op bedrijfslocatie.	
2.3.4	Chauffeurs / verzorgers beschikken over een getuigschrift (controleer in de bedrijfsadministratie of het getuigschrift aanwezig is, zonder getuigschrift controleren of de betreffende chauffeur alleen ritten korter dan 8 uur uitvoert.)	
2.3.5	Ondernemer voorziet in instructie waarmee een defensieve en anticiperende rijstijl wordt bevorderd (controleer in de bedrijfsadministratie of de getuigschriften aanwezig zijn en middels interview van de chauffeurs. Indien geen getuigschrift: ritten tot 65 km en een schriftelijke instructie.	
2.3.6	Voor transporten >8 uur:De temperatuur in het vervoermiddel bevindt zich tussen 5 en 30 graden (tolerantie van 5 graden). Hoe wordt dat bewaakt (sensoren / ventilatoren), hoe wordt dat geregistreerd (zie ook 2.3.7) (controleer adhv temperatuurregistraties of de temperatuur aan de eisen voldoet.	
	Voor transporten <8 uur. De ondernemer dient instructies te geven voor temperatuurbeheersing, instructies zijn cf de opleiding Chauffeur Veetransport. (controleer in de bedrijfsadministratie of de getuigschriften aanwezig zijn middels interview van de chauffeurs).	
2.3.7	Transporten >8 uur: temperatuurregistratie vindt plaats. (Controleer bedrijfsadmin en Veetransportmiddel op aanwezigheid en werking van een temperatuurinstallatie.)	
2.3.8	hoe wordt met weersomstandigheden rekening gehouden (controleer dmv opvragen planning en middels interview of weersomstandigheden en stopmomenten zijn opgenomen.	

2.3.9	Aanwezig tijdens het transport moeten de volgende gegevens zijn: (controleer in bedrijfsadmin op aanwezigheid en of het gedurende 3 jaar is opgenomen.)	
	<ul style="list-style-type: none"> - kenteken - naam en handtekening chauffeur - herkomst en eigenaar dieren - plaats, datum en uur van vertrek (start belading) - plaats van bestemming - verwachte duur van het transport - werkelijke aankomsttijd 	
2.3.10	Een journaal is aanwezig voor transporten > 8 uur	

Geschiktheid voor vervoer (dierenwelzijn)

3.1.1	Hoe worden wrakke dieren herkend / wanneer wel wanneer niet (controleer of chauffeurs en planners beschikken over duidelijke schriftelijke instructies mbt vervoer van dieren. Controle middels onaangekondigde controles en interviews of er geen zorgvee vervoerd dan wel geladen en gelost wordt.	
3.1.2	Van iedere veehouder van wie dieren worden vervoerd is een verklaring in het Kwaliteitshandboek aanwezig waarmee de veehouder verklaart dat de dieren die hij aanbiedt geschikt zijn voor transport conform de eisen in de verordening 1/2005. (Controleer in de bedrijfsadministratie of een dergelijke verklaring aanwezig is op het vervoersdocument (BV IKB docu, of VKI-verklaring) en/of een verwijzing naar de AVVC op factuur en/of leveringsbon en/of overeenkomst aanwezig is).	
3.1.3	Dieren die tijdens het vervoer ziek worden of gewond raken worden van de andere dieren gescheiden en zo spoedig mogelijk hulp verleend. (controleer of hieraan aandacht wordt in het noodplan, en middels een interview of de chauffeur op de hoogte is van een noodplan. Controleer tevens op registratie en evaluatie.	
3.1.4	Kalmerende middelen worden uitsluitend toegediend door een dierenarts (Controleer journaals op de toediening van kalmerende middelen.)	
	Gescheiden behandeld en vervoerd dienen te worden:	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. dieren van verschillende soorten 2. dieren van beduidend verschillende grootte of leeftijd 3. volwassen fokberen 4. geslachtsrijpe mannelijke en vrouwelijke varkens (controleer a.d.h.v. transportdocumenten of middels onaangekondigde controles of de dieren gescheiden worden vervoerd.	
3.2.1	Biggen lichter dan 10 kg: passend strooisel	

Omgang met en behandeling dieren (dierenwelzijn)

3.6.1	t/m 3.6.5 Agressie van of door de vervoerder of verzorger jegens de dieren is verboden (slaan en schoppen) Geldt ook voor het verplaatsen van dieren zonder stress en lijden, het is verboden om druk op bijzonder kwetsbaar lichaamsdeel te zetten, het is verboden dieren op te tillen of voort te trekken aan lichaamsdelen, het is verboden om prikstokken of puntige voorwerpen te gebruiken. (controleer de omgang met dieren ook middels een interview, controleer of de chauffeur/planner beschikt over duidelijke schriftelijke instructies m.b.t. omgang met dieren).	
3.6.6	Worden prikstokken of elektrische apparaten gebruikt tijdens laden of lossen? (ook middels interview chauffeur controleren).	
3.6.7	Verlichting moet passend zijn om de dieren te beoordelen. (controleer tijdens onaangekondigde controles en tevens middels interviews).	

Treingewicht (dierenwelzijn)

3.7.1	Treingewicht is gelijk aan laagst toegestane maximum van de landen waar men doorheen rijdt (zie 3.7) (controleren a.d.h.v. het weegbriefje)	
3.7.2	Bij grensoverschrijdend vervoer is een weegbriefje in de administratie opgenomen (tenzij treingewicht aantoonbaar minimaal 20% onder maximum) (controleer het weegbriefje).	
3.8.2	Deelnemer dient te beschikken over een weegbriefje van max. een jaar oud van het gewicht van elk leeg veetransportmiddel incl. volle watertank en volle brandstoftank.	
3.9	Biggen jonger dan 3 weken mogen max 100 km vervoerd worden (controleer adhv bedrijfsadmin, journaal/tachograafschijven).	
3.9.3	Biggen en varkens mogen maximaal 24 uur worden vervoerd	

4. Hygiëne

4.1.1	Er is een gedragscode voor hygiënisch verantwoord laden (controleer of de gedragscode aanwezig is controleer middels interview of deze gedragscode bekend is bij en wordt nageleefd door de medewerkers.)	
4.1.2	Er is een registratie van ontsmettingsmiddelen (controleer van het afgelopen jaar of er een lijst is bijgehouden van ontsmettingsmiddelen en controleer de op het bedrijf aanwezig zijnde middelen met de lijst. Controleer of de toegepaste middelen wettelijk zijn toegestaan.	
4.1.3	Hulpmiddelen voor laden en lossen cf doc. 2.3	

Steekproef

- Pak een willekeurige rit langer dan 8 uur
- Bekijk ritopdracht
- Bekijk gebruikt voertuig (verklaring en vergunning)
- Bekijk chauffeur (getuigschrift)
- Bekijk Journaal en route
- Bekijk controle op temperatuur langs de route vooraf (weersverwachtingen / meldingen van andere chauffeurs)
- Bekijk temperatuurregistratie tijdens transport
- Bekijk aantal ton geladen (check met tabel treingewicht bij 3.7)
- Bekijk weegbriefje leeg voertuig (moet aanwezig zijn en minimaal 1 jaar oud)
- Belading volgens beladingstabel (3.8.a)
- Zeer zware varkens (+200kg) compartimenthoogte = 1.1 m
- Bij zeer hoge temperaturen - belading -20%
- Bekijk eventuele onderaannemer
- bekijk tachograafschijf van betreffende rit (moeten aanwezig zijn - vraag toelichting hoe te lezen)
- Biggen jonger dan 3 weken - maximaal 100km
- Biggen < 10 kg - maximaal 8 uur
- Biggen en varkens maximaal 24 uur
- Na 24 uur rijden - 24 uur rust (drenken voederen op erkende halteplaats - schriftelijke reservering voorafgaand aan export)

Bijlage 1a:

- Inzien verbeterformulieren

Bijlage 3: Ernst & Young werkprogramma verzamelcentra

Datum:

Auditee:

Locatie:

Auditors:

Opzet Auditprogramma

Het Auditprogramma is gebaseerd op het Q-label handboek. *Cursief* komt uit dit handboek en betreft een relevante, te controleren passage. Daaronder staan de vragen die we beantwoord willen hebben.

3. Organisatie

Overlegstructuren: Waaghouder - medewerkers: Operationele zaken (instructie), administratie, dierenwelzijn. Frequentie: Kwartaal.

Ieder deelnemend (E)VC dient te beschikken over een bedrijfsprotocol dat aantoonbaar is goedgekeurd door de VWA.

-
- Bedrijfsprotocol inzien: aantoonbaar goedgekeurd en erkend door VWA (niet geschorst)
  - Kwartaaloverleg / instructie op EVC vindt aantoonbaar plaats
  - Hoe ligt de verhouding tussen controleren, sanctioneren en certificeren tussen Stichting NBW-Q en SGS

Antwoord:

---

4. Primaire Proces

Tijdens lossen, verplaatsen en laden van de dieren wordt stress tot een minimum beperkt en is het verboden:

- *De dieren onnodig pijn of leed te berokkenen.*
- *Dieren te slaan of te schoppen.*

- Dieren met mechanische middelen in hangende positie te houden.
- De dieren bij kop, oren, voorpoten of staart op te tillen.
- Prikstokken of andere puntige voorwerpen te gebruiken.
- Opzettelijk dieren te hinderen die gedreven of geleid worden door een gedeelte waar doorstroming nodig is.

Het gebruik van apparaten waarmee elektrische schokken worden toegediend, wordt zo veel mogelijk vermeden. Deze instrumenten mogen in elk geval alleen worden gebruikt voor volwassen varkens die weigeren zich te verplaatsen, en uitsluitend op voorwaarde dat de dieren vóór zich ruimte hebben om zich voort te bewegen. De schokken mogen niet langer duren dan één seconde, moeten voldoende worden gespreid en mogen uitsluitend op de spieren van de achterpoten worden toegediend. Ook wanneer de dieren niet reageren, mogen de schokken niet herhaaldelijk worden toegediend.

De dieren moeten bij het verblijf op het (E)VC voldoende ruimte hebben om te liggen.

-
- (fysieke) voorzieningen op EVC niet in lijn met voorschriften (ruimte om te liggen)
  - Gebruik elektrische prikkers niet in lijn met voorschriften

Antwoord:

4.1 Meldingen VWA

Export- en blokperiodemelding

De Waaghouder faxt of e-mailt de werkdag voorafgaand aan de aanvang van de blokperiode (export- en binnenlandse blokken) en/of export uiterlijk om 07.00 uur de volledig ingevulde, door de VWA toegestane aanvraagformulieren naar het VWA-regiokantoor. Het indienen van aanvragen per week of voor het hele jaar is ook toegestaan.

Export aanvraag: wat is de procedure voor aanvraag export?

Aanvraag namens exporteur? Hoe krijgt de waaghouder deze formulieren? Inzien.

Daarna maakt de waaghouder een aanvraagformulier op per werkdag voor iedere blokperiode. Inzien.

Aanvraag voor blokperiode en certificering (keuring) - hoe werkt een blokperiode?

Max 48 uur per 1 jan 2009 voor slachtvarkens

Hoe verloopt de procedure hierna? Krijgt men van de VWA een bevestiging?

Antwoord:

Importmelding

De Waaghouder faxt of e-mailt uiterlijk 24 uur voorafgaand aan de import naar de VWA-regiokantoor de voorgenomen import van dieren onder vermelding van:

- Aantal.
- Soort.
- Land van herkomst.
- Verwachte aankomsttijd.

Wijzigingen op gedane meldingen worden direct aan de VWA doorgegeven.

-
- Importmelding inzien
-

4.2 Lossen van dieren

Bij het lossen van de dieren voert de Waaghouder een controle uit op de aanwezigheid en correcte invulling van alle benodigde formulieren (zie bijlagen) en op:

- Overeenstemming tussen de documentatie en de betreffende dieren m.b.t. aantal en identificatie.
- Welzijn van de aangevoerde dieren en de aanwezigheid van zorgvee.

Aanvullende eisen lossen dieren (Bijlage 1)

Bij het lossen van varkens gelden de volgende specifieke controles:

- Dierziektestatus (Ziekte van Aujeszky(ZvA)/SVD) van de herkomstbedrijven via een geldig VVL document voor fok- en gebruiksvarkens.
- Aanwezigheid van een geldig VVL document voor fok- en gebruiksvarkens en of deze is gevlagd bij een eventuele bedrijfsblokkade; de VWA kan nagaan of er sprake is van een eventuele bedrijfsblokkade.
- Extra verklaring / bloeuidslagen m.b.t. de export naar 3^e landen.
- Eigen verklaring voor fok- en gebruiksvarkens m.b.t. de 30 dagen status.
- De correcte uitvoering van de I&R verplichtingen op het moment van lossen (juiste oormerken). Hier geldt een identificatie en overeenstemmingscontrole met de aanvoerdocumenten. Vastgesteld wordt dat de dieren beschikken over de juiste identificatie en dat het aantal conform is.
- Of de status van de dieren voldoende is voor de eisen van het land van bestemming.

Welke aanvoerdocumenten zijn benodigd? (inzien van een set)

- VVL documenten irt dierziektestatus; hoe bepaald men de geldigheid
- Hoe wordt vastgesteld of een bedrijf geblokkeerd / gevlagd is (irt VVL)
- Extra verklaring 3^e landen
- 30 dagen status fok- en gebruiksvarkens
- Maximaal aantal UBN's per aanlevering

Controle van de documenten dient plaats te vinden vóór het lossen van de dieren

Controle aanvoerdocumenten met de identificatie van de dieren en het aantal dieren

- Hoe wordt de identificatie en overeenstemmingscontrole (I&R) uitgevoerd tijdens het lossen
  - Hoe wordt bepaald wat de juiste identificatie is?
  - Hoe wordt de status van dieren bepaald en op welke wijze heeft men inzicht in de eisen die landen stellen aan de status van dieren?
-

Antwoord:

---

*Van iedere geconstateerde afwijking wordt een aantekening gemaakt in het logboek. Alle eventuele onvolledigheden in formulieren en de administratie van het (E)VC dienen dus door registraties in het logboek onderkend te zijn. Indien blijkt dat een gedeelte van de benodigde documenten niet aanwezig is of niet correct is ingevuld, dan worden de dieren apart gehouden en wordt dit in het logboek vermeld. Deze en andere afwijkingen worden opgevolgd zoals beschreven in **4.9 Omgaan met afwijkingen**.*

- Logboek inzien op afwijkingen bij aanvoer
- Welke corrigerende maatregelen worden genomen bij afwijkingen?
- Hoe worden de dieren apart gehouden (afzondering); op de wagen of in stal?
- Weet men hoe afwijkingen moeten worden opgevolgd?
- Wanneer was de laatste keer dat een dierenarts werd geraadpleegd/? Blijkt dit uit logboek?

Antwoord:

---

*De gecontroleerde en volledig in orde bevonden aanvoerdokumentten worden voorzien van het Q-stempel waarop de Waaghouder de datum invult. Door tevens te paraferen verklaart de Waaghouder de volledige bovenstaande procedure te hebben gevolgd. Het lossen van de dieren geschiedt rustig, met inachtneming van het dierenwelzijn. Gewonde, zieke of kreupele dieren worden conform **4.8 Omgaan met zorgvee** behandeld.*

- Worden complete aanvoerdokumentten gestempeld? (inzien van een set)
- Wordt het Q-stempel op de juiste manier en door de juiste medewerkers gebruikt?
- Weet men hoe om te gaan met zorgvee? Blijkt dit uit bedrijfsprotocol en registratie zorgvee?

Antwoord:

4.3 Klarleggen/groeperen van dieren

De dieren worden na selectie, per bestemmingsadres gegroepeerd. Bij het groeperen blijft steeds de herkomst van de dieren en de samenstelling van de nieuwe koppels inzichtelijk geborgd.

- Hoe worden de dieren geselecteerd en gegroepeerd na het / tijdens het lossen?
- Hoe blijft de herkomst en samenstelling inzichtelijk geborgd? (is dit herleidbaar)

Antwoord:

Tijdens het verblijf op (E)VC gelden minimaal de volgende faciliteiten:

- Voldoende strooisel beschikbaar en toegepast.
- Toezicht op gezondheid van de dieren.
- Voorzieningen voor het voeren van de dieren; de dieren hebben permanent toegang tot water.
- Correcte temperatuur ($\geq 0^{\circ}\text{C}$).
- Bij calamiteiten is er een practicus, die gelieerd is aan het (E)VC, beschikbaar.

-
- Zijn de juiste voorzieningen aanwezig (ruimte om te liggen, strooisel, voer, eten, temperatuur)
  - Wie is verantwoordelijk voor de verzorging van de dieren?
  - Wie is de practicus van het EVC?

Antwoord:

4.4 Beoordeling veetransportmiddel (VTM)

In alle gevallen dient het VTM schoon te zijn. Indien de beoordeling een leeg VTM betreft die voor export komt laden beoordeelt de Waaghouder het VTM en de R&O-bewijzen, waarbij moet blijken dat de R&O op een erkende wasplaats is gebeurd. Indien het een VTM betreft dat dieren heeft aangevoerd en aansluitend op het (E)VC R&O heeft uitgevoerd, dan valt dit VTM onder het protocol Wasplaats. Het uitvoeren van de beoordeling wordt door de waaghouder aangegeven op het Q-document.

De beoordeling omvat minimaal:

R&O VTM

- a. *Het VTM heeft de vereiste R&O ondergaan op een wasplaats die conform art. 26 van de Regeling preventie, bestrijding en monitoring besmettelijke dierziekten, zoönosen en TSE's is erkend; De Waaghouder controleert of de registratie administratief in orde is, conform het gestelde in de NBW-cursus in het kader van Verordening (EG) nr. 1/2005,.*
- b. *Het VTM moet visueel schoon en recent aantoonbaar ge-R&O-t zijn, voorafgaand aan ieder transport (< 8 dagen) op een erkende wasplaats.*

-
- Is R&O uitgevoerd en het logboek nadien afgestempeld?
  - Wie is verantwoordelijk voor juiste R&O?

Antwoord:

Vergunningen en certificaten

- c. De identiteit van de chauffeur is in overeenstemming met het vereiste (originele en geldige) getuigschrift van vakbekwaamheid.
- d. De (kopie-)vergunning van de vervoerder is conform en geldig.
- e. De vervoerder beschikt conform Verordening (EG) 1/2005 over een vergunning volgens art. 10 (bij korte transporten) of art. 11 (bij transporten van meer dan 8 uur).
- f. Het VTM voldoet aan de voorwaarden van de Regeling dierenvervoer 2007, waarbij bij lang transport een origineel en geldig certificaat van goedkeuring aanwezig is.

-
- Waaruit blijkt de controle op getuigschrift chauffeur, vergunning van vervoerder, vergunning voor korte of lange afstanden, certificaat voor lange afstanden?
  - Is dit op Q-Document opgenomen?

Antwoord:

Vervoer lange afstanden: journaal en GPS

- g. *Bij reizen van meer dan 8 uur is een correct en volledig ingevuld journaal aanwezig.*
- h. *Het VTM is geschikt voor vervoer over lange afstand: functionerende drinkinstallaties met volle watertank, temperatuursensoren en ventilatoren, GPS aan boord (voertuigen van na 01-01-2009).*

-
- Waaruit blijkt de controle op journaal?
  - Moet bij korte transporten ook een controle uitgevoerd worden op drinkinstallaties, ventilatoren, sensoren en GPS?

Antwoord:

Inrichting en belading VTM

- i. Het VTM is op afdoende wijze ingestrooid waarbij de gehele laadvloer is bedekt..
- j. De beladingsnormen worden op grond van de gegevens van het VTM, wet- en regelgeving en de te laden dieren berekend en vastgesteld.

-
- Wie controleert het VTM voor belading op strooisel?
  - Hoe wordt de beladingsgraad vastgesteld

Antwoord:

Indien bij inspectie blijkt dat het betreffend VTM niet voldoet aan de eisen van R&O, dan wordt het VTM alsnog op de wasplaats van het (E)VC volgens het geldende protocol gereinigd, gedesinfecteerd en opnieuw beoordeeld.

-
- Wie is daarvoor verantwoordelijk? Waaghouder, transporteur? Wie betaalt dat?

Antwoord:

Als aan punten c t/m h niet wordt voldaan, dan neemt de Waaghouder contact op met de desbetreffende exporteur of transporteur en dienen zij de ontbrekende documenten alsnog aan te leveren. Als aan punt (i) niet correct is voldaan, dan dient er alsnog conform de eisen te worden ingestroomd. Eventuele technische mankementen dienen voor belading aantoonbaar te zijn verholpen.

-
- Wanneer was de laatste keer dat documenten aangevuld moesten worden?
  - Kan een blokperiode worden verlengd indien de reparatie niet tijdig gereed is?

Antwoord:

Indien alle inspanningen niet leiden tot een VTM conform aan alle wettelijk gestelde eisen, wordt het betreffende VTM uitgesloten voor betreffend transport. In voorkomende gevallen zal een ander VTM worden ingezet. Bij herhaalde of ernstige afwijkingen bij dezelfde transporteurs weert de Waaghouder deze van zijn (E)VC.

-
- Bestaat er een zwarte lijst van transporteurs?
  - Waaruit blijkt de inzet van een ander voertuig? Kenteken?

Antwoord:

Alle geconstateerde gebreken, genomen maatregelen en hercontroles worden zorgvuldig en onder vermelding van de volledige gegevens van de betreffende transporteur en chauffeur vastgelegd in het logboekgedeelte op het Q-document. Bij constatering van ernstige afwijkingen en mogelijke risico's worden de VWA-dierenarts, transporteur en indien van toepassing de laatste plaats van reiniging ingelicht.

4.5 Exportkeuring

De volgende documenten liggen, voor zover van toepassing, overzichtelijk ter inzage en controle gereed voor de certificerende dierenarts:

- *Het Q-document met alle relevante gegevens.*
- *Een overzicht met alle vereiste vervoersdocumenten/aanvoerlijsten, uitslagen van onderzoek, aanvullende verklaringen, etc.*
- *De door de Waaghouder voor akkoord afgetekende en gestempelde vervoersdocumenten/aanvoerlijsten, zoals beschreven in de PVE Verordening Varkensleveringen (VVL) en de Regeling Slachting & Weging.*

- Een volledig ingevuld journaal.
- Een uitdraai uit Routenet.
- De eventuele reservering van bootreizen en/of controleposten.
- Alle benodigde informatie voor de betreffende export, met gegevens over het beschikbare en het gebruikte vloeroppervlak van het VTM.
- Berekening van de beladingsgraad.
- Informatie en duiding betreffende de stallocatie van de afvoerhokken waar de te certificeren dieren per bestemming zijn ondergebracht.
- Informatie en specificatie betreffende de identificatie van de voor export samengestelde groep dieren.
- Ingevuld R&O logboek van het betreffende VTM.

-
- Voorbeeld set aan documenten inzien
  - Middels interview toetsen van bovenstaande elementen (weet men er van)

Antwoord:

Aan de certificerende dierenarts staan alle informatie, corrigerende maatregelen en omissies die voorafgingen aan de samenstelling van de betreffende exportpartij ter beschikking. De Waaghouder verleent aan de certificerende dierenarts optimale logistieke ondersteuning bij de uitvoering van de klinische keuring op stal.

In het kader van de voedselketeninformatie (VKI) verplicht de Waaghouder zich alle informatie over de herkomst van de dieren (ongeacht of de eindbestemming binnen of buiten Nederland ligt) zorgvuldig bij de weer af te voeren dieren te houden.

Voor dieren die niet voor export in aanmerking komen wordt door de Waaghouder een passende bestemming gevonden. Dit wordt geregistreerd in het (E)VC-logboek gedeelte op het Q-document. Zowel de afvoer naar de slachterij van dieren, alsmede het euthanaseren en de afvoer van de geëuthanaseerde dieren naar de destructor, worden geregistreerd in het (E)VC-logboek gedeelte op het Q-document. Aan- en afvoeradministratie komen hiermee aantoonbaar overeen.

-
- Registratie dieren die niet in aanmerking komen voor export: Q-document en registratie zorgvee
  - Komen aan en afvoeradministratie overeen met registratie dieren niet in aanmerking export?

Antwoord:

4.6 Afgifte gezondheidscertificaat door de certificerende dierenarts

De certificerende dierenarts is de ondertekenaar van het gezondheidscertificaat. De waaghouder noteert de gegevens op het Q-document waarvan hij een kopie bewaart; de exporteur bewaart een kopie van het gezondheidscertificaat. De waaghouder slaat het Q-document met de betreffende achterliggende administratie als dossier op in zijn archief; hij bewaart deze documentatie gedurende drie jaar.

-
- Welke gegevens noteert de waaghouder op het Q-Document (welk onderdeel van het document / formulier)
  - Archief inzien: is dit volledig, gestructureerd
  - Maakt de waaghouder ook een kopie van het gezondheidscertificaat? Of is dit alleen relevant voor de exporteur en zijn verdere reis?

Antwoord:

4.7 Laden van het veetransportmiddel (VTM)

Nadat de dieren voor export zijn goedgekeurd en aan alle administratieve verplichtingen is voldaan, kan het VTM worden geladen. De Waaghouder is verantwoordelijk dat de dieren conform de hiervoor geldende eisen worden geladen waarbij:

- Eisen ten aanzien van hellingshoek en andere eisen aan laadbruggen worden gerespecteerd.
- Hefplatforms zijn voorzien van veiligheidshekken.
- Goede verlichting aanwezig is bij laden (en lossen) van het VTM.
- Gecontroleerd wordt of elk geladen dier over de evenredig toebedeelde ruimte beschikt.
- Noodzakelijke scheiding van dieren (o.a. volwassen fokberen) wordt gegarandeerd.

Als aan alle voorwaarden is voldaan, verzegelt de Waaghouder het VTM met een genummerd NBW-Q-zegel en geeft daarna toestemming voor transport. Op het Q-document noteert de Waaghouder het nummer van de betreffende zegel(s). De waaghouder zorgt ervoor dat het VC aan het eind van het blok leeg is en bij begin van een volgend blok gereinigd en ontsmet

-
- Vindt belading plaats na administratieve controle?
  - Wie is aanwezig bij belading?
  - Wie controleert of de juiste dieren worden geladen? (oormerken)
  - Wie controleert dat het maximaal aantal dieren wordt geladen?
  - Wie verzegeld het VTM
  - Waar liggen de zegels en hoe is de (numerieke) opvolging irt Q-Documenten

Antwoord:

4.8 Omgaan met zorgvee

Het transporteren van zorgvee is verboden. De Waaghouder draagt zorg voor een zo snel mogelijke euthanasie van betreffende dier(en) conform de wettelijke eisen en conform het eigen goedgekeurde bedrijfsprotocol. De Waaghouder spreekt de chauffeur onverwijld, duidelijk en waarschuwend aan op de aanwezigheid van het zorgvee en noteert het tijdstip, naam, adres, woonplaats en het erkenningsnummer van de exporteur en/of transporteur, naam en adres van de chauffeur en herkomst van het transport op het logboekgedeelte van het Q-document. Daarnaast wordt het formulier Registratie zorgvee ingevuld; zie bijlage 6. Hij stelt naast de transporteur ook de leverancier van de dieren op de hoogte van de feiten.

Als een vervoerder desondanks bij herhaling zorgvee aanvoert wordt door de waaghouder de VWA op de hoogte gesteld. De Registratie Zorgvee staat ter beschikking van de certificerende dierenarts.

De Waaghouder houdt zich aan het inzake zorgvee gestelde in het NBW-cursusboek in het kader van Verordening (EG) nr. 1/2005.

-
- *Is de registratie van zorgvee aanwezig, overzichtelijk en volledig*
  - *Wie besluit tot euthanasie?*
  - *Wat is in het bedrijfsprotocol opgenomen over euthanaseren*
  - *Is de administratie van euthanaseren volledig*

Antwoord:

4.9 Omgaan met afwijkingen

Algemeen

Bij constatering van afwijkingen in dierwelzijn, diergezondheid of volksgezondheid wordt dit gemeld bij de certificerende, voor het toezicht verantwoordelijke, dierenarts van de VWA. De Waaghouder volgt het besluit van deze dierenarts. Alle afwijkingen en opvolging worden in het (E)VC-logboek vastgelegd.

-
- *Wanneer voor het laatst constatering van afwijking in dierwelzijn? Is dierenarts betrokken?*
  - *Registratie van afwijkingen inzien (logboek)*

Antwoord:

Administratieve afwijkingen

Als de dierziektestatus van de aangevoerde dieren niet correct is, wordt in overleg met de exporteur het bestemmingsadres gewijzigd naar een passende bestemming voor de dieren met de betreffende status. E.e.a. met in acht neming van de geldende regels en afspraken.

-
- *Wijziging van het bestemmingsadres wegens niet correcte status - hoe werkt dat*
  - *Wat zijn de geldende regels en afspraken?*
-

Antwoord:

Indien blijkt dat een gedeelte van de benodigde documenten niet aanwezig is of niet correct is ingevuld (inclusief onleesbaar), dan worden de dieren apart gehouden en wordt contact opgenomen met de eigenaar van het bedrijf van herkomst of leverancier om te overleggen hoe de documenten alsnog compleet gemaakt kunnen worden.

-
- Hoe worden dieren afzonderlijk gehouden? Hoe lang?

Antwoord:

Aangifteverplichting

Bij constatering van mogelijke aangifteplichtige ziekten worden terstond de dierenarts, certificerende dierenarts en de AID hiervan in kennis gesteld. De Waaghouder is er van op de hoogte dat zijn verzamelcentrum onmiddellijk geheel zal worden geblokkeerd bij het aantreffen van een dier met verdenking van een aangifteplichtige dierziekte.

4.10 Administratieve processen

De (E)VC's beschikken over een gestructureerde documentatie en registratie. Archivering van alle in dit kwaliteitssysteem aangegeven registraties vindt plaats voor een periode van minimaal 3 jaar, is ter inzage voor de VWA en SGS en omvat minimaal:

- *In- en uitslagregister met het aantal aan- en afgevoerde dieren met UBN, in samenhang met de daarvoor gebruikte veewagens: vergelijking van de aantallen aangevoerde (IN) met de aantallen afgevoerde (UIT) dieren wordt door de Waaghouder na het sluiten van elk blok uitgevoerd (IN=UIT) en zodanig geregistreerd dat dit op ieder moment inzichtelijk is.*
- *Het Q-document (bijlage 5). Dit document wordt per export per wagen volledig, in tweevoud, ingevuld. Eén exemplaar is bestemd voor de certificerende dierenarts terwijl het duplicaat door de Waaghouder gearchiveerd wordt. Op het Q-document is één vak bestemd als logboekgedeelte. Indien de beschikbare ruimte hierop te beperkt is, kan gebruik worden gemaakt van een aangehechte bijlage. In dit logboekdeel worden alle geconstateerde tekortkomingen en afwijkingen geregistreerd.*
- *Rapportages van en correspondentie met de VWA en SGS.*
- *Registraties m.b.t. zorgvee.*
- *Registratie, per datum, van R&O veewagens.*

De waaghouder werkt conform de vastgestelde regelingen m.b.t. de I&R van dieren, in het bijzonder:

- *Afmelden van de correcte I&R codes.*
- *I&R afmelding na signalering.*
- *Correctie van I&R bij herstelmogelijkheid.*

- Registratie koppeling VTM en aan- en afgevoerde dieren.

-
- Beoordelen in- en uitslagregister
  - Beoordelen deelwaarneming Q-Formulieren
  - Beoordelen rapportages van en correspondentie met de VWA en SGS
  - Beoordelen registraties zorgvee
  - Beoordelen van R&O registratie
  - Hoe verloopt de afmelding van I&R

Antwoord:

4.11 Kwalificatie van (E)VC-medewerkers

Taken en bevoegdheden van medewerkers zijn vastgelegd in het bedrijfsprotocol. De Waaghouder vermeldt in het bedrijfsprotocol welke (E)VC-medewerkers geautoriseerd zijn het Q-stempel te gebruiken.

Alle eigen medewerkers die met dieren omgaan beschikken over het certificaat Livestock Handling in het kader van Verordening (EG) 1/2005, verkregen door de desbetreffende NBW-cursus te volgen en zijn aantoonbaar geïnstrueerd m.b.t. de werkwijze vastgelegd in dit handboek.

Medewerkers van de exporteurs die activiteiten verrichten op het (E)VC beschikken minimaal over een certificaat Livestock Handling of over een CCV-certificaat.

-
- Bedrijfsprotocol inzien; kwalificatie medewerkers plus certificaten (live stock handling of CCV certificaat voor medewerkers exporteur
  - Autorisatie Q-stempel
  - Bekendheid medewerkers met eisen Q-Label

Antwoord:

4.12 R&O protocol

Het (E)VC beschikt over een door de VWA goedgekeurde protocol 'Wasplaatsen'. R&O van VTM's vindt plaats conform dit protocol waarbij:

- R&O plaatsvindt onder toezicht van een daartoe geautoriseerde medewerker.
- Het R&O-logboek wordt afgestempeld en -getekend.
- Een register wordt bijgehouden met voor alle uitgevoerde R&O's:
  - Datum van R&O.
  - Kenteken of, indien dit niet beschikbaar is, NAW-gegevens van de vervoerder.

-
- Goedgekeurd protocol wasplaatsen inzien
  - Wie is geautoriseerd voor toezicht op R&O
  - R&O logboek aanwezig
  - Registratie (per datum en wagen) aanwezig en volledig

Antwoord:

Administratie

-
- Bedrijfsprotocol
  - Certificaten medewerkers
  - Kwaliteitshandboek: kennis bij medewerkers
  - Rapportages van en correspondentie met de VWA en SGS.
  - Protocol wasplaatsen
  - Registratie R&O
  - In- en uitslagregister met het aantal aan- en afgevoerde dieren met UBN, in samenhang met de daarvoor gebruikte veewagens: vergelijking van de aantallen aangevoerde (IN) met de aantallen afgevoerde (UIT) dieren wordt door de Waaghouder na het sluiten van elk blok uitgevoerd (IN=UIT) en zodanig geregistreerd dat dit op ieder moment inzichtelijk is.
  - Vragen naar 5 laatste gevallen van afvoer van wrakke dieren en of dit herleidbaar is in administratie
  - Is herleidbaar hoeveel dieren van welke bedrijven met welk voertuig zijn aangeleverd en hoe deze dieren verdeeld over andere voertuigen zijn afgevoerd.
  - Maximaal aantal UBN's per aangevoerd voertuig

Antwoord:

-
- Het Q-document per export per wagen
  - Registraties m.b.t. zorgvee.
  - Registratie I&R
    - *Afmelden van de correcte I&R codes.*
    - *I&R afmelding na signalering.*
    - *Correctie van I&R bij herstelmogelijkheid.*
    - *Registratie koppeling VTM en aan- en afgevoerde dieren.*

5. Ondersteunende processen

5.1 Acceptatie van deelnemers

De primaire eis aan kandidaat-deelnemers is dat zij beschikken over een door de VWA goedgekeurd bedrijfsprotocol. De Stichting NBW-Q voert daarnaast een gesprek met de kandidaat en neemt op basis hiervan een beslissing m.b.t. de deelname. Bij een negatieve beslissing tot deelname wordt dit aan de kandidaat met redenen omkleed medegedeeld. Bij een positieve beslissing wordt een contract opgesteld (zie 3.3).

-
- Overzicht van medewerkers die stempel mogen gebruiken
  - Nr van de stempel

Antwoord:

Bijlage 4: Lijst van geïnterviewde partijen

Partij		Datum
VWA	Dhr. E. van Klink - productmanager Dier	18 feb 2010
	Dhr. J. De Leeuw - beleidsmedewerker	
	Dhr. G.A. de Lange - Toezichthoudend dierenarts	30 mrt 2010
	Dhr. A.S.E Abouna - Toezichthoudend dierenarts	31 mrt 2010
	Mw. R van Gastel - Toezichthoudend dierenarts	30 mrt 2010
	Dhr. L.T.H.K. Pouwels - Toezichthoudend dierenarts	30 mrt 2010
	Dhr. L.C. Labout - Toezichthoudend dierenarts	31 mrt 2010
	Mw. D. Springer - Toezichthoudend dierenarts	30 mrt. 2010
	Mw. M. Biesheuvel - beleidsmedewerker	18 mrt 2010
AID	Dhr. G.J. Steunenbergh - Combiteam AID-VWA	10 mrt 2010
	Dhr. W. Breemhaar - Combiteam AID-VWA	10 mrt 2010
	Dhr. H.W. Nicolay - Combiteam AID-VWA	10 mrt 2010
	Dhr. J. Nijenboer - Combiteam AID-VWA	10 mrt 2010
NBW-Q	Dhr. J. Boogaard - bestuurslid	25 feb 2010
	Mw. J. De Leeuw - secretaris	
SKRV	Mw. A. Nelck - secretaris	23 feb. 2010
CCvD Dierwaardig Vervoer	Dhr. A. Piebes - KNMvD	24 mrt. 2010
SGS	Dhr. E. Verweij - projectcoördinator	11 mrt. 2010
	Dhr. R. Homan - projectcoördinator	11 mrt 2010
ViaNorm	Mw. H. Broos - projectcoördinator	11 mrt. 2010
	Dhr. H. Gidding - auditor	11 mrt 2010
PVV	Dhr. S.W.A Lak	23 mrt. 2010
	Dhr. S.B.M. Jongerius	

Bijlage 5: Geconstateerde tekortkomingen Vianorm

Voorschrift		Tekortkoming	Opmerking	Categorie
2.1.1	Beleid	0	0	Licht
2.1.2	Voorschriften	3	2	Middel
2.1.3	Bedrijfsgegevens	0	0	Licht
2.1.4	Overzicht personeel	1	8	Licht
2.1.5	Overzicht wagenpark	2	12	Middel
2.1.5.a	Gelijk aan 2.1.5	4	12	Zwaar
2.1.6	Noodplan	0	2	Licht
2.1.7	Klachtenprocedure	0	0	Licht
2.1.8	Vrachtdocumenten	2	4	Middel
2.1.9	Rittenregistratie	16	19	Middel
2.1.10	Functie- omschrijving	1	1	Licht
2.2.2	Vergunning WGV	0	1	Licht
2.2.3	Vergunning art. 10	0	1	Zwaar
2.2.4	Vergunning art. 11	0	1	Zwaar
2.2.5	Erkende wasplaats	0	0	Licht
2.3.1	Certificaat > 8 uur	0	0	Zwaar
2.3.2	Certificaat < 8 uur	0	72	Licht
2.3.3	Navigatie	2	3	Zwaar
2.3.4	Getuigschrift van vakbekwaamheid	10	10	Zwaar
2.3.5	Instructies	1	0	Middel
2.3.6	Temperatuur > 8 uur	1	1	Zwaar
2.3.6a	Temperatuur < 8 uur	0	0	Middel
2.3.7	temperatuurregistratie plaats	2	1	Zwaar
2.3.8	Planning weersomstandigheden	0	0	Licht
2.3.9a	o kenteken transportmiddel;	4	15	Middel
2.3.9b	o naam en handtekening chauffeur;	5	3	Middel
2.3.9c	o herkomst en eigenaar dier(en);	3	1	Middel
2.3.9d	o plaats, datum en uur van vertrek;	4	8	Middel
2.3.9e	o plaats van bestemming;	3	0	Middel
2.3.9f	o verwachte duur van het transport;	5	16	Middel
2.3.9g	o werkelijke aankomsttijd	5	8	Middel
2.3.9.h	o tijdstip einde lossen	6	14	Middel
2.3.10	Journal	1	8	Zwaar
3.1.1	Gewonde, zwakke, en zieke dieren	0	0	Zwaar

Voorschrift		Tekort- koming	Opmer- king	Categorie
3.1.2	Bij twijfel niet vervoeren	0	0	Zwaar
3.1.3	Verklaring	0	0	Licht
3.1.4	Gewonde dieren scheiden	0	0	Middel
3.1.5	Kalmerende middelen	0	0	Middel
3.1.6	1 dieren van verschillende soorten	0	0	Middel
3.1.6	2 Verschillen in grootte	0	0	Middel
3.1.6	3 volwassen fokberen	0	0	Middel
3.1.6	4 volwassen fokhengsten	0	0	Middel
3.1.6	5 mannelijke en vrouwelijke	0	0	Middel
3.1.6	6 gehoornde en ongehoornde dieren	0	0	Middel
3.1.6	7 elkaar vijandig gezinde dieren	0	0	Middel
3.1.6	8 aangebonden en niet-aangebonden	0	0	Middel
3.2.1	Passen strooisel biggen	0	0	Middel
3.3.1	Passend strooisel kalveren	0	0	Middel
3.3.2	Zogende koeien melken	0	0	Licht
3.3.3	Niet vastbinden hoorn / neusring	0	0	Middel
3.4.1	Passen strooisel lammeren	0	0	Middel
3.4.2	Zogende schapen melken	0	0	Licht
3.4.3	Niet vastbinden aan hoorns	0	0	Middel
3.5.1	Passend strooisel veulens	0	0	Middel
3.5.2	Dragen van halster	0	0	Licht
3.6.1.	Agressie	0	0	Zwaar
3.6.2	Onnodig lijden / letsel	0	0	Zwaar
3.6.3	Onnodig pijn / leed berokkenen	0	0	Zwaar
3.6.4	Optillen aan vacht, kop enz.	0	0	Zwaar
3.6.5	Geen prikstok	0	0	Zwaar
3.6.6	Minimum aan elektrische schokken	0	0	Zwaar
3.6.7	Verlichting	0	0	Zwaar
3.7.1	Max. treingewicht	6	14	Zwaar > 10%
3.7.2	Weegbrief	10	7	Zwaar
3.8.2	Weegbrief voertuig	11	17	Middel
3.8.a	Varkens / biggen beladingsnorm	1	12	Zwaar > 10%
3.8.b	Kalveren / runderen beladingsnorm	0	0	Zwaar > 10%
3.8.c	Schapen / geiten beladingsnorm	0	0	Zwaar > 10%
3.8.D 3	1 laag laden éénhoevigen	0	1	Zwaar
3.8.D 4	Niet afgericht in minder dan 4	0	0	Middel
3.8.D 5	Aparte standen > 8 uur	0	0	Middel
3.9.1	Biggen varkens Maximaal 100 Km.	0	0	Middel
3.9.2	Biggen varkens Maximaal 8 uur	0	0	Middel

Voorschrift		Tekort- koming	Opmer- king	Categorie
3.9.3	Biggen varkens Maximaal 24 uur	1	1	Middel
3.9.5	Kalveren runderen Maximaal 100 Km.	0	0	Middel
3.9.6	Kalveren runderen Maximaal 8 uur	0	0	Middel
3.9.7	Kalveren runderen Maximaal 14 uur	0	0	Middel
3.9.8	Schapen geiten Maximaal 100 Km.	0	0	Middel
3.9.9	Schapen geiten Maximaal 9 uur	0	0	Middel
3.9.10	Landbouwhuisdier maximaal 24 uur	0	0	Middel
3.9.11	Na 24 uur rust weer 24 uur	0	0	Middel
3.9.12	Transportduur maximaal 8 uur	0	0	Middel
3.9.13	Niet gespeende veulens 9 uur transport	0	0	Middel
3.10.1	Instructies	10	11	Middel
4.1.1	Verantwoord laden	0	0	Licht
4.1.2	ontsmettingsmiddelen	0	0	Licht
4.1.3	Hulpmiddelen	0	0	Licht

Bijlage 6: Werkprogramma ViaNorm

2. Voorschriften aangaande bedrijf

Systeemeisen

2.1	Bedrijfsgegevens						
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
2.1.1	De deelnemer beschikt over een door de directie ondertekende verklaring zoals is vastgelegd in doc. 1.1. omtrent het kwaliteitsbeleid	Met ondertekening van doc 1.1 verklaart de deelnemer de voorwaarden van Dierwaardig Vervoer te kennen en op te zullen volgen	Administratief	Controleer of de deelnemer beschikt over een door de directie ondertekende verklaring omtrent het kwaliteitsbeleid volgens doc. 1.1	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	licht	
2.1.2	De directie is er voor verantwoordelijk dat alle personeelsleden op de hoogte zijn van de inhoud van de Voorschriften Dierwaardig Vervoer	Aangetoond dient te worden dat personeel is geïnstrueerd, bij voorkeur door middel van een chauffeurshandboek	Administratief en fysiek	Controleer (middels interview) of het personeel is geïnstrueerd (bijv. middels een chauffeurshandboek, nieuwsbrief, notulen werkoverleg)	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	middel	
2.1.3	De bedrijfsgegevens zijn bekend en actueel	De bedrijfsgegevens zijn ingevuld conform doc. 1.2	Administratief	Controleer of de bedrijfsgegevens ingevuld zijn conform doc 1.2	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	licht	
2.1.4	Er is een actueel overzicht van alle personeelsleden	Een actueel overzicht van alle personeelsleden is opgesteld conform doc. 1.3	Administratief	Vraag ter controle een overzicht van medewerkers die op de loonlijst staan en controleer dit met doc 1.3. en/of check middels steekproef of de namen van de chauffeurs aangegeven op de vervoersdocumenten in het overzicht zijn opgenomen	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	licht	
2.1.5	Er is een actueel overzicht van de veetransportmiddelen bestemd voor het veevervoer	Een actueel overzicht van het de veetransportmiddelen bestemd voor veevervoer is opgesteld conform doc. 1.4 van Dierwaardig Vervoer, inclusief totaal vloeroppervlak per veetransportmiddel en per laag en leeg gewicht	Administratief	Controleer aan de hand van de bedrijfsadministratie of een actueel overzicht van de veetransportmiddelen bestemd voor veevervoer is opgesteld conform doc. 1.4, inclusief totaal vloeroppervlak per veetransportmiddel en per laag aanwezig is en leeg gewicht	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	middel	
2.1.5a	De deelnemer dient ervoor te zorgen dat zijn gehele voor het veevervoer bestemde wagenpark, dat onder zijn vervoerserkenning wordt ingezet, onder de kwaliteitsregeling valt en is opgenomen in het register zoals bedoeld in artikel 8 van de Algemene Voorwaarden Dierwaardig Vervoer. Voor het melden van	Alle veetransportmiddelen die onder de vervoerserkenning van de deelnemer worden ingezet voor veevervoer dienen voorafgaand aan in gebruik name te zijn opgenomen in het register	Administratief en fysiek	Controleer of de in de bedrijfsadministratie opgenomen kentekens overeenkomen met de registratie in het register en middels (on)aangekondigde controles of gebruik wordt gemaakt van geregistreerde veetransportmiddelen. Indien een kenteken niet is geregistreerd, moet aan artikel 9 lid 3 van de Algemene Voorwaarden worden voldaan	100% voldoen	zwaar	

2.1 Bedrijfsgegevens							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
	kentekenmutaties dient gebruik te worden gemaakt van het kentekenmutatieformulier (zie doc. 1.4)						
2.1.6	Het bedrijf beschikt over een noodplan dat instructies verschaft voor het geval een transport niet volgens planning verloopt en voor het geval dat er dieren ziek worden of gewond raken gedurende het transport Bovenwettelijk voor transport < 8 uur	Het bedrijf beschikt over een noodplan. Planner(s), chauffeur(s) en verzorger(s) zijn bekend met de inhoud van het noodplan. Het toepassen van het noodplan wordt geregistreerd en jaarlijks geëvalueerd teneinde preventieve maatregelen te treffen	Administratief en fysiek	Controleer of er een noodplan aanwezig is en middels interview of dit bekend is bij de planner(s), chauffeur(s) en verzorger(s) en of het gebruik maken van het noodplan wordt geregistreerd en geëvalueerd	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	licht	
2.1.7	Het bedrijf beschikt over een klachtenprocedure	Het bedrijf beschikt over een klachtenprocedure conform doc. 1.5 en 1.6	Administratief en fysiek	Controleer of een klachtenprocedure conform doc. 1.5 en 1.6 aanwezig is en middels interview of dit bekend is bij de relevante medewerkers. En indien van toepassing of een (kopie van) de uitgevoerde corrigerende maatregelen n.a.v de klachtenprocedure in de administratie zijn opgenomen	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	licht	
2.1.8	De ondernemer dient te zorgen voor een correct gebruik van vrachtdocumenten	De ondernemer dient te zorgen voor correct ingevulde vrachtdocumenten conform doc. 1.7 van Dierwaardig Vervoer	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie of de vrachtdocumenten op de juiste wijze en volledig zijn ingevuld	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	middel	
2.1.9	De ondernemer dient te zorgen voor een rittenregistratie per veetransportmiddel	De ondernemer dient te zorgen voor een correcte en volledige rittenregistratie per veetransportmiddel (zie doc. 1.8). De rittenregistratie geeft de ritvolgorde weer van de uitgevoerde transporten van een bepaald veetransportmiddel	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie of van elk veetransportmiddel de ritvolgorde is vastgelegd. Er kan worden afgeweken van doc. 1.8 indien de ontbrekende gegevens op een vervoersdocument is vastgelegd. Voorwaarde is dat middels de rittenregistratie de transportvolgorde per veetransportmiddel kan worden getraceerd	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	Middel	
2.1.10	Op het bedrijf dient een functieomschrijving te zijn van de ondernemer en de medewerker kwaliteit	Op het bedrijf dient een functieomschrijving te zijn van de ondernemer en de medewerker kwaliteit conform doc. 1.9	Administratief	Controleer of er een functieomschrijving van de ondernemer en de medewerker kwaliteit aanwezig is	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	licht	
2.1.11	Indien het bedrijf van de VWA of AID een waarschuwing of boetes heeft	Gemeld dient te worden waarvoor de deelnemer een waarschuwing of boete	Administratief/ fysiek	Controleer het schriftelijk bewijs van de waarschuwing of boete en middels interview	100% voldoen	Zwaar	

2.1	Bedrijfsgegevens						
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
	gekregen dient dit voorafgaand aan een audit te worden gemeld aan de certificerende instantie	heeft gekregen		of het bedrijf een waarschuwing of boete heeft gekregen van de VWA of AID. <i>Indien er sprake is van een of meer waarschuwingen/boetes, dan is dit voor de CI aanleiding om extra onderzoek uit te voeren ten aanzien van de onderwerpen waarop de waarschuwing(en)/boete(s) betrekking hebben.</i>			

Wettelijke eisen

2.2 Vergunningen en uitbesteding vervoer							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
2.2.1	De ondernemer moet beschikken over de juiste vergunningen, certificaten en getuigschriften, zoals omschreven in de voorschriften met norm nr. 2.2.3, 2.2.4, 2.2.5, 2.3.1, 2.3.2, en 2.3.4		Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie of alle benodigde en juiste vergunningen, certificaten en getuigschriften aanwezig en geldig zijn	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	zwaar	
2.2.2	Een vergunning conform Wet Goederenvervoer over de Weg is aanwezig	Bedrijf beschikt over een geldige NIWO-vergunning en over een Euro-vergunning indien er sprake is van grensoverschrijdend vervoer. Voor bedrijven die uitsluitend eigen vervoer doen is deze eis niet van toepassing	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie of de vergunning aanwezig is en geldig is	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	licht	
2.2.3	Vervoerdersvergunning van toepassing op vervoer boven 65 km en tot een duur van 8 uur	Een geldige vervoerdersvergunning zoals genoemd in artikel 10 van de Verordening 1/2005 is aanwezig	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie of de vergunning aanwezig is en geldig is	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	zwaar	Transport > 8 uur
2.2.4	Vervoerdersvergunning van toepassing op vervoer met een duur boven 8 uur	Een geldige Vervoerdersvergunning zoals genoemd in artikel 11 van Verordening 1/2005 is aanwezig	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie of de vergunning aanwezig is en geldig is	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	zwaar	Transport < 8 uur
2.2.5	Een bewijs van de erkenning van de wasplaats	Een geldig bewijs van de erkenning van een wasplaats conform Regeling preventie, Bestrijding etc. is aanwezig	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie of het erkenningsbewijs aanwezig is en vraag naar het inspectierapport van de VWA inspectie (niet ouder dan een half jaar)	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	licht	Geen wasplaats

2.2.6 is vervallen (uitbesteding transport) Beter om dit wel even te noemen

2.3 Eisen aan veetransportmiddelen en chauffeurs							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
2.3.1	RDW certificaat van goedkeuring voor alle veetransportmiddelen, ingezet voor transport met een duur van meer dan 8 uur	Het certificaat zoals bedoeld in artikel 18 van Verordening 1/2005, waarbij veetransportmiddelen doorlopend voldoen aan de eisen van deze Verordening voor vervoer > 8 uur	Administratief en fysiek	Controleer in de bedrijfsadministratie of een certificaat van goedkeuring conform artikel 18 van verordening 1/2005 aanwezig en geldig is. Controleer op het wegvervoermiddel of het	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	zwaar	Transport < 8 uur

2.3 Eisen aan veetransportmiddelen en chauffeurs							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
				originele certificaat van goedkeuring aanwezig is.			
2.3.2	RDW bewijs van goedkeuring voor alle veetransportmiddelen ingezet voor transport met een duur van minder dan 8 uur, waarvoor geen certificaat volgens voorschrift 2.3.1 is afgegeven. Bovenwettelijk	Het RDW bewijs zoals opgenomen in Dierwaardig Vervoer waarbij veetransportmiddelen doorlopend voldoen aan de eisen van de Verordening 1/2005 voor vervoer < 8 uur. Per 1-1-2010 is een RDW bewijs van goedkeuring verplicht	Administratief en fysiek	Controleer in de bedrijfsadministratie of een RDW bewijs van goedkeuring aanwezig en geldig is. Controleer op het wegvervoermiddel of het originele bewijs van goedkeuring aanwezig is	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	zwaar	
2.3.3	Bij transport met een duur van meer dan 8 uur is in het veetransportmiddel een navigatiesysteem in werking. Geregistreerd wordt waar de veetransportmiddelen zich bevinden, wanneer de klep wordt geopend en gesloten en de temperaturen die onderweg worden gemeten	Het navigatiesysteem zoals genoemd in artikel 6 lid 9 Verordening 1/2005	Administratief en fysiek	Controleer in de bedrijfsadministratie of gegevens van een navigatiesysteem zijn opgenomen en controleer in de veetransportmiddelen of een operationeel navigatiesysteem aanwezig is. Controleer GPS op bedrijfslocatie	100% voldoen	zwaar	Transport < 8 uur
2.3.4	Chauffeurs en verzorgers dienen te beschikken over een geldig getuigschrift van vakbekwaamheid	Het getuigschrift van vakbekwaamheid zoals bedoeld in artikel 6, lid 4 en 17 van Verordening 1/2005. Indien de chauffeur geen getuigschrift heeft, dient deze z.s.m. te worden aangemeld voor de cursus. De werkgever dient het getuigschrift deze binnen 6 weken na afloop van de proeftijd van de chauffeur te overleggen aan de certificerende instantie. Zonder getuigschrift is het gedurende de proeftijd en de 6 weken daarna alleen toegestaan ritten tot 65 km uit te voeren	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie of het getuigschrift van vakbekwaamheid van de chauffeurs aanwezig is. Zonder getuigschrift controleren of betreffende chauffeur alleen ritten korter dan 65 km uitvoert	100% voldoen	zwaar	
2.3.5	De ondernemer dient zijn chauffeurs instructies te geven waarmee een defensieve en anticiperende rijstijl wordt bevorderd	De instructies zijn conform de voorschriften uit de opleiding Chauffeur Veetransport	Administratief en fysiek	Controleer in de bedrijfsadministratie of de voorschriften aanwezig zijn en middels interview van de chauffeurs. Indien een chauffeur nog geen getuigschrift heeft maar wel ritten tot 65 km uitvoert (zie 2.3.4) dient de chauffeur over een schriftelijke instructie te beschikken.	100% aanwezig Administratieve afhandeling mogelijk	middel	

2.3 Eisen aan veetransportmiddelen en chauffeurs							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
2.3.6	Voor transporten >8 uur: De temperatuur in het vervoermiddel voor alle dieren bevindt zich gedurende het transport tussen 5°C en 30°C, met een tolerantie van plus of min 5°C	Zoals genoemd in bijlage I, Hoofdstuk VI, 3.1 Verordening 1/2005	Administratief en fysiek	Controleer a.d.h.v. de temperatuursregistraties of de temperatuur tijdens lange transporten (> 8 uur) aan de eisen voldoet	95-100% voldoen	zwaar	< 8 uur
2.3.6a	Voor transporten <8 uur: De ondernemer dient zijn chauffeurs instructies te geven m.b.t. de temperatuurbeheersing in de laadruimte tijdens transporten korter dan 8 uur Bovenwettelijk	De instructies zijn conform de voorschriften uit de opleiding Chauffeur Veetransport	Fysiek	Controleer in de bedrijfsadministratie of de getuigschriften aanwezig zijn en middels interview van de chauffeurs. Indien een chauffeur nog geen getuigschrift heeft maar wel ritten tot 65 km uitvoert (zie 2.3.4) dient de chauffeur over een instructie te beschikken	100% voldoen	middel	> 8 uur
2.3.7	Bij transporten van meer dan 8 uur vindt er in het veetransportmiddel temperatuurregistratie plaats	Zoals genoemd in bijlage I, Hoofdstuk VI, 3.3 Verordening 1/2005	Administratief en fysiek	Controleer in de bedrijfsadministratie of de temperatuurregistratie wordt bijgehouden en/of controleer aanwezigheid temperatuurinstallatie in het veetransportmiddel en of deze werkzaam is	100% voldoen	zwaar	Transport < 8 uur
2.3.8	Bij de planning van een transport houdt de ondernemer rekening met de tijdens het transport te verwachten weersomstandigheden en stopmomenten	Zoals genoemd in artikel 5, lid 3 Verordening 1/2005. Zonodig wordt het beladingsgraad aangepast	Administratief en fysiek	Controleer d.m.v. opvragen planning en middels interview of weersomstandigheden en stopmomenten zijn opgenomen	100% voldoen	licht	r
2.3.9	Bij het vervoer van dieren dienen in het veetransportmiddel documenten aanwezig te zijn met de volgende gegevens: o kenteken transportmiddel; o naam en handtekening chauffeur; o herkomst en eigenaar dier(en); o tijdstip begin laden; o plaats, datum en uur van vertrek; o plaats van bestemming; o verwachte duur van het transport; o werkelijke aankomsttijd bestemming;	Zoals genoemd in artikel 4 van Verordening 1/2005 Voor kort transport (< 8 uur) geldt de reisduur + tijdsduur laden en lossen Voor lang transport (> 8 uur) geldt reisduur (volgens routenet) + 1 uur (voor laden en lossen) Voor lang transport (> 8 uur) naar of via Zwitserland geldt reisduur (volgens routenet) + 2 uur (voor laden en lossen en douanecontrole Zwitserland)	Administratief en fysiek	Controleer in de bedrijfsadministratie of deze documenten volledig zijn en gedurende 3 jaar in de administratie opgenomen zijn. Controleer op het veetransportmiddel of deze documenten aanwezig zijn	95-100% aanwezig Administratieve afhandeling mogelijk	middel	

2.3 Eisen aan veetransportmiddelen en chauffeurs							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
	o tijdstip einde lossen						
2.3.10	Voor grensoverschrijdend transport met een duur van meer dan 8 uur geldt de verplichting een Journaal conform Verordening 1/2005 in te vullen en de bewaren	Zoals genoemd in artikel 5, lid 4 en Bijlage II Verordening 1/2005	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie of deze documenten volledig aanwezig zijn en gedurende 3 jaar in de administratie opgenomen zijn. Vraag op basis van vervoersdocumenten/rittenstaten naar journaals	100% aanwezig Administratieve afhandeling mogelijk	zwaar	Transport < 8 uur

3. Dierenwelzijn

3.1 Geschiktheid voor vervoer							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
3.1.1	Gewonde, zwakke, en zieke dieren worden niet in staat geacht te worden vervoerd	Zoals genoemd in bijlage I, hoofdstuk I van Verordening 1/2005 <ul style="list-style-type: none"> o dieren die niet op eigen kracht pijnloos kunnen bewegen of lopen; o dieren met ernstige open wonden of een prolaps; o dieren, waarbij de draagtijd voor meer dan 90% verstreken is; o dieren die korter dan een week geleden hebben geworpen; o pasgeboren dieren met een nog niet geheelde navel 	Administratief en fysiek	Controleer of de chauffeurs en planner beschikken over duidelijke schriftelijke instructies (conform bijlage I, hoofdstuk I van Verordening 1/2005, zie doc. 3.1) m.b.t. vervoer van dieren. Controle middels onaangekondigde controles en interview of er geen zorgvee wordt vervoerd dan wel geladen of gelost. Bij twijfel: controleer bijzonderheden op aanvoerdocumenten en slachthuisgegevens	100% voldoen	zwaar	
3.1.2	Van iedere veehouder van wie dieren worden vervoerd is een verklaring in het Kwaliteitshandboek aanwezig waarmee de veehouder verklaart dat de dieren die hij aanbiedt geschikt zijn voor transport conform de eisen in de Verordening 1/2005. Bovenwettelijk	Aan dit voorschrift kan onder andere worden voldaan door een verklaring op het IKB-document, VKI-verklaring (Voedselketeninformatie), het vervoersdocument of een verwijzing naar de Algemene Veevervoercondities (AVVC).	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie of een dergelijke verklaring aanwezig is op het vervoersdocument (bijv. IKB-document, VKI-verklaring) en/of een verwijzing naar de AVVC op factuur en/of leveringsbon en/of overeenkomst aanwezig is	100% aanwezig	licht	
3.1.3	Dieren die tijdens het vervoer ziek worden of gewond raken worden van de andere dieren gescheiden en zo spoedig mogelijk hulp verleend.	Zoals genoemd in bijlage I, hoofdstuk I Verordening 1/2005.	Administratief en fysiek	Controleer of hieraan aandacht wordt besteed in het noodplan, en middels interview of de chauffeur op de hoogte is van het noodplan. Controleer tevens op registratie en evaluatie	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	middel	
3.1.4	Kalmerende middelen worden uitsluitend toegediend door een dierenarts.	Zoals genoemd in bijlage I, hoofdstuk I Verordening 1/2005.	Administratief	Controleer journaals op de toediening van kalmerende middelen.	100% aanwezig Administratieve afhandeling mogelijk	middel	

3.1 Geschiktheid voor vervoer							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
3.1.5	Gescheiden behandeld en vervoerd dienen te worden: 1. dieren van verschillende soorten 2. dieren van beduidend verschillende grootte of leeftijd 3. volwassen fokberen 4. volwassen fokhengsten 5. geslachtsrijpe mannelijke en vrouwelijke varkens 6. gehoornde en ongehoornde dieren 7. elkaar vijandig gezinde dieren 8. aangebonden en niet aangebonden dieren	Zoals genoemd in bijlage I, hoofdstuk III Verordening 1/2005	Administratief/ fysiek	Controleer a.d.h.v. transportdocumenten of middels onaangekondigde controles of de dieren gescheiden worden vervoerd zoals is weergegeven in bijlage I, hoofdstuk III Verordening 1/2005	100% voldoen	middel	Punt 1, 2, 3, 4 en 6 gelden niet als het een groep dieren betreft die bij elkaar zijn opgefokt en/of geheel aan elkaar gewend is
3.2 Extra eisen biggen							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
3.2.1	Biggen lichter dan 10 kg hebben de beschikking over passend strooisel of ander gelijkwaardig materiaal dat adequate absorptie van de urine en de uitwerpselen garandeert	Zoals genoemd in bijlage I, hoofdstuk II, 1.5 van Verordening 1/2005	Fysiek	Controleer of de biggen de beschikking hebben over passend strooisel of ander gelijkwaardig materiaal	100% voldoen	middel	Biggen $\geq$ 10 kg
3.3 Extra eisen runderen							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
3.3.1	Kalveren jonger dan 6 maanden hebben de beschikking over passend strooisel of ander gelijkwaardig materiaal dat adequate absorptie van de urine en de uitwerpselen garandeert	Zoals genoemd in bijlage I, hoofdstuk II, 1.5 Verordening 1/2005	Fysiek	Controleer of de kalveren de beschikking hebben over passend strooisel of ander gelijkwaardig materiaal	100% voldoen	middel	
3.3.2	Zogende koeien zonder jong moeten minimaal om de 12 uur gemolken worden	Zoals genoemd in bijlage I, hoofdstuk I, lid 6 Verordening 1/2005	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie a.d.h.v. de melklijsten wanneer de betreffende dieren gemolken zijn	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	licht	
3.3.3	Runderen mogen niet aan de horens of neusring worden vastgebonden	Zoals genoemd in bijlage I, hoofdstuk III, 1.11 Verordening 1/2005	Fysiek	Controleer of de dieren niet aangebonden staan	100% voldoen	middel	

3.4 Extra eisen schapen/geiten							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
3.4.1	Lammeren lichter dan 20 kg hebben de beschikking over passend strooisel of ander gelijkwaardig materiaal dat adequate absorptie van de urine en de uitwerpselen garandeert	Zoals genoemd in bijlage I, Hoofdstuk II, 1.5 Verordening 1/2005	Fysiek	Controleer of de lammeren de beschikking hebben over passend strooisel of ander gelijkwaardig materiaal	100% voldoen	middel	Lammeren $\geq$ 20 kg
3.4.2	Zogende schapen en geiten zonder hun jong(en) moeten minimaal om de 12 uur gemolken worden	Zoals genoemd in bijlage I, hoofdstuk I, lid 6 Verordening 1/2005	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie a.d.h.v. de melklijsten wanneer de betreffende dieren gemolken zijn	100% voldoen Administratieve afhandeling mogelijk	licht	
3.4.3	Schapen/geiten mogen niet aan de horens worden vastgebonden	Zoals genoemd in bijlage I, hoofdstuk III, 1.11 Verordening 1/2005	Fysiek	Controleer of de dieren niet aangebonden staan	100% voldoen	middel	
3.5 Extra eisen eenhoevigen							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
3.5.1	Geregistreerde veulens jonger dan 4 maanden hebben de beschikking over passend strooisel of ander gelijkwaardig materiaal dat adequate absorptie van de urine en de uitwerpselen garandeert	Zoals genoemd in bijlage I, Hoofdstuk II, 1.5 Verordening 1/2005	Fysiek	Controleer of de veulens de beschikking hebben over passend strooisel of ander gelijkwaardig materiaal	100% voldoen	middel	
3.5.2	Als landbouwhuisdier gehouden eenhoevigen ouder dan 8 maanden moeten tijdens vervoer een halster dragen	Zoals genoemd in bijlage I, hoofdstuk III, 1.11 Verordening 1/2005	Fysiek	Controleer of het dier een halster draagt	100% voldoen	licht	
3.6 Omgang met en behandeling van dieren							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
3.6.1	Agressie van of door de vervoerder of verzorger jegens de dieren is te allen tijde verboden, waaronder het slaan of schoppen	Zoals genoemd in bijlage I, hoofdstuk III, 1.8 Verordening 1/2005	Administratief en fysiek	Controleer de omgang met de dieren en ook middels interview Controleer of de chauffeur/planner beschikt over duidelijke schriftelijke instructies (conform doc. 3.2) m.b.t. de omgang met dieren	100% voldoen	zwaar	
3.6.2	Tijdens de verplaatsing van dieren moeten letsel en lijden worden voorkomen, opwinding en stress tot een minimum worden beperkt en de	Zoals genoemd in artikel 3 en bijlage I, hoofdstuk III, 1.3a Verordening 1/2005	Administratief en fysiek	Controleer de omgang met de dieren en ook middels interview Controleer of de chauffeur/planner beschikt over duidelijke schriftelijke instructies	100% voldoen	zwaar	

3.6 Omgang met en behandeling van dieren							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
	veiligheid worden gewaarborgd			(conform doc. 3.2) m.b.t. de omgang met dieren			
3.6.3	Het is verboden om op een bijzonder gevoelig deel van het lichaam zodanige druk uit te oefenen dat het de dieren onnodig pijn of onnodig leed berokkent	Zoals genoemd in bijlage I, Hoofdstuk III, 1.8 Verordening 1/2005	Administratief en fysiek	Controleer de omgang met de dieren en ook middels interview Controleer of de chauffeur/planner beschikt over duidelijke schriftelijke instructies (conform doc. 3.2) m.b.t. de omgang met dieren	100% voldoen	zwaar	
3.6.4	Het is verboden de dieren bij kop, oren, hoorns, poten, staart of vacht op te tillen of voort te trekken, of zodanig te behandelen dat het hen onnodig pijn of onnodig lijden berokkent	Zoals genoemd in bijlage I, Hoofdstuk III, 1.8 Verordening 1/2005	Administratief en fysiek	Controleer de omgang met de dieren en ook middels interview Controleer of de chauffeur/planner beschikt over duidelijke schriftelijke instructies (conform doc. 3.2) m.b.t. de omgang met dieren	100% voldoen	zwaar	
3.6.5	Het is verboden prikstokken of puntige voorwerpen te gebruiken	Zoals bedoeld in bijlage I, Hoofdstuk III, 1.8 Verordening 1/2005	Administratief en fysiek	Controleer de omgang met de dieren en ook middels interview Controleer of de chauffeur/planner beschikt over duidelijke schriftelijke instructies (conform doc. 3.2) m.b.t. de omgang met dieren	100% voldoen	zwaar	
3.6.6	Het gebruik van apparaten waarmee elektrische schokken worden toegediend wordt tot het minimum beperkt. De schokken mogen niet langer dan 1 seconde duren en moeten voldoende worden gespreid in de tijd en mogen uitsluitend op de spieren van de achterhand worden toegediend	Zoals genoemd in bijlage I, Hoofdstuk III, 1.9 Verordening 1/2005 Deze instrumenten mogen alleen worden gebruikt voor volwassen runderen en varkens die weigeren zich te verplaatsen en uitsluitend op voorwaarde dat de dieren voor zich voldoende ruimte hebben om zich voort te bewegen. Ook wanneer de dieren niet reageren mogen de schokken niet herhaaldelijk worden toegediend	Administratief en fysiek	Controleer tijdens onaangekondigde controles de omgang met de dieren en tijdens aangekondigde controles ook middels interview Controleer of de chauffeur/planner beschikt over duidelijke schriftelijke instructies (conform doc. 3.2) m.b.t. de omgang met dieren	100% voldoen	zwaar	
3.6.7	Tijdens het laden en lossen moet passende verlichting aanwezig zijn om de dieren te kunnen beoordelen	Zoals genoemd in bijlage I, Hoofdstuk III, 1.6 Verordening 1/2005	Administratief en fysiek	Controleer tijdens (on)aangekondigde controles tijdens laden en lossen of passende verlichting aanwezig is. Controleer tevens middels interview	100% voldoen	zwaar	

3.7 Treingewicht							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
3.7.1	Bij grensoverschrijdende transporten is het maximaal toegestaan treingewicht gelijk aan het laagst toegestane maximum van de landen waar men doorheen rijdt Bovenwettelijk	Veevoertuimiddelen worden gewogen op de laad- of losplaats dan wel op het traject tussen laad- en losplaats	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie a.d.h.v. het weegbriefje of aan het maximaal toegestane treingewicht is voldaan	95-100 % voldoen	>10% = zwaar	
3.7.2	Van elke grensoverschrijdende vracht wordt het weegbriefje in de administratie opgenomen, tenzij dat de ondernemer aantoont dat het treingewicht van een vracht minimaal 20% onder het toegestane maximum ligt Bovenwettelijk	Van elk grensoverschrijdend transport moet een weegbriefje van het treingewicht aanwezig zijn. Wanneer kan worden aangetoond dat het treingewicht minimaal 20% onder het toegestane maximum ligt, is geen weegbriefje vereist	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie of een weegbriefje aanwezig is met daarop het treingewicht. Bij verdenking van onjuistheid gegevens moet de transporteur middels het lege gewicht voertuimiddel en levend of geslacht gewicht van de dieren aantonen dat het treingewicht op de weegbrief juist is	95-100% voldoen	zwaar	

Land	Maximaal treingewicht (5-assen)	Land	Maximaal treingewicht (5-assen)
Oostenrijk	40 ton	Duitsland	40 ton
Italië	40 ton	Luxemburg	44 ton
België	44 ton	Denemarken	44 ton
Ierland	40 ton	Groot Brittannië	40 ton
Frankrijk	40 ton	Griekenland	40 ton
Spanje	40 ton	Portugal	40 ton
Nederland	50 ton		

3.8 Beladingsgraad							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
3.8.1	De deelnemer dient aan te tonen dat hij bij het transport de beladingseisen uit de tabellen 3.8.a tot en met d heeft gerespecteerd	Zoals bedoeld in artikel 3 sub 9 Verordening 1/2005	Administratief en fysiek	<i>Bij grensoverschrijdende transporten:</i> Bepaal a.d.h.v. weegbonnen het <i>totale</i> (geschatte) gewicht van de dieren. Vervolgens wordt op basis van, het aantal dieren en het beschikbare laadoppervlak <i>bepaald of</i> aan de beladingsgraad wordt voldaan	100% voldoen	5% tot en met 10% = middel >10% = zwaar	

3.8 Beladingsgraad							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
				<i>Bij binnenlandse transporten: op basis van het aantal dieren, de beschikbare oppervlakte en de slachtgegevens wordt bepaald of aan de beladingsgraad wordt voldaan.</i>			
3.8.2	De deelnemer dient te beschikken over een weegbriefje van maximaal een jaar oud van het gewicht van elk leeg veetransportmiddel, inclusief een volle brandstof- en watertank en operationeel voor het uitvoeren van veetransport Bovenwettelijk	Een veetransportmiddel is een voorwagen, aanhanger of trekker – opleggercombinatie	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie of het weegbriefje van het betreffende veetransportmiddel aanwezig is	100% voldoen	middel	

3.8a Beladingseisen varkens	
Gewicht/dier (kg)	Maximum aantal dieren/m ²
10	15
15	11
20	8
25	7
30	6
40	5
50	4
75	3
100	2,35

De Transportverordening schrijft voor dat alle varkens tenminste gelijktijdig moeten kunnen gaan liggen en in hun natuurlijke houding kunnen staan. Voor varkens van 100 kg geldt een gedetailleerde norm welke is opgenomen te weten 235 kg/ m².

In de praktijk blijkt dat het ontbreken van beladingsgraden voor varkens in verschillende gewichtsklasse tot problemen leidt. In afwachting van de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek, worden in Dierwaardig Vervoer vooralsnog de beladingseisen uit bovenstaande tabel aangehouden.

3.8b Beladingseisen kalveren en runderen		
Niveau	Gewicht bij benadering (in kg)	Oppervlakte in m ² per dier

Fokkalveren	50	0,30 tot 0,40
Middelgrote kalveren	110	0,40 tot 0,70
Zware kalveren	200	0,70 tot 0,95
Middelgrote runderen	325	0,95 tot 1,30
Grote runderen	550	1,30 tot 1,60
Zeer grote runderen	>700	>1,60

De Transportverordening geeft aan dat deze getallen kunnen variëren, niet alleen afhankelijk van het gewicht en de grootte van de dieren, maar ook van hun fysieke conditie, de weersomstandigheden en de vermoedelijke transporttijd.

3.8c Beladingseisen schapen en geiten		
Niveau	Gewicht bij benadering (in kg)	Oppervlakte in m ² per dier
Geschoren schapen en lammeren van 26 kg en meer	<55	0,20 tot 0,30
	>55	>0,30
Niet geschoren schapen	<55	0,30 tot 0,40
	>55	>0,40
Hoogdrachtige oaien	<55	0,40 tot 0,50
	>55	>0,50
Geiten	<35	0,20 tot 0,30
	35 tot 55	0,30 tot 0,40
	>55	0,40 tot 0,75

De Transportverordening geeft aan dat bovenstaande grondoppervlakte kan variëren naar gelang van het ras, de grootte, de fysieke conditie en de vachtdikte van de dieren, alsmede naar gelang van de weersomstandigheden en de transporttijd. Voor kleine lammeren kan bijvoorbeeld worden volstaan met minder dan 0,2 m² per dier.

3.8d Beladingseisen eenhoevigen							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
3.8.3	Eenhoevigen mogen slechts in één laag geladen worden	Zoals bedoeld in bijlage I, Hoofdstuk III, 2.3 Verordening 1/2005 Tussen schoft en dak dient 75 cm ruimte te zitten	Administratief en fysiek	Controleer in de bedrijfsadministratie de vervoersdocumenten en tijdens onaangekondigde controles hoe de dieren geladen zijn en middels interview	100% voldoen	zwaar	
3.8.4	Niet-afgerichte eenhoevigen mogen niet in groepen van meer dan vier dieren worden vervoerd	Zoals bedoeld in bijlage I, Hoofdstuk III, 2.4 Verordening 1/2005	Administratief en fysiek	Controleer in de bedrijfsadministratie de vervoersdocumenten en tijdens onaangekondigde controles hoe de dieren geladen zijn en middels interview	100% voldoen	middel	

3.8d Beladingseisen eenhoevigen							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
3.8.5	Bij transport van > 8 uur dienen eenhoevigen in aparte standen te worden vervoerd	Zoals bedoeld in bijlage I, Hoofdstuk VI, 1.6 Verordening 1/2005	Fysiek	Controleer tijdens onaangekondigde controles hoe de dieren vervoerd worden en tijdens aangekondigde controles ook middels interview	100% voldoen	middel	

3.8d Beladingseisen eenhoevigen	
Niveau	Oppervlakte per dier
Volwassen paarden	1,75 m ² (0,7x2,5 m)
Jonge paarden (6-24 maanden) (transporten < 48 uur)	1,2 m ² (0,6x2 m)
Jonge paarden (6-24 maanden) (transporten > 48 uur)	2,4 m ² (1,2x2 m)
Pony's (< 144 cm)	1 m ² (0,6x1,8 m)
Veulens (0-6 maanden)	1,4 m ² (1x1,4 m)

De Transportverordening schrijft voor dat tijdens lange transporten veulens en jonge paarden moeten kunnen gaan liggen. Ook staat in de verordening dat bovenstaande getallen maximaal 10% kan variëren voor volwassen paarden en pony's en maximaal 20% voor jonge paarden en veulens, afhankelijk niet alleen van het gewicht en de grootte van de paarden, maar ook van hun fysieke conditie, de weersomstandigheden en de vermoedelijke transporttijd.

3.9 Reistijden

In onderstaande voorschriften staan de maximale reistijden voor de verschillende diersoorten vermeld. Conform Bijlage I, Hoofdstuk V, 1.8 mag in het belang van de dieren de transporttijd met twee uur worden verlengd, met name gelet op de nabijheid van de plaats van bestemming.

3.9a Reistijden biggen en varkens							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
3.9.1	Biggen jonger dan 3 weken mogen maximaal 100 km vervoerd worden	Zoals bedoeld in bijlage I, Hoofdstuk I, 2 onder e Verordening 1/2005	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie a.d.h.v. vervoersdocument/journaal /tachograafschijven of aan het voorschrift is voldaan	100% voldoen	middel	
3.9.2	Voor biggen < 10 kg is de transportduur maximaal 8 uur	Zoals bedoeld in bijlage I, Hoofdstuk VI, 1.9 Verordening 1/2005	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie a.d.h.v. vervoersdocument/journaal /tachograafschijven of aan het voorschrift is voldaan	100% voldoen	middel	
3.9.3	Biggen en varkens mogen maximaal 24 uur worden vervoerd. Biggen en varkens worden, na 24 uur rust, drinken en voederen op een erkende	Zoals bedoeld in bijlage I, Hoofdstuk V, 1.3, 1.4 en 1.5 Verordening 1/2005 Permanente toegang tot water is bij transport > 8 uur verplicht. De halteplaats dient	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie a.d.h.v. vervoersdocument/journaal /tachograafschijven of aan het voorschrift is voldaan	100% voldoen	middel	Transport < 8 uur

3.9a Reistijden biggen en varkens							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
	halteplaats, wederom gedurende maximaal 24 uur vervoerd	voorafgaand aan de exportkeuring schriftelijk te zijn gereserveerd					
3.9b Reistijden kalveren en runderen							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
3.9.5	Kalveren jonger dan 10 dagen mogen maximaal over een afstand van 100 km vervoerd worden	Zoals bedoeld in bijlage I, Hoofdstuk I, 2 onder e Verordening 1/2005	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie a.d.h.v. vervoersdocument/journaal /tachograafschijven of aan het voorschrift is voldaan	100% voldoen	middel	
3.9.6	Kalveren jonger dan 14 dagen mogen niet langer dan 8 uur worden vervoerd	Zoals bedoeld in bijlage I, Hoofdstuk VI, 1.9 Verordening 1/2005	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie a.d.h.v. vervoersdocument/journaal /tachograafschijven of aan het voorschrift is voldaan	100% voldoen	middel	
3.9.7	Kalveren mogen maximaal 9 en runderen maximaal 14 uur worden vervoerd, waarna ze minimaal 1 uur rust krijgen, gedrenkt en zo nodig gevoederd worden. Vervolgens mag wederom respectievelijk 9 uur of 14 uur gereisd worden, waarna de dieren afgeladen moeten worden op een erkende halteplaats. Na 24 uur rust, drenken en voederen op een erkende halteplaats, wordt de reis volgens het 9- of 14- uur schema worden voortgezet	Zoals bedoeld in bijlage I, Hoofdstuk V, 1.4 en 1.5 Verordening 1/2005 De halteplaats dient voorafgaand aan de exportkeuring schriftelijk te zijn gereserveerd	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie a.d.h.v. vervoersdocument/journaal /tachograafschijven of aan het voorschrift is voldaan	100% voldoen	middel	Transport < 8 uur
3.9c Reistijden schapen en geiten							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
3.9.8	Lammeren jonger dan een week mogen maximaal 100 km vervoerd worden	Zoals bedoeld in bijlage I, Hoofdstuk I, 2 onder e Verordening 1/2005	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie a.d.h.v. vervoersdocument/journaal /tachograafschijven of aan het	100% voldoen	middel	

3.9c Reistijden schapen en geiten							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
				voorschrift is voldaan			
3.9.9	Lammeren moeten na 9 uur minimaal 1 uur rust krijgen, gedrenkt en zonodig gevoerd worden. Vervolgens mag wederom 9 uur gereisd worden, waarna de dieren afgeladen moeten worden op een erkende halteplaats. Na 24 uur rust, drinken en voederen op een erkende halteplaats, wordt de reis volgens het 9 uur schema voortgezet	Zoals bedoeld in bijlage I, Hoofdstuk V, 1.4 en 1.5 Verordening 1/2005 De halteplaats dient voorafgaand aan de exportkeuring schriftelijk te zijn gereserveerd	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie a.d.h.v. vervoersdocument/journaal /tachograafschijven of aan het voorschrift is voldaan	100% voldoen	middel	

3.9d Reistijden eenhoevigen							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
3.9.10	Als landbouwhuisdier gehouden eenhoevigen mogen maximaal 24 uur worden vervoerd	Zoals genoemd in bijlage I, Hoofdstuk V, 1.4 onder c Verordening 1/2005	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie a.d.h.v. vervoersdocument/journaal /tachograafschijven of aan het voorschrift is voldaan	100% voldoen	middel	Transport < 8 uur
3.9.11	De dieren worden, Na 24 uur rust, drinken en voederen op een erkende halteplaats, wederom gedurende maximaal 24 uur vervoerd	Zoals genoemd in bijlage I, Hoofdstuk V, 1.4 en 1.5 Verordening 1/2005 De halteplaats dient voorafgaand aan de exportkeuring schriftelijk te zijn gereserveerd	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie a.d.h.v. vervoersdocument/journaal /tachograafschijven of aan het voorschrift is voldaan	100% voldoen	middel	Transport < 8 uur
3.9.12	Voor eenhoevigen < 4 maanden en niet-afgerichte paarden is de maximale transportduur 8 uur	Zoals genoemd in bijlage I, Hoofdstuk II, 1.5 en Hoofdstuk VI, 1.9 Verordening 1/2005	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie a.d.h.v. vervoersdocument/journaal /tachograafschijven of aan het voorschrift is voldaan	100% voldoen	middel	
3.9.13	Niet gespeende veulens op melkvoeding moeten na 9 uur minimaal 1 uur rust krijgen Vervolgens mag wederom 9 uur gereisd worden, waarna de dieren afgeladen moeten worden op een erkende halteplaats. Na 24 uur rust, drinken en voederen op een erkende halteplaats, wordt de reis volgens het 9 uur schema	Zoals genoemd in bijlage I, Hoofdstuk V, 1.4 en 1.5 Verordening 1/2005	Administratief	Controleer in de bedrijfsadministratie a.d.h.v. vervoersdocument/journaal /tachograafschijven of aan het voorschrift is voldaan	100% voldoen	middel	

3.9d Reistijden eenhoevigen							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
	voortgezet						

3.10 Instructies							
Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
3.10.1	De ondernemer moet zorgen voor instructies m.b.t. voorschriften 3.1.1, 3.1.2 en 3.6.1 t/m 3.6.7	De ondernemer dient te beschikken over instructies m.b.t. de voorschriften 3.1.1, 3.1.2. en 3.6.1 t/m 3.6.6. De chauffeurs dienen van de inhoud van deze instructies op de hoogte te zijn	Administratief en fysiek.	Controleer of instructies 3.1. en 3.2. aanwezig zijn. Controleer middels interviews of de inhoud van deze instructies bij de chauffeurs bekend is en door hen wordt nageleefd	100% voldoen	middel	

4. Hygiëne

Norm nr.	Voorschriften	Interpretatie voorschrift	Meetmethode	Interpretatie van de meetmethode	Interpretatie sanctie	Weging	N.v.t.
4.1.1	De ondernemer heeft een getrappeerde met inbreiding in het logistiek vervoersveld. Deze getrappeerde is bekend bij de individuele medewerkers en wordt nageleefd	Er dient een protocol aanwezig te zijn conform doc. 2.1 De inhoud van de getrappeerde is bekend bij en wordt opgevolgd door chauffeurs, chauffesses en verzorgers	Administratief en fysiek	Controleer of een getrappeerde conform doc. 2.1 aanwezig is. Controleer middels interviews of deze getrappeerde bekend is bij en wordt nageleefd door de medewerkers	100% voldoen	hok	
4.1.2	De ondernemer heeft een register bij van extractiegegevens. Er worden uitsluitend extractiegegevens gebruikt die wettelijk zijn toegestaan	Hoeer minimaal de volgende gegevens staan present, achtergrond, inbreidingnummer en aanwezigheid Standaardgegevens conform doc. 3.2 Er mogen alleen extractiegegevens worden gebruikt die wettelijk zijn toegestaan	Administratief en fysiek	Controleer van het afgelopen jaar of een lijst is bijgehouden van extractiegegevens en controleer de op het bedrijf aanwezig zijnde uitsluitend met de lijst. Controleer of de toegewezen uitsluitend wettelijk zijn toegestaan	100% voldoen	hok	
4.1.3	De ondernemer houdt zich aan de lijst uitsluitend bij het laden en lossen	De uitsluitend zijn conform doc. 2.3	Fysiek	Controleer of de uitsluitend in het vervoersveld aanwezig zijn en uitsluitend uitsluitend	100% voldoen	hok	

Bijlage 7: Werkprogramma SGS

Nr.	Tekortkoming	Gezien/beoordeeld/gesproken	Conform Q-label	Niveau		
				L	M	Z
3. Organisatiestructuur						
1	De auditor wordt toegang ontzegd tot faciliteiten/documenten.		Ja / Nee			o
2	Het (E)VC beschikt niet over een erkenning c.q. is geschorst (ev. na melding VWA).		Ja / Nee			o
3	Kwartaal overleg/instructie op het (E)VC vindt niet (aantoonbaar) plaats.		Ja / Nee	o		
4. Algemeen dierenwelzijn						
4	Waaghouder gedooft bezoekers die zich niet aan gestelde richtlijnen houden.		Ja / Nee		o	
5	Regels voor dierenwelzijn overtreden met ernstige aantasting dierenwelzijn.		Ja / Nee			o
6	(Vorzieningen voor) verzorging dieren niet conform regels.		Ja / Nee			o
7	Dieren kunnen tijdens verblijf op (E)VC niet liggen.		Ja / Nee			o
8	Gebruik van elektrische prikkers in afwijking van de voorwaarden		Ja / Nee			o
4.1 Meldingen VWA						
9	Melding bij VWA niet in lijn met aanwezigheid dieren.		Ja / Nee			o
4.2 Lossen van dieren						
10	VTM gelost voordat documentcontrole plaats heeft gevonden.		Ja / Nee	o		
11	Dierspecifieke aspecten (bijlage 1, 2, 3 Q-label handboek) niet gecontroleerd.		Ja / Nee			o
12	Aanvoerdocumenten niet gestempeld en/of afgetekend.		Ja / Nee	o		
13	Gebruik Q-stempel door niet-geautoriseerde (E)VC-medewerker		Ja / Nee		o	

Nr.	Tekortkoming	Gezien/beoordeeld/gesproken	Conform Q-label	Niveau		
				L	M	Z
14	Gebruik Q-stempel door niet-(E)VC-medewerker		Ja / Nee			o
15	Aanvoerdocumenten geaccepteerd die niet compleet zijn		Ja / Nee			o
16	Acceptatie van dieren met afwijking/ontbreken identificatie.		Ja / Nee			o
17	Dieren niet apart gehouden bij ontbrekende aanvoerdocumenten.		Ja / Nee			o
18	Afwijking van losprocedure met ernstige aantasting dierenwelzijn.		Ja / Nee			o
19	Geconstateerde afwijkingen niet opgenomen in logboek.		Ja / Nee		o	
4.3 Klarleggen/groeperen van dieren						
20	Afwijkende voorzieningen met ernstige aantasting dierenwelzijn.		Ja / Nee			o
21	Aanbinden n.v.t. bij varkens		Ja / Nee		o	
22	Herkomst dieren bij groeperen niet/slecht herleidbaar.		Ja / Nee			o
4.4 Beoordeling veetransportmiddel (VTM)						
23	Beoordeling VTM niet aantoonbaar/niet aangegeven op Q-document.		Ja / Nee		o	
24	R&O van ingezet VTM niet uitgevoerd.		Ja / Nee			o
25	R&O logboek afstempelen zonder controle VTM.		Ja / Nee			o
26	Vergunningencontrole merkt afwijkingen niet op.		Ja / Nee	o		
27	Vergunningencontrole niet uitgevoerd.		Ja / Nee		o	
28	Inzet van VTM voor lange afstand zonder betreffend certificaat.		Ja / Nee			o
29	VTM niet afdoende ingestrooid en/of laadvloer niet geheel bedekt.		Ja / Nee			o
30	VTM voor lange afstand met onvoldoende voorzieningen waardoor ernstige aantasting dierenwelzijn.		Ja / Nee			o
31	Afwijkingen en correcties niet of onvolledig vastgelegd in logboek.		Ja / Nee		o	

Nr.	Tekortkoming	Gezien/beoordeeld/gesproken	Conform Q-label	Niveau		
				L	M	Z
32	Geconstateerde ernstige afwijking niet gemeld bij dierenarts.		Ja / Nee		o	
33	(Geplande) beladingsgraad niet conform regelgeving waardoor ernstige aantasting dierenwelzijn.		Ja / Nee			o
4.5 Exportkeuring						
34	Q-document is niet volledig ingevuld.		Ja / Nee	o		
35	Dierspecifieke documenten (bijlage 1, 2, 3 Q-label handboek) niet bijgevoegd.		Ja / Nee		o	
36	Reisjournaal foutief ingevuld met risico op ernstige aantasting diergezondheid.		Ja / Nee			o
37	Onjuiste gegevens over gezondheidsstatus verstrekken.		Ja / Nee			o
38	Beladingsgraad is niet inzichtelijk gemaakt.		Ja / Nee		o	
39	Reservering boot en/of controlepost niet aanwezig.		Ja / Nee		o	
40	Uitdraai routeplanner niet aanwezig of foutief (geen Routenet).		Ja / Nee		o	
41	Informatie betreffende herkomst dieren niet beschikbaar bij afvoer dieren.		Ja / Nee		o	
42	Onvolledige registratie van dieren die afgekeurd zijn voor export.		Ja / Nee		o	
4.6 Afgifte gezondheidscertificaat door certificerende dierenarts						
43	Onvolledige documentatie geaccepteerd.		Ja / Nee		o	
44	Archivering ongestructureerd of te kort.		Ja / Nee	o		
4.7 Laden van het veetransportmiddel (VTM)						
45	Beladen voor goedkeuring/administratieve afhandeling.		Ja / Nee		o	
46	Koppels zonder oormerk verladen.		Ja / Nee			o
47	Afwijking van laadprocedure met ernstige aantasting dierenwelzijn.		Ja / Nee			o
48	Andere dieren dan de goedgekeurde verladen voor export.		Ja / Nee			o
49	Afwijking in verzegeling en/of registratie van zegel(s).		Ja / Nee		o	

Nr.	Tekortkoming	Gezien/beoordeeld/gesproken	Conform Q-label	Niveau		
				L	M	Z
50	(E)VC niet leeg en schoon bij aanvang nieuwe blokperiode.		Ja / Nee		o	
4.8 Omgaan met zorgvee						
51	Beoordeling/behandeling van gewonde of zieke dieren niet conform handboek.		Ja / Nee			o
52	Registratie van zorgvee is onoverzichtelijk.		Ja / Nee	o		
53	Registratie van zorgvee is onvolledig.		Ja / Nee		o	
54	Registratie van zorgvee ontbreekt.		Ja / Nee			o
55	Zorgvee afgevoerd van (E)VC.		Ja / Nee			o
56	Euthanaseren vindt niet onmiddellijk (binnen 2 uur) plaats.		Ja / Nee			o
57	Administratie m.b.t. euthanaseren is onvolledig.		Ja / Nee		o	
4.9 Omgaan met afwijkingen						
58	Verdenking dierziekte niet gemeld aan dierenarts of VWA(-dierenarts).		Ja / Nee			o
59	Afwijkingen en correcties niet of onvolledig vastgelegd.		Ja / Nee		o	
4.10 Administratieve processen						
60	Archivering van documenten en registraties is onoverzichtelijk.		Ja / Nee	o		
61	Documenten en/of registraties zijn moeilijk of niet vindbaar.		Ja / Nee		o	
62	Door Controle-Instantie vastgestelde tekortkomingen zijn niet inzichtelijk.		Ja / Nee	o		
63	Registratie aan- en afgevoerde dieren vindt onvoldoende plaats.		Ja / Nee	o		
64	Registratie aan- en afgevoerde dieren is structureel niet sluitend.		Ja / Nee			o
65	I&R niet afgemeld ondanks signalering.		Ja / Nee		o	
66	Identificatie van dieren niet correct ondanks herstelbaarheid.		Ja / Nee		o	
67	I&R codes fout/niet afgemeld.		Ja / Nee		o	

Nr.	Tekortkoming	Gezien/beoordeeld/gesproken	Conform Q-label	Niveau		
				L	M	Z
4.11 Kwalificatie van (E)VC-medewerkers						
68	Taken en bevoegdheden zijn onvoldoende vastgelegd (ook: gebruik Q-stempel).		Ja / Nee	o		
69	Eigen medewerkers ingezet zonder certificaat 'Livestock Handling'.		Ja / Nee		o	
70	Eigen medewerkers onvoldoende op de hoogte van (eisen) Q-label.		Ja / Nee	o		
71	Medewerkers exporteur niet gekwalificeerd (niet in bezit van certificaat Livestock Handling of CCV-certificaat).		Ja / Nee		o	
4.12 R&O protocol						
72	R&O vindt niet volledig conform het protocol plaats.		Ja / Nee		o	
73	R&O is onvoldoende in kader van preventie dierziekten, zoönosen, TSE's.		Ja / Nee			o
74	R&O vindt plaats zonder toezicht van de geautoriseerde medewerker.		Ja / Nee		o	
75	R&O-logboek wordt afgestempeld/getekend door niet-geautoriseerde medewerker.		Ja / Nee		o	
76	Het register is niet compleet.		Ja / Nee		o	
77	Verbeterpunten aangegeven door de VWA niet aantoonbaar opgevolgd.		Ja / Nee		o	
5.2 Audits op de implementatie van het kwaliteitssysteem						
78	De waaghouders weigert het verzamelblad voor 'gezien' te ondertekenen.		Ja / Nee		o	

*d.m.v. 'o' is aangegeven welke classificatie conform Q-label vereist is. De auditor kan hier gemotiveerd van afwijken.